

A CSIPKEVERŐ LEÁNY

REGÉNY

IRTA
SZOMAHÁZY ISTVÁN

BUDAPEST 1921
SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.hu>

TARTALOM

A csipkeverő leány

A fiatalság szigete.

A tábornok bankjegyei.

Kamarazene.

A myridon Bismarck.

A CSIPKEVERŐ LEÁNY

I.

A fiatalember, fényes cilinderét a kezében tartva, tanácstalanul nézett körül a színpadi folyosón, mely e pillanatban - felvonás vége lévén - tele volt a házi főpróba személyzetével. Öltöztetőnők, kötéssel a kezükben, a kar félmeztelen hölgyei, magánszereplők, akiknek festett arcbőre szinte lilaszínű volt a borongós reggeli világosságban, ügyelők, tűzoltók, ujságírók, rikácsoló színpadi mamák zsibongtak a keskeny folyosó félhomályában, ahonnan, a színpadra vezető ajtón keresztül, most be lehetett látni a bretagnei piac kopott díszleteire, melyek közt ingujjas munkások sürgölődtek. A fiatalemberre, aki makulátlan eleganciájával épp a forgatag legközepére kerül, oly hatást tett mindez, mintha a himzörámára kifeszített vászon visszáját látná; de nem igen ért rá, hogy hasonlata fölött tünődjék, mert egy sárgakabátos, züllöttnek látszó férfi, aki óriási, nyitott könyvet tartott kezében, most kérdőleg feléje fordult:

- Keres valakit?

A fiatalember, cilinderét félkörben tartva, udvariasan meghajolt.

- Az igazgató urhoz jöttem, de nem találtam az irodájában. Ha esetleg alkalmatlan időpontban jöttem volna...

- A direktor amott beszél a karmesterrel, - vágott közbe türelmetlenül a sárgakabátos, míg borzas fejével, mely nem igen mutatta a fésű és a hajkefe nyomait, a nézőtérre vezető vasajtó felé mutatott.

Az idegen elszántan átgázolt egy sereg rikácsoló, fiatal leányon, akik láttára érdeklődve szétrebbentek, beleütődött néhány munkásba, akik süketen és vakon rohantak feléje egy hatalmas oldalfallal, s udvarias várakozással állt meg az igazgató háta mögött, aki gúnyos arcfintorítások között beszélt a kecskeszakállas magyar Offenbachhal. Pár pillanatig szerény visszavonultságban nézte a két élénken tárgyaló színházi rókát: a komédiásarcu, borotvátalan vén embert, aki kopasz fejebubján hetykén félrevágott kemény kalappal, panyókára vetett felsőkabáttal, ravasz vércse-tekintettel himbálta magát a féllábán, s a cingár, vörös, mefisztóarcu, cinikus muzsikust, aki a tisztelet minden külső jele nélkül hallgatta, miközben a vörös kocsismellényén fityegő óralánccal játszott.

Az igazgató most hirtelen visszafordult és megpillantotta a hajadonfővel álldogáló idegent, aki még mindig udvarias türelemmel várakozott az élénk eszmecsere végére.

- Oh, maga az Szebenyi úr! Miért nem üzente át az irodai szolgálával, hogy várakozik rám? Kérem, tegye föl a kalapját, mert olyan léghuzamot kap, hogy egész életén át megérzi.

Karonfogta a fiatalembert és előzékenyen átkalauzolta a szereplők és naplopók sokaságán, akik most már valamennyien feléje fordultak, hiszen a nyersszavu és udvariatlan színházi zsarnok nem igen szokott kitüntetni halandó embert ilyen gyöngéd szavakkal. Száz pirosra festett női ajkon, száz kifényesített pupillán lebegett a kíváncsi kérdés: ugyan ki lehet ez? Nem inkognitóban levő uralkodó herceg? Pompás és divatos császárkabátja, diszkrét écharpeje, melyben egy szívirványos gyémántcsöpp ragyogott, francia lakkcipője és angol államférfiakhoz se méltatlan sávós nadrágja épp úgy előkelő és más világból való férfire vallott, mint ünnepiesen komoly arca, világosszöke, angolos bajusza, s kezeinek arisztokratikus karcsúsága, mely legbiztosabb jele a származás előkelőségének. Nem, az már az első pillanatban is bizonyosnak látszott, hogy a jövevény nem ebbe a világba tartozik; figyelmessége, mellyel a vén komédiás szavait hallgatta, mozdulatainak ceremóniás szögletessége, félénk és

udvarias oldaltvonulása, nehogy a legutolsó kóristának is alkalmatlan legyen, s lesütött szeme, mely a legtüzesebb, ifju pillantásokat is tudatosan elkerülte, mind a jólnevelt idegenre vallott, aki egy más, ismeretlen világból tévedt ide a gondtalan bohémság szigetére. A feszültség, mellyel inkognitóját fellebbenteni próbálták, már-már veszedelmes arányokat öltött, mikor a nagy művésznő, a színház szerencsecsillaga, kandirozott mosolygásával hirtelen kilebbent rózsaszínű babaféskéből, melyet rossz nyelvek az örök fiatalság boszorkánykonyhájának neveztek.

- Tetszettem neked egy kicsit? - kérdezte valami egzaltált élénkséggel, miközben forgószél módjára csimpaszkodott a cinikus, vén komédiás nyakába, aki kedveskedve megcirógatta, mint a viháncoló paripákat szokás, de közben óvatosan ügyelt, nehogy üdvöskéje arcáról a rózsás fiatalságot letörölje.

A művésznő most egy oldalpillantást vetett a fiatalemberre, aki vérvörös arccal meghajolt előtte, az igazgató pedig, panyókára vetett télikabátját egy ügyes mozdulattal megigazítva, ünnepies pátosszal szólt:

- Bemutatom neked Szebenyi Györgyöt, legközelebbi operettünk komponistáját, akiről a világ eddig csak azt tudta, hogy milliomos, de aki, ha most kezdené is, milliókat szerezne. Akarsz velem fogadni, hogy két hónap múlva egész Budapest tele lesz a „Csipkeverő leány” melódiáival?

- És nekem fogja adni az operettje címszerepét? - kérdezte a művésznő oly elragadtatással, mintha Szebenyi György e pillanatban egy párisi palotát, egy cannesi villát, két autót és egy rue de Rivoli-i ékszeresboltot helyezett volna hódolattal a lábaihoz.

- Óh, nagyságos kisasszony, boldog vagyok, ha játszik a darabomban! - mondta Szebenyi György egy hálás és diszkrét csókkal, melyet a művésznő agyonápolt kezére lehelt. De rögtön elpirult a felindulástól: a kis kéz szinte szerelmesen belesimult az övébe, s oly friss erővel szorította meg az ujjait, mintha a legédesebb titkot közölné vele.

- Szinpadra, szinpadra, kezdjük a második felvonást! - kiáltotta most a folyosó végéből a sárgakabátos, míg a kar hölgyei hangos vihogás közt özönlöttek be a színpalak közé, egy kövér öreg nő pedig, aki eddig a spanyolfal árnyékában állott, sietve igazított még valamit a művésznő indiai övén, mely karcsu derekát összefogta.

Az igazgató belekarolt Szebenyi Györgybe.

- Jöjjön, mert ha itt láb alatt vagyunk, hát kidobnak bennünket! Különben is még ezer megbeszélni valónk van egymással! Istennő, csókolom a kezedet, a harmadik felvonás után még okvetlenül eljövök hozzád.

A primadonna arcullegyintette a vén uzsorást, édes pillantása most a csúf színházi Shylock vércseorrát simogatta végig, de aztán újra visszatért a szerzőhöz, aki még mindig lángoló arccal állt a színpadi folyosó félhomályában.

- Kedvesem, megtenné nekem azt a szívességet, hogy operettje zongorakivonatát eljátssza nekem? Nagyon terhesnek találná, hogy valamelyik délután felnézzen hozzám? A telefonszámom 15-820, de írja föl, mert nincs benn a könyvben, s értesítsen előző nap, hogy bizonyosan otthon legyek. Pá, kis szerzőm, legyen jó és ne várasson soká, mert komolyan megharagszom magára!

Csókot intve, affektált tánclépésekkel tűnt el a színpadra vezető ajtó mögött, s Szebenyi György egy pillanatig ámulva tekintett utána, mert eddig, rövid életében, nem találkozott hasonló asszonytípussal. Furcsa, de csodamódon bájos volt ez a fiatal leány, aki a legelső percben úgy beszélt vele, mintha sok év óta ismerték volna egymást. Mindeneddig csak finom,

jólnevelt, könnyen piruló, etikettes fiatal lányokat ismert, akik szüziesen egyszerű, divatos ruhákat viseltek, s félénk pillantásokat vetettek az édesanyjukra, ha a látóhatáron házasulandó legény mutatkozott. Milyen más volt ez a húszéves, öntudatos kis nő, aki az imént a kezét megszorította s *kedvesem*-nek, meg *kis szerzőm*-nek szólította! Szebenyi György előtt, bár a zajos színpad már rég mögöttük maradt, még mindig ott lebegett új barátnőjének szőke parókája, hófehér, mezitelen válla, a fölébe omló királynői hermelinnel, derekának merész karcsúsága, a libegő szalagcsokor, mely kicsike arany-szandálját ékesítette, s mindenekfölött édes, meleg, abnormálisan csillogó szeme, amelyben sejtelmes, alig titkolt szenvedélyek szunnyadtak. Csak akkor riadt fel tünődéséből, mikor a vén színházi uzsorás, a nyelvével csettintve, így szólt hozzá:

- Csinos kis bestia, úgy-e, maga is annak találja? Elhiszi, hogy ez ötvenezer koronát keres évenként?

II.

Ismerkedjünk meg kissé részletesebben a figurákkal, akik a színházi szerelem e lázasan csillogó történetét a következő fejezetekben eljátsszák előttünk.

Az igazgató, Pergámen Sándornak hívják, mint vidéki színlaposztó kezdte pályáját, s valószínűleg mint többszörös milliomos fogja végezni. Mindig csapnivalóan rossz színész volt, de ész, ravaszság és emberismeret dolgában bizvást fölvehetne a versenyt a legügyesebb diplomatákkal. Már gazdag ember, sokkal gazdagabb, mint hiszik, de elvileg még mindig csak készen vett ruhát és cugos cipőt visel, s gyalázatos éhbért fizet mindazoknak, akiket a kényszerűség hozzá láncol. De királyian gavallér is tud lenni, mihelyt érdekei úgy kívánják. A színpadi tudomány a kisujjában van, elméletben többet tud, mint a színészei, a rendezője és a karmesterei együttvéve s csalhatatlan szimata van az igazi tehetségek felfedezésében. A színház szerzőit becsutellenül kiuzsorázza, amíg lehet, de a fejedelmi előlegektől se riad vissza, ha arról van szó, hogy egy szenzációs darabot megszerezzen. Agglegény, jóval túl van a hatvanon, de még mindig fiatalosan agilis, s akárhányan elhiszik azt a hazugságát, hogy tavaly ünnepelte az ötvenkettedik születése napját. A nők még hatással vannak rá, de elvileg nem kezd ki a saját színházi tagjaival; titokzatos és nagyon alsórendű viszonyai vannak, melyekről azonban az utolsó díszletmunkás is tud. Két udvari szobában lakik, olcsó külvárosi korcsmákban ebédel és közben négyemeletes palotákat vesz, melyeknek házbérét, öt perccel a vétel perfektuálása után, haladéktalanul fölemeli, ötkrajcáros szivarokat szí, s a gazdasszonyainak tíz forintot fizet havonként.

A művésznő. Tizenkilencévesnek mondja magát, de már huszonhárom, a vetélytársai ellenben huszonhétnek mondják. Fiusan nyulánk, de már túl van a süldőlányok esetlen soványságán, s az alakja jóformán a legszebb rajta. Archőre, a sok festés ellenére, a legfinomabb pasztellképekre emlékeztet, orrán nyoma sincs az úgynevezett primadonna-piszeségnek, a szeme bárszonyosan meleg és mély leányszem, mely néha visszafojtott könnyektől nedves, de néha oly féktelenül és fölényesen jókedvű, hogy a legsavanyubb embergyűlölők is beszédesebb lesznek láttára. Napsugarasan különös és kissé izléstelen neve - Tavasz Klárinak hívják - már szinte legendás csengéssel bír az egész országban, s győzedelmesen vetekedik a Kossuth Lajos vagy Petőfi Sándor nevével. Ez a név a tehetség, a báj és az okosság szimboluma, - a fiatal leányok szívdobogást kapnak, ha csak említeni hallják. Arcképeit - a legfantasztikusabb jelmezekben - a pusztai úriházak ebédlőjében épp úgy fel lehet találni, mint a lipótvárosi lakások szalonasztalán, s rajongó agglegények ágya fölött. Egyébként a büszke megközelíthetetlen hírében áll, - bár az ellenszínésznők azt híresztelik róla, hogy erény dolgában még

ügyesebb komédiás, mint a színpadon. Bölcsőjét - ha ugyan volt bölcsője - egy józsefvárosi ház udvari szobájában ringatták, egy siralmasan primitív fűszeres bolt mögött, melyben édesapja a környék mindenlányait kiszolgált. Egyetlen gyermek volt, s ezért sok extravaganciát megbocsátottak neki, melyért társnői keserves verést kaptak; nem pirongették meg, ha intőket hozott haza, nem zaklatták a kézimunkázással és sóhajtvá belenyugodtak abba is, hogy tizenhatéves korában a Jávor mester sziniklinikájára beiratkozzék. Apja, az öreg szatócs és folyton siránkozó édesanyja ezt különben csak múltó szeszélynek nézték, mert a kis Klári jelentéktelen, szeplős és szánszalmasan sovány gyermek volt, akiről tíz lépésnyire lerítt a penészszíni, pesti, külvárosi vérszegénység. A csúf hernyó azonban büszke és ragyogóan szép pillangóvá fejlődött. Pergámen, aki még az iskolában felfedezte és pár hitvány fillérért a színházához kötötte, később keservesen megfizetett fukarságáért: a napsugarasszemű fiatal leány olyan szerződést diktált neki, hogy a vén uzsorásnak még a fülei is kivörösödtek ijedében. De Pergámen, ha érdekei úgy kívánták, grandseigneurnek is bevált: szó nélkül odairta hát nevét a szerződés alá, még pedig helyesírási hiba nélkül, amit bizonyára nem lehetett elmondani azokról az írásműveiről, melyeken a nevén kívül más szavak is szerepeltek. Tavasz Klári most már két év óta korlátlan egyeduralkodója a színháznak, mely pompás és mindjobban fejlődő vállain nyugszik.

A szerző. Szabenyi György „A csipkeverő leány” komponistája, csak két hét óta viseli ezt a nevet; voltaképp Sembach Györgynek hívják, a tekintélyes és közbecsülésben álló patricius család után, melyhez elsőszülöttségi joron tartozik. A Sembach testvérek cég százhusz esztendő óta büszkesége a pesti belvárosnak, s a Dunára néző ósdi palota, földszintes raktáraival és emeleti szobasorával a keserű irigység érzéseit váltja ki a szegény járókelők ezreiből. A nagy vaskereskedést még a Sembach György dédapja alapította. Sembach Hermannak hívták és II. Lipót alatt tollasodott meg. A Sembachok konzervatív, óvatos, tiszteletreméltóan vallásos, talpig becsületes polgárok voltak, akik meggondolt higgadtsággal élték le földi napjaikat s később azzal az öntudattal nyugodtak családi kriptájukban, hogy mindig betöltötték emberi hivatásukat.

Györgyöt tizennyolc éves koráig vidéken nevelték; a kis fiú a jezsuiták templomtisztaságu konviktusában élte le gyermekkorát, szigorú szentképek, kötelességtudó papok, rideg és egyszerű kolostori cellák milieujében, mely veleszületett komolyságát majdnem az aszketizmusig fokozta. Mikor a világba kilépett, hogy édesapja és agglégény-nagybátyjai mellett, a nagy milliomos házban irodai székét elfoglalja, szinte más lény volt, mint egykoru társainak legnagyobb része; kínos gondossággal öltözködött, reggel misére járt, este minden imát elmondott melyre a konviktusban tanították, s borzongva keresztet vetett magára, ha orfeumokról, éjjeli mulatságokról és korhelykedésekről hallott.

- Azt hiszem, jobban tettük volna, ha papnak adjuk ezt a kis szőke szentet! - mondta róla az öreg Sembach a feleségének, mikor a fiú jövőd életorsát megvitatták.

György csakugyan inkább hasonlított volna kalendáriumi névrokonához, mint egy huszadik századbeli fiatal urhoz, ha nem lett volna egy diszharmonikus vonás a lelkében: a zene majdsaknem úgy érdekelte, mint az imádság. Szabad idejét otthon töltötte, a legénylakása csöndjében; s a komoly harmonium-hangok órákon át ott zúgtak az előkelő lépcsőházban s a szőnyeges folyosókon, finom, majdnem orgonaszerű hangulatokat varázsolva a diszkrét csöndbe, mely a főúri palotához hasonló ház fölött lebegett. György szinte átszellemülten játszott a nagy mesterek munkáit, este, regények helyett, partitúrákat olvasott ágyában, s huszéves korában megpróbálkozott a zeneszerzéssel is; suiteket meg szimfoniákat írt, vagy zenés miséről álmodozott s gondolatban a vatikán egy termében látta önmagát, a Szentatya lábainál, akinek világhírű, egyházi opusát átnyújtotta. Egy ideig kizárólag csak ez a légkör érdekelte; de a vonósnegyes társaságot, mely lakásában szerdánként összegyűlni szokott, s

mely rajta kívül még három komoly és pápaszemes bácsiból állt, egy napon azzal a kijelentéssel lepte meg, hogy operettet irt a Pergámen mester színháza számára.

- Operettet? És az ön becsvágyát kielégíti ez a léha műfaj? - kérdezte megdöbbenve az öreg Radlmayer, egy kopasz, hetvenesztendős budai tanácsos, aki e földön csak a cellóját szerette.

György pirulva bólintott, s némileg az az érzése volt, hogy jellemtelen dolgot cselekedett; de a három öreg úr rezignáltan hallgatott, s az operetről, az intim estéken, nem esett szó többé. Egy váratlan epizód különben végüket szakította a szerdai hangversenyeknek; Szebenyi György - bár huszonötéves se volt még - hirtelen búcsút mondott legényéletének. Családjában épp oly tradíció volt a korai nősülés, mint a szülők beleszólása a házasságba; a Sembach-fiuk talán évszázadok óta mindig azt a leányt vették el feleségül, akit gondos és körültekintő édesapjuk kiválasztott a számukra. György egy napon megtudta, hogy leendő felesége már érett hajadonná serdült s így semmi akadályja sincs többé annak, hogy ezt a kötelességét is teljesítse; engedelmesen kezetsókolt hát az édesapjának és késedelem nélkül elsietett a virágkereskedésbe, hogy leendő hitvesének egy bokrétát vásároljon.

A házasság boldognak és harmonikusnak ígérkezett; a fiatal leány sápadt, finom és gazdag volt, tipusa a jólnevelt, ájtatos és szerény gyermeknek, akit sohase birtak volna megszedíteni a milliók, melyeket tiszteletreméltó ősei összegyűjtöttek számára. A kis Annus jóformán gyermekszobájából költözött át illedelmes férje házába; s hirtelen jött asszonyi életének multja mindössze néhány szentképecskéből, egy-két csinos iszalagból, husz erkölcsös könyvből s ugyanannyi csendes házimulatságból állt, melynek egyike se tartott esti kilenc óránál tovább. Udvarlója csupán egy volt, mióta a Sacré coeurból kikerült: ugyanaz a korrektül öltözött, kissé hallgatólag és szeliden beszélő fiatal úr, aki egy májusi délből az oltár elé vezette.

III.

A szobaleány, aki ajtót nyitott, a művésznő-komornák bizalmas és veséig látó pillantásával nézte végig Szebenyi Györgyöt, aki drága városi bundájában kissé zavartan állott az előszoba hófehér tükrös szekrényei között. A szemle úgy látszik nem ütött ki nagyon jól, mert a fehérfőkötös leány sajnálkozó arcot vágott.

- A nagysága próbán van és alig jön haza délután három előtt. Az ilyen napokon ugyanis többnyire a városban ebédel. Akarja a nagyságos ur, hogy valami üzenetet átadjak neki?

- De hiszen a nagyságos kisasszony telefonon rendelt ide tizenkét órára! - mondta meglepetve a zeneszerző.

A csinos szobaleány arca e szavakra egyszerre földerült s most már fürgén és szolgálatkészen nyult a fiatal vendég bundája után.

- Oh, hát miért nem tetszik mondani, hogy Szebenyi nagyságos úrhoz van szerencsénk? A nagysága ugyanis senkit se fogad ilyenkor, de a nagyságos úr számára, akármikor is tetszik jönni, mindig itthon van. Tessék csak befáradni a szalonba, a nagysága pár percen belül végez a fürdővel...

- Fürdik? Nem volna jobb, ha akkor inkább egy más alkalommal tisztelkedném?

- Dehogy, dehogy, hiszen éppen ez a legjobb idő! Csak tessék helyet foglalni a szalonban, a nagyságát azonnal kikergetem a fürdőkádból...

Szebenyi - bár kissé még mindig habozva - belépett a művésznő szalonjába s míg a távoli fürdőszobából behallatszott hozzá a víz zuhogása, kíváncsian és megilletődve nézett körül a meleg kis fészekben, ahol Budapest kedvence az életét eltölti. Furcsa és fantasztikus világ volt ez; tarka, színekben pompázó szalagerdőkől száz és száz viruló leányfej nézett farkasszemet vele komoly, szüzsies, léha és hisztérikus leányfejek, melyekről a könnyek, sovargások, mosolyok és csábító ígéretek százfélesége dacára ugyanaz az édes és egyéni bájosság sugárzott feléje, ami már a minap a színház folyosóján elkábította. Kolostoriasan öltözött, fátyolos gyermeklányok, büszke és merevnyakú főrangú asszonyok, csupaszvállú cocotte-ok és szégyenkező, feszesnadrágos fiúk, akiknek parókája alól rózsás leányarc mosolygott reája, cilinderes, lovaglórúhás amazonok és dekolletált, ékszerektől csillogó nagyvilági hölgyek, táskás zárdai növendékek és kurtarokolyás apacslányok, pápaszemes, szigoruarcu angol nevelőnők és farsangi jelmezükben pompázó Pierrettek néztek, mosolyogtak és kacsintgattak rá a megszámlálhatatlan koszu közül, mely a szalon összes falait beborította. És maguk a butorok is szinte egy egészen más világból valók voltak, mint amelyek közt a puritán Sembachok éltek: furcsa, filigrán asztalkák, aranylantos pianino, kokett üvegszekrények és fantasztikus, régimódi vitrinek sárkányokkal és egyéb szörnyállatokkal diszített japáni terítőcskék, dagadó selyemvánkosok és hófehérbe, meg aranyba kötött könyvek, egy öreg miseruha és egy megfeketült templomi szék, egy szőnyeges fürkében a Seigné asszony íróasztalának remekbe készült kopiája, mely körül égővörös selyemkárpitok égtek. Szebenyinek egy pillanatig úgy tetszett, hogy a bálványimádók egy rajongó szektájának templomába tévedt, mely fölött a hindu bálványok fényességével ragyog egy csábító istennő gyémánt-szeme...

De egy függöny most halkán meglibbent és egy ezüstös hang hirtelen megszólalt a fiatal-ember háta mögött:

- Oh drága, hát csakugyan beváltotta az ígérteét? Jöjjön, hadd csókolom meg, az ilyen szótartó ember megérdemli, hogy agyonra kényeztessék...

A művésznő nem maradt az üres szavaknál, hanem a legvadabb szélvészeket is megszegye-nítő heveséggel borult a fiatalember nyakába és oly forró csókot nyomott a fülére, mintha husz év óta távollevő édesapja tért volna vissza az oecán tulsó partjáról.

- Így, most ülön le ide mellém és meséljen nekem valamit az életéről! Mindent mondjon el, ami gyerekkora óta történt magával, mert engem a geniális emberekről még a legapróbb részletek is érdekelnek. De ne a fauteuilbe ülön, hanem ide mellém a kanapéra, hogy komoly, kisfiús szemét is láthassam.

Szebenyi engedelmesen leült, - de voltaképpen nem igen tudta, hogy mi történt vele. A szép, fiatal, idegen leány csókja úgy kihozta sodrából, hogy a szeme előtt szinte füstkarikák táncoltak s a szíve oly hevesen dobogott, mintha élete egyik legnagyobb szenzációját élte volna át. Multjában eddig még olyan leánnyal se találkozott, aki zavar nélkül beszélt volna vele; hiszen még a félénk, jólnevelt felesége se borult a nyakába, mikor végre, hathónapos jegyesség után, egyedül maradt vele a bécsi szallodában. Ha valamire egyáltalában gondolni tudott, úgy legfölbjebb az járt az eszében, hogy ez a bájos kis ördög a legelső látásra bele-szeretett; az ilyesmi gyakran előfordult még azokban az illedelmes regényekben is, melyeket a Sembach-családban a téli estéken olvasgatni szoktak. De még ha így is volt, - miképp szánhatja rá magát egy finom uri kisasszony, hogy egy vadidegen férfit megcsókoljon? „A csipkeverő leány” szerzője ezt a szituációt még az operettjében se tudta volna elképzelni; - a valóság maga pedig annyira elkábította, hogy szinte megsédülten omlott le a kis selyem-vánkosok közé, melyek a halványkék kanapét elborították. Mit tudta ő, hogy ebben a világban más törvények uralkodnak, mint a vaskereskedések milieujében és hogy a művésznő csókja épp oly egyszerű udvariassági aktus, akár az, hogy a polgári családoknál szivarral megkinálják.

A művésznő most széthányt és megint össze-vissza forgatott néhány selyemvánkost, egy kamaszos mozdulattal, mely azonban csodálatosan graciózus volt, maga is letelepedett a kanapéra s gyönyörű lábait egymásra vetve simult a fiatal úr mellé, aki e pillanatban teljesen bizonyos volt benne, hogy a vére harminckilenc fokos melegséggel száguld szerteszét az ereiben.

- Nos hát legyen kedves és meséljen el mindent, ami a megismerkedésünk előtt történt magával! Hol élt, mit csinált, mielőtt az operettjét megírta? Honnan bukkant föl egyszerre ilyen készen, - mert hogy készen van, azzal rögtön tisztában voltam, mikor az a lelketlen uzsorás tegnapelőtt bemutatta nekem. Ugyancsak legény legyen a talpán, akit Pergámen mester karonfogva vezet végig a szinpadján! Látott már engem, tetszettem magának egy kicsit, sohase volt, ha csak egy picurkát is, szerelmes belém? Nőtlen ember, vagy urambocsáss, boldog férj, aki keresztet vet magára, ha színésznőkkel beszél? Vagy csak taktikából vág ilyen alamuszi arcot, mintha tizig se tudna olvasni? És irt már azelőtt is valamit a szinpadnak, vagy „A csipkeverő leány” a legelső műve?

Mindezt szinte egy lélekzettel kérdezte a szegény Szebenytől, aki hol elpirult, hol elsápadt zavarában, - mert arra, hogy pozitív választ adjon valamelyik kérdésre, e lázas csicsérgés közepette amugy se lett volna fizikai ideje. Inkább a kényelmesebb módot választotta tehát: tágranyilt szemmel, majdnem fanatikus gyönyörűséggel nézte a mellette ülő leányt, akinek termete karcsu volt, mint egy antik szobor, szeme fénylett és mosolygott és ígéreteket tett, s a hangja oly édesen és szívet melegítően duruzsolt körülötte, mint egy drága dal, melyet valaha tavaszi álmainkban hallottunk.

- Mondja, gazdag ember maga, kis szerzőm? - kérdezte Tavasz Klári, oly fesztelenséggel, mintha a vendége hogyléte felől tudakozódott volna.

Szebenyi most boldogan fellélekzett: végre itt volt tehát a téma, melyről zavar és izgatottság nélkül beszélhetett, anélkül, hogy zeneszerzői multját vagy a családi állapotát emlitenie kellene. És ekkor egyszerre visszatért az önbizalma is és most már hosszan, bőbeszédűen írta le a Sembachok ősrégi kereskedő-házát, az irodákat, ahol százhusz ember dolgozik, a bányákat, melyeknek részvényei jobbára a családi trezorokban pihennek, az édesapja fejedelmi bőkezűségét, anyja elkényeztetett háziszegényeit, s a hercegi kényelmet, mely a saját fiatalkorát körülvette. A pénz, - oh a pénz sohase számított valami nagyon sokat a Sembachoknál, akiknek jövedelme szinte annyira nő, amennyire saját maguk akarják, s akik mindig bőven kivették a részüket azokból a kötelességekből is, melyekkel a kiváltságosok az élet nyomorultjainak tartoznak.

- Oh kedvesem, hát maga tizenhárompróbás milliomos? - mondta egzaltált pillantással a művésznő, aki hire, gazdagsága és megváltozott életmódja ellenére is még mindig ott rejtegette magában a külvárosi kis fűszeres kisasszonyt, a piszkos bérházak penészvirágát, aki meggörbült szájjal és ökölbe szorult kézzel gondol a gazdagokra és az előkelőkre.

Szebenyi bocsánatkérőleg mosolygott: igen, nem lehet tenni róla, a földön ártatlan milliomosoknak is kell élniök, akik végre épp oly isten teremtséi, akár a szegények és az elhagyottak. De a milliók, nagyságos kisasszony, nem érnek sokat: az ember csak akkor lehet boldog, ha a kötelességeit teljesíti, s kötelességei minden halandónak vannak, akit egy isteni hatalom a földre rendelt.

- Oh drága, kötelességtudó kis milliomosom, de édes vagy! - mondta Tavasz Klára elragadtatva, s kicsiny szája csucsorítva szegeződött a komoly fiatal urra, mintha egy apró pólyásbaba ült volna mellette a selyemkanapén, egy drága kékszalagos kis pólyásbaba, akit anyai szeretettel kell körülvenniök a komoly és érett művésznőknek.

- És hoga nincs, maga az egyetlen gyerek a családban? És még mindig nem házas ember? De igen, oh maga nagy kujon, hiszen a karikagyűrű itt fénylik a nagy ujján! Várjon, verést kap rossz fiu, amiért mindaddig eltitkolta, hogy házas ember!

Szebenyi, aki most már végleg leküzdötte zavarát, elmesélte, hogy van egy felnőtt huga: Ágnesnek hívják és kétéves asszony és a férje Seitz Keresztély, a Vindobona gőzmalom vezérigazgatója, aki különben távoli rokonságban áll a Sembach-családdal. És felesége is van, még pedig nagyon rövid idő óta, sőt ha az isten úgy akarja, hát nemsokára kisgyereke is lesz, aki ő utána majd át fogja venni idővel a Sembach-testvérek cég vezetését. Az asszonyka most nem igen jár ki a házból, mert reggeltől estig a kis jövevény kelengyéjével van elfoglalva.

A művésznő oly érdeklődéssel hallgatta fiatal vendégét, mintha jövődje nagyrésze tőle függene, csodálkozott, bólintott, helyeselt, néha rövid és kedves fölkiáltásokba tört ki, s oly élénk arcjátékkal kísért minden előadott mondatot, mintha kétezer főnyi nézőközönség figyelte volna valami láthatatlan nézőtérrel. Mikor Szebenyi, kissé pirulva, elárulta, hogy nemsokára a gólya látogatását várják a dunaparti családi házban, a leány boldog és átszellemlült tapsba tört ki.

- Oh, milyen kedves, ugy-e nem cserélne most akármelyik királlyal se? Mondja, bele tudja már élni magát a komoly és körültekintő apa szerepébe?

Szebenyi elárulta, hogy már külön folyószámlát nyitott a leendő trónörökös számára, mire a művésznő elgondolkodva kijelentette, hogy maga is így tenne, ha a jó Isten valaha gyermekkel megáldaná. Később a szobalány behozta a teát s terítés közben résztvett a beszélgetésben is; ez a fesztelenség bámulatba ejtette és elbájolta a zeneszerzőt, aki szüleinél diszkrét és hajlongó komornákhoz szokott s ugyancsak nem tudott volna elképzelni aféle rendkívüliséget, hogy az édesanyja, idegen vendég előtt, szobalányát az intim ügyeibe beavassa. Mikor a művésznő beszélgetés közben, konyakot akart önteni a teájába, Mari egy erélyes mozdulattal egyszerűen kivette a kezéből a muranói üvegcset.

- Még csak az kellene, hogy konyakot igyék, mikor este játszik! Higgye meg a nagyságos úr, úgy kell vigyáznom rá, mint a gyermekre, mert különben lépten-nyomon beteggé tenné magát!

A művésznő nem sértődött meg, csak megcsóválta szőke fejét és komikus grimászt vágva mondta Szebenyinek:

- Lássá, így jár az ember, ha zsarnokot vesz a házába!

Mikor a teát megitták és egy cigarettát is elszívtak, Klári ismét keresztbe vetette a lábát, igazított egyet a szellős peplumon, mely alól kikandikált pirinyó aranytopánkája és így szólott az elfogult komponistához:

- És most fiam, lássunk az után, amiből élünk! Most el fogja nekem játszani a partitúrája legszebb számait! Ne féljen, nem fogom megzavarni, - oly csendes leszek, mint egy egér, akinek nyelvecskáját kivágták.

Szebenyi, akinek a zongorázás szívből se okozott akkora munkát, mint egy idegen nővel való beszélgetés, megkönnyebbülve odatelepedett a zongora mellé, - Klárika pedig a jólnevelt gyermek udvariasságával húzódott be egy sereg japáni selyemvánkos közé s láthatólag komoly kísérleteket tett, hogy még a lélekzetét is visszafojtsa. Oly komikusan jól viselte magát, oly megilletődött arcokat vágott, annyira más volt, mint amilyennek a színpadon megszokták, hogy Szebenyi egy percig meghatott csodálkozással nézett rá a fekete Bechstein mellől. De aztán elszántan belevágott a billentyűkbe, s egyszerre átengedte magát saját műve varázsának; melegen és meggyőződéssel játszott, angolosan hideg arca szinte lángolt a boldog izgalomban, hogy legdrágább titkait kiadhatja magából, s szemmeláthatólag megfeledkezett

arról, hogy egy vadidegen lakás zongorája mellett ül. Édes, dallamos és finom zene akkordjai töltötték be a kicsike szalont, melynek nappjai már belevesztek az alkonyi félhomályba; a levegőben nyírott faszorok, barokkstílusú királyi paloták, szende hollandi szüzek, néma erdők hangulata úszott, melyet az átszellemült fiatalember karcsú ujjai idéztek föl a rég bemohosult multak ködéből. Egy szigorú kritikus alkalmasint összeráncolta volna némelykor a homlokát s gyanakodva szimatolt volna ismerős motívumok után; de a szigorú kritikus e pillanatban német ujságokat olvasott a szerkesztőségben, vagy a klubja pincérével veszekedett az uzsonnakávéja hőfoka miatt. A kis szalonban híre-hamva sem volt efféle kegyetlen szörnyetegnek; a selyemvánkossok közé ékelt fészekben egy drága és fanatikus kis nőszemély ült, az ajtó függőnyeinek mögött pedig egy fehérbóbitás tündér lehelkedett, akit egy csinos zeneszámmal könnyűszerrel el lehetett volna csalni akár a purgatórium lángjaiba is.

A természettudósok még nem adtak eddig pontos leírást arról, hogy egy nyelvtől megfosztott egérke hogyan viselkedik, de bizonyos, hogy Klárka nem hasonlított rájuk. A művésznő, ünnepies ígérete dacára, nem tartotta be a szótlansági fogadalmát; előbb izgatottan forgolódott vánkossai között, aztán csodálkozó, majdnem egzaltált pillantásokat vetett a vendégére, majd így kiáltott föl.

- Drága és édes és óriási és mindenki meg fog bolondulni, aki először hallja! Ez a keringő, amit most játszott, tébolyítóan szép! És a menuette lázba fogja ejteni a pesti publikumot, a finálé után pedig öklükkel fogják döngötni a vasfüggöny ajtaját. Mari, hallottál valaha bájosabb melódiákat? Mered mondani, hogy énekeltem valaha szebb számokat, mint amiket ez a nagy kamasz írt a számomra?

Mari, aki most már besompolygott a szobába, elbűvölten állt meg a függöny előtt s kezét elragadtatva szorította fehér kötényének arra a részére, mely mögött érzékeny szívét sejtette.

- A kisasszonyt nem fogják kiengedni a színpadról, ha ezeket a dalokat elénekli! Akar velem fogadni, hogy előadás után ki fogják a lovakat kocsijából? El tetszik hinni nekem, hogy egyik-másik dalt már kívülről tudom? Tessék csak meghallgatni azt a kis csengetyű-nótát, amit a nagyságos úr akkor játszott, mikor a konyhából bejöttem!

Mari, csinos hangocskáján, fesztelenül eldudolta a „Csipkeverő leány” vezérmotívumát, Szebenyi pedig a fáradságtól és a bámulattól elkábulva nézett maga körül az alacsony zongoraszéken. De nem igen volt rá ideje, hogy hosszasan tündödjék az események fölött, mert a művésznő, egy viharos mozdulattal, most hirtelen odaröpült a nyakába.

- Olyan tehetség vagy, fiam, hogy az összes vén agyalágyultak meg fognak pukkadni irigységükben! Hol voltál eddig, hogy egyszerre ilyen készen tudsz megjelenni a nyilvánosság előtt? Én mondom neked, hogy kétszázszor fog menni a „Csipkeverő leány”, már pedig egy kicsikét, ha megengeded, én is értek a dologhoz.

Szebenyi még nem tért magához abból a meglepetéséből sem, hogy ez a szép és virágzó fiatal hölgy minden további nélkül letegezi, már újabb és még talán kedvesebb meglepetés érte: a Klárka édes, forró, kíváncsú ajkacskáit tüzesen odatapadtak a szájához, majd egy lázas hang ezt lihegte a fülébe:

- Drága vagy, kicsikém és két hónap múlva te leszel Pesten a leghíresebb ember! Majd meglátod, milyen boldog lesz a feleséged, ha az operettedet végignézi!

Ujra és újra összecsókolta a fiatalembert és forró selyempepluma lágyan simult tüzelő arcához, mintha valami szerelmi önkívület tolmácsolója volna; pedig csak az ünnepelt színésznő hisztérikus lelkesedése volt, mely egyáltalában nem vonatkozott a férfira. Tavasz Klári talán a felesége előtt is épp oly fesztelenül összecsókolta volna a fiatal mestert, mint ahogy a szobalánya jelenlétében összecsókolta.

Mikor Szebenyi a kis aranykalitkából eltávozott, olyanféle szédülést érzett, mintha édes és finom pezsgőtől becsipett volna. Sokáig elgondolkodva sétált a Duna partján, s a könnyű szél, mely a folyamról feléje suhant, végtelenül jól esett lázas fejének... Később hazament és vacsoráig ugyanazokat a dalokat játszotta, melyek a szeszélyes kis művésznőt elragadták.

IV.

A „Csipkeverő leány” librettistája nem igen közelítette meg vagyon dolgában a Sembachokat, de mint gavallér nemcsak rajtuk tett túl, hanem a norfolki hercegen és az angol trónörökösön is. A neve - Laczfi Sándornak hívták, egyszerű „i”-vel a szó végén - jóleső és kellemes derűséget keltett a szerkesztőségekben és a bohémkávéházakban, ahol Budapest ifjú enerváltjai a világ dolgait megbeszélték. Laczfi nem volt már nagyon fiatal ember - harminchat felé járt - de az ujságíró-társadalom tengeréből jóformán csak akkor emelkedett ki, mikor a „Csipkeverő leány” szövegét megírta. Mindaddig nyomorúságos éhbérért dolgozott rendőri riportjain, vasárnaponként törvényszéki krokikat írt lapjának, s a harmincadik évét is jócskán túllépte már, mikor a parlamenti tudósítók szindikátusába fölvtették. Laczfi sok különösségről volt nevezetes könnyűvérű kollégái közt: elvileg züllött fehérműt hordott, kézelőiből gyakran hiányzott a gomb, nyakkendőjét ujságírói pályája legelső napja óta viselte s bizalmasai tanúsága szerint szivarral a szájában aludt el, ha reggel nyolckor, hosszabb lelki küzdelem után, nyugalomra tért. De slendriánságának véghetetlen oceánjában néha virágos szigetek tűntek föl: Laczfi vasalt nadrágban, kecsgeorrú lakkcipőben és nagyköveteket megszegényítő ingplasztronban jelent meg a törzskávéház asztala mellett s oly ijesztő előkelőséget tanusított, hogy a főpincér, szokása ellenére, a lókupeceket megillető hajlongással fogadta. Ilyenkor Laczfi forintos borralalókat osztogatott, francia pezsgőt ivott a két lágytojáshoz, mellyel éjszakai étvágyát csillapította s oly rideg nonszálanszal forgatta a képeslapokat, mintha egyenesen ősei birtokáról érkezett volna a bűnös és éhenkórász nagyvárosba. Ezek az előkelőségi rohamok azonban épp oly gyorsan elmúltak, mint ahogy keletkeztek: a vasalt nadrág, huszonnégy óra múlva, harmonikaalakúvá lett, a vakító ingplasztron elzüllött, s a kecsgeorrú lakktópán helyét ismét az a kitaposott cipő foglalta el, melyet a gondosabb megfigyelők már évek óta ismertek.

A váratlan karriér, melyen az örökké elégedetlen kis riporter élete nyarán megindult, voltaképp egy könnyelmű pillanat következménye volt: Laczfi egy viharos éjszakán ötven korona kölcsönt fogadott el egy becsipett zeneműkiadótól, aki egy zajos színházi bemutató után a bohémek éjjeli kávéházába betévedt. A hazai pénzügyek ezidőtájt mostohábban alakultak, mint várni lehetett, s Laczfi hetekig nem jutott abba a helyzetbe, hogy becsületbeli adósságát megfizethesse. Más aligha csinált volna ebből lelkiismereti kérdést; de a borzas ujságírót, akinek gőgös jelleme visszariadt attól, hogy idegen ember a lekötelezettjének tekintse, szinte egészséges álmától is megfosztotta a gondolat, hogy a pocakos agyvelő-uzsorás rosszat gondoljon róla. A tépelődésnek az lett a vége, hogy Laczfi egy délelőtt - öt év óta nem kelt föl ily korán, sőt a rossz nyelvek szerint, akkor kelt föl utoljára délelőtt, mikor a katonai sorozó bizottság előtt megjelent - gyűrötten és rosszkedvűen állított be a fényes belvárosi boltba, ahol hitelezője a gyanús üzleteit lebonyolította.

- Ráér? - kérdezte mogorván a kövér zeneműkiadótól, aki a koránkelő emberek nyugalmaival szivarozott szénaboglyához hasonló íróasztala fölött.

- Kedves Laczfim, az ön számára akár éjjeli kettőkor is ráérek, - felelte az édeskés üzletember, aki, gyógyíthatatlan reklámhős létére a legkisebb ujságírót is nagyságos úrnak szólította.

Laczfí belenyúlt a télikabátja zsebébe s egy piszkos, cukorspárgával összekötött kézirat-csomót szedett elő.

- Mivel nincs pénzem, hát arra gondoltam, hogy valami irodalmi munkával fogom lekvittelni az adósságomat, s az utolsó tíz éjjel megfogalmaztam egy operett-librettót. Silány munka és magam undorodom tőle a legjobban, de az operettekben, ugyebár, az ostobaságok is szalonképesek? Mindenesetre vegyen magának fáradságot és olvassa végig, - hátha fölfedezi, hogy engem is be lehet sorozni a szinpadi agyalágyultak táborába. Mindenesetre figyelmeztetem, hogy a kéziratom aligha ér meg ötven koronát...

A zeneműkiadó - mit tehetett egyebet? - kedves és jóakaró grimászt vágott, s derűs elnézéssel tekintett a piszkos iratcsomóra, melyet a költő időközben az íróasztalra helyezett.

- Kedves Laczfim, - mondta aztán bizonyos szeretettel, - ha az ötven korona miatt vesződött, hát biztosítom róla, hogy fölösleges munkát végzett. A viszonyok mindenesetre rosszak, de ez a kis pénz aligha fogja megakasztani az üzleti forgalmamat. Vigye hát csak haza nyugodtan az operettjét, - a pénzre én addig várok, amíg saját magának jól esik.

A riporter, aki e nyájas beszédben munkája lekicsinylését látta, most egyszerre cézári göggel tekintett a kövér uzsorás dupla tokájára.

- Édesem, - szólott aztán egy uralkodó herceg hűvösségével - ha én azt mondtam az imént, hogy silány operettszöveget írtam, hát messzire felülemelkedtem azon a szintvonalon, melyet a maga kiadványai képviselnek. Ha két hónapig mindennap orvosságot vennék be az ötletek és a jóízlés ellen, még mindig külön munkát tudnék írni, mint azok az idióták, akik mostanában az operett-szinpadokon szerepelnek. A becses ítéletét tehát mindenesetre jó lesz felfüggeszteni mindaddig, amíg a „Csipkeverő leány” kéziratát elolvassa.

Major úr - így hívták a zeneműkiadót - a kitörést oly mennyei szelídséggel hallgatta végig, mintha Laczfí a vaskoronarend második osztályát nyújtotta volna át neki a miniszterelnök megbízásából.

- Drága barátom, maga sajnálatosan félreértett engem, hiszen a talentumának én vagyok a legnagyobb méltányolója. Éppen mert bizonyos vagyok benne, hogy remekművet írt, nem akarnám, hogy pár hitvány korona miatt kényszerületet kössön velem. Az uzsoráskodás és a helyzet kihasználása sohase volt a kenyerem. Ha azonban megtisztel azzal, hogy kéziratát nálam hagyja, biztosítom róla, hogy én leszek a legbüszkébb.

Laczfí, egy fenhéjázó gesztus után, távozott az irodából, Major úr pedig, mindenesetre a kellő gondossággal, kezébe vette a kéziratot s némi habozás után kibogozta a cukorspárgát, mely a kirojtot papirlapokat összefűzte. Negyedóra mulva lekönnyökölt az íróasztalra, s orrára illesztette a fekete csontpápaszemet, melyet egyedüllétében használni szokott; és amikor később egy lipótvárosi hölgy az üzletbe kérette, azt az utasítást adta, hogy tagadják le, mert sürgős és halaszthatatlan munkája van.

Laczfít estefelé odahívták a szerkesztőségi telefonhoz. Major úr beszélt, még pedig oly édesen, mintha maga Mozart vagy Beethoven volna a drót végén.

- Kedves Laczfim, tudna-e magának szakítani egy negyedórát? Ha akarja, én keresem föl, de legjobban szeretném, ha megtisztelne vacsorára a Ritzben, ahol kedvünk szerint kibeszélhetjük magunkat. Nem venné tolakodásnak, ha kilenckor kocsit küldenék a szerkesztőség elé? Vagy tudja mit, mást mondok magának: személyesen fogok eljönni, amint dolgaimmel végzek, nehogy valami kifogással megszökjék előlem.

Laczfí, - akkor éppen előkelőségi rohama volt, mert a kiadóhivatalban kifizették egy nyolcvankoronás költségcsomóját - egy kis kérés után elfogadta a meghívást s egy órával

később, ögrófnak kiöltözködve, várta a zeneműkiadót a szerkesztőségben. Szmokingot és fekete mellcsokrot viselt, de a csokor alatt gyűrődött selyeming sárgállott, lábán pedig a hétköznapi cugoscipő helyettesítette a francia lakktopánt. Laczfi azonban oly méltósággal viselte formátlan saruját, mintha a Rue de Rivoli legdivatosabb vargája szabta volna.

A kiadót automobil várta a szerkesztőség előtt, a Ritz sarokasztalánál pedig tettvágytól lobogó pincérsereg szolgálta ki Major urat és vendégét. Hercegi vacsora és kitűnő italok után a zeneműkiadó nagy szivart dugott a riporter ajkai közé s az emésztés és a szalonmuzsika kellemes hangulatában dőlt hátra karosszékén, miközben megelégedett pillantásokat vetett a gögös nagybirtokost szimuláló Laczfira, aki - az esetlenségtől való félelmében - ilyenkor az orosz nagyhercegeknél is előkelőbbnek mutatkozott.

- Kedvesem - mondta Major úr, mialatt enyhén és boldogan szuszogni kezdett - amint látja, elég gyorsan elolvastam a kéziratát, bár őszintén szólva, még arra se volna időm, hogy lélegzetet vegyek. Azt is megvallom, hogy csekély bizalommal fogtam a munkához, mert a kitűnő riporter és a tűrhető librettista két különböző dolog. De abból, hogy most itt vagyok, és magával vacsorázom, már kitalálhatja, hogy a kételkedésem nem volt jogos sőt hogy: egyenesen el vagyok ragadtatva „A csipkeverő leány”-tól. Nem árulná el, mi tartotta vissza eddig a színpadtól, holott több a tehetsége, mint az összes akkreditált társascégeknek? Nem érzi, hogy könnyelműséget, sőt bünt követett el, mikor teljesen az újságírásnak szentelte a talentumát? Bünt a hírneve és az erszénye ellen, hiszen maga is tudja, hogy érdemleges pénzt manapság csak a színpadon lehet keresni...

Laczfi - a főpincér éppen a közelükben állt és merev udvariassággal figyelte őket - körülbelül olyan arcot vágott, mint Napoleon, mikor csapatai elvonultak előtte, - aztán egy fájdalmasan megbocsátó gesztussal kijelentette, hogy ilyesmiket akár minden héten ki tudna rázni a dolgozó-kabátja ujjából. Major urat ez a kijelentés apailag rosszaló fejcsóválásra ösztönözte.

- Rossz fiú, megérdemelné, hogy valami kazamatába zárják, amiért az érdekeit ennyire elhanyagolta. De szerencsére még nincs késő és hála isten olyan ember kezébe került, aki ért valamiképpen a csinos karrierek megcsinálásához. Akar velem fogadni, hogy két év múlva villája lesz Bádénben s hogy télire a cannesi kaszinóban fog bridge-et játszani az angol lordokkal és a francia nagytőkésekkel?

A riporter - futólagos pillantást vetve sárga selyemingére, melyet úgylátszik az igazi előkelőség szimbólumának tartott, - bágyadt mosollyal adott kifejezést abbéli nézetének, hogy a librettó-írás nem tartozik az agymunkák közé, s hogy a Knézics-utcai rablógylkosságról írott riportját hasonlíthatatlanul többre tartja tíz diadalmas szövegekönyvnél. Major úr nevetve ütötte le a hamut vastag szivarjáról s egy szemhunyorítással intett a pincérnek, hogy állítsa az asztalra az öreg Bols mester remekét.

- Kedvesem, maga nevetni fog, de én már a komponistát is megtaláltam, aki szövegekönyvét megzenésíti. Nem valami közismert hülyét kap tőlem, aki már az agyveleje utolsó rostját is kisajtolta, hanem egy fiatal tehetséget, aki magával együtt meg fogja hódítani az egész világot. Egy fiatal tehetséget, akinek köztünk szólva, az az előnye is megvan, hogy egy milliócskát a mellényzsebéből is könnyűszerrel kirázhat.

Laczfi aszketikusan sovány arca láthatólag vonaglani kezdett a megvetéstől.

- Milliomos? Azt akarja, hogy egy paralitikus pénzeszsákkal szövetkezzem? Nem, drágám, annál már mégis csak gögösebb vagyok egy kissé, semhogy ilyen alávaló opportunizmusra kapható legyek!

Major úr most szeliden megrázta ismét a fejét és őszintén elmondta, hogy kire gondol; egy szerény, jólnevelt és finom fiatalemberre, aki szinte nőiesen disztिंगvált és ugyancsak külön-

bőzik azoktól a parvenüktől, akik vagyonuk révén akarnak magukhoz hódítani minden sikert. Ez a fiatalember betegesen írtózik minden feltünéstől, a millióit csak kénytelen ballasztanak tekinti, de tehetség dolgában bizvást fölveheti a versenyt az összes nagyképekkel, akik most a divatos operett-színpadokat dominálják.

- Maga azt hiszi, hogy egy gazdag embernek nem lehet talentuma? Összeférhetőnek találja a demokrata nézeteivel azt az álláspontot, hogy a milliomos már okvetetlen agyalágyult?

A meggy vörös Sherry-brandy, mely Bols mester titokzatos laboratóriumából az asztalra került, enyhített valamicskét a Laczfi gögjén, s mikor később kissé gőzölgő fejjel a Dunaparton végimentek, a riporter nagykegyesen beleegyezett, hogy a széplelkű vasgyárossal, - ahogy gúnyosan kifejezte magát - találkozzék valahol. Major úr magára vállalta a közvetítést és Laczfi, előkelősége tudatában, oly titokzatos arccal vonult be a bohém-kávéházba, mintha tíz perccel ezelőtt az ország fejedelmével tanácskozott volna a budai királyi palotában.

Másnap, estefelé, Major úr már ismét jelentkezett a szerkesztőségi telefonnál.

- Fiacskám, beszéltem Szebenyi úrral, aki boldog, hogy magával személyesen is megismerkedhetik. Volna rá ideje, hogy nála igya meg holnap az ebédutáni feketéjét? Akarja, hogy ismét kocsin jöjjenek a lakása elé? Vagy tud annyi időt szakítani, hogy az irodámba eljöjjön értem?

Laczfi, aki most már ismét a szakadt munkazubbonyát viselte s így természetesen még gögösebb volt, mint rendesen, élénk, sőt dühös ellenszenvvel fogadta az udvarias zeneműkiadó ajánlatát.

- Nem, drágám, annál sokkal büszkébb fickó vagyok, semhogy a maga éretlen milliomosa előtt apportirozzak. Ha az ócskavaskereskedője azt hiszi, hogy kézcsókkal fogok eléje járulni, hát biztosítom, hogy ki fogom gyógyítani a rögeszméjéből. Mennyivel van messzebb az én lakásom a majoreskó úrétól, mint az övé az enyémtől? Ha beszélni akar velem, hát ő is elfáradhat a Vörösmarty-utcába, biztosítom róla, hogy nem fogok elájulni a megtiszteltetéstől, bár a doktor szerint ideges szívbjajom van.

- De fiam, biztos maga abban, hogy van három szék a lakásán? - mondta most már kissé idegesen a zeneműkiadó, aki rohamosan bele kezdett fáradni a Laczfi úr ízetlenségeibe.

A telefonbeszélgetés, Laczfi egy félig lenyelt gorombasága után, abbamaradt, de a hirlapirodalom fiatal Petur bánja pár nap múlva bebizonyította, hogy haragját se szabták tartósabb anyagból, mint előkelőségét. Az ujságíró, egy leereszkedő vállvonogatás után, mégis csalt hajlandónak mutatkozott arra, hogy a Szebenyi úr feketekávéját elfogadja. A zeneműkiadó azonban előbb férfias garanciát vállalt arra nézve, hogy a milliomosnak sincs elvi kifogása egy Vörösmarty-utcai látogatás ellen.

Laczfi, aki e napon nem feküdt le, csakhogy a feketét el ne mulassza, egyéni eleganciájának teljes ragyogásában állított be a dunaparti Szebenyi-palotába: szmokingot, sávós nadrágot és fűzőscipőt viselt, s turista selyemingéhez csillagokkal díszített, halványkék levantier-csokor simult. Major úr kissé megütődve nézte ezt az összeállítást, a fiatal Szebenyi azonban, aki a lépcsőházban fogadta vendégeit, oly komoly nyugalommal siklott el a furcsa elegancia fölött, mintha a szmokinggal kombinált sávós nadrág mindennapos látnivaló volna a főúri körök kastélyaiban.

Szebenyi majdnem alázatos udvariassággal fogadta vendégeit, de a riporter, akit a nagy fényűzés látása mindig dölyfössé és zárkózottá tett, körülbelül oly arcot vágott, mint III. Napoleon, mikor Bismarckot a versaillesi palotában meglátogatta.

- Uraim, - mondotta Major, aki minden körben egyformán jól érezte magát - uraim, ma február huszadika van, tehát a közhit szerint szürke és jelentéktelen nap, melyet a kalendárium csak közönséges fekete számmal jelez. És mégis azt mondom önöknek, hogy ez ünnepnap, mert a magyar Halévy és a magyar Audran ma találkoznak először. Akarnak velem fogadni, hogy február huszadika ezután jelentékeny dátum lesz a magyar operett történetében?

Szebenyi elpirult, mint a gimnazista, akit írásbeli dolgozataiért megdicsérnek. Laczfi azonban ónszínű arccal szorította össze fogait, s oly apatikus hidegséggel omlott le a dolgozószoba bőrfoteljébe, mintha a zeneműkiadó egy tökéletesen idegen embert említett volna. Laczfi álmosnak, kedvetlennek és megalázottnak érezte magát, a hosszú szobasor, mely a nyitott ajtón át eléje tárult, a saját nyomoruságos hónapos szobáját juttatta az eszébe, az enyhe és kellemes melegség elkábította, s a finom inas, a cingulusoktól ragyogó dohányzóasztal, az angol karosszékek nyugodt méltósága, a selymes szalon, mely a gazdag portière-ken keresztül idelátszott, az életnek mind ez a csöndes és irigylésreméltó kényelme, mely itt épp oly magától értetődőnek látszott, mint nála a pénztelenség és a fűtetlen lakás, mindez annyira kihozta a sodrából, hogy még a legüresebb frázis kimondására is képtelennek érezte magát. Ez a boldog paralitikus, nemcsak házakat, latifundiumokat, asszonyokat és drágaságokat tud megvenni, de őt, a szabad élet zabolátlan csikóját is megveheti...

A házigazda - szerencsére - semmit se gyanított abból, ami a zabolátlan csikó lelkében történt, válogatott udvariasságokkal halmozta el vendégeit, nagy szivarokat hozott, finom és drágakőként csillogó likőröket bonttatott ki a kávé mellé, szerényen Major úrra hárította azt a merészséget, hogy egy kitűnő embert a kezdetleges kísérleteivel molesztál, aztán nagy kérésre végül mégis csak odatelepedett a zongora mellé, hogy az operettje nyitányát eljátsssa. Mert a nyitánnyal - úgy-e nevetséges? - már akkor elkészült, mikor még híre-hamva se volt nála semmiféle szövegnek. Major urat már az első hangok lelkes ekstázisra ragadták, élénken bólintgatott, félhangosan eldudolt egy-egy fülbemászó melódiácskát, a szemei ragyogtak, s oly diadalmasan nézett a riporterre, mintha a fiatal Wagner Richárdot ragadta volna ki e pillanatban az ismeretlenség homályából. De a lelkesedés, mely úgy kivilágított a Major úr lényéből, mintha a belsejében villamos reflektor égett volna, egyáltalában nem hatott a kis ujságíróra; Laczfi merev arccal, gúnyos ajkbiggyesztéssel ült a helyén, lábait hanyagul egymásra vetette, szivarja füstjét fitymálva fujta a levegőbe s oly unottan nézett szét a gyönyörű dolgozószobában, mintha naponként egy archimilliomos családi palotájában inná meg az ebédutáni feketekávéját.

Szebenyi még nem fejezte be a nyitányt, mikor a hosszú szobasorra vezető ajtó függőnye halkan meglibbent s egy nyulánk, láthatólag nagyon elfogult fiatal asszony alakja jelent meg a dolgozószoba küszöbén. Nem látszott többnek tizennyolc- vagy tizenkilencévesnél, sötét szoknyát és világos zubbonyt viselt, haja oly simára volt fésülve, mint valami angol nevelő-nőé, de az arca égett és a szeme csillogott és hosszukás, fehér keze, melyen csak egy árva karikagyűrű fénylett, gyengén megrezzent az izgatottságtól, mikor a szivarozó urakat megpillantotta.

Major úr, aki legközelebb ült az ajtóhoz, egy széles pózzal felugrott a helyéről, Laczfi szertartásosan meghajolt, Szebenyi pedig egy hirtelen futam után abbahagyta a zongorázást.

- Maga az, drága? - kérdezte a fiatal házaspárulásával, akit még zavarba hoz, ha idegen férfiakat ismertet meg a feleségével. - Nézze, drágám, bemutatom magának Major urat, akinek hírét bizonyosan jól ismeri a nehéz kottákról, amikkel kislány korában megkinozták és Laczfi szerkesztő urat, aki - mint tudja - Budapest leghíresebb hírlapíróinak egyike. Emlékszik a nagyszerű cikkekre, amiket tőle a reggeliző asztal mellett olvasni szokott?

A fiatalasszony vérvörösen bólintott - látszott rajta, hogy a nyilvános szereplés még eddig nem igen tartozott a mindennapi mulatságai közé - aztán odanyújtotta finom kis kezét a két úrnak s szemmelátható boldog csodálkozással tekintett a furcsán öltözött riporter szemébe.

- Oh, én régi olvasója vagyok a cikkeinek, hiszen apa házába is kis gyermekkorom óta mindig a Hirlap járt. Már tízéves koromban is végigolvastam a Hirlapot, mikor mama és az angolna egyedül hagytak, s akárhányszor sírva fakadtam a tudósításokon, amiket a szegény, nyomorgó emberekről írt. Tudja, hogy megint megríkatott a héten a Ranolder-utcai széngázmérgezéssel? Elhiszi, hogy már a legelső sorok után is mindig bizonyos vagyok benne, hogy a maga cikkét olvasom? Istenem, ha tudná, hányszor elfogott a kísértés, hogy magának, egy-egy különösen szép cikke után, levelet írjak! De nem mertem, gyáva voltam, meg aztán úgyis tudtam, hogy magát, egy-egy szép cikke után, százan és százan is elhalmozzák a gratuláló levelekkel. Tudtam, hogy komolyabb dolga is van, semhogy egy csacsí kislány leveleit elolvassa...

Laczfí elragadtatva bólintott: oh, most végre csakugyan akadt valakire, aki az apátiájából életre keltette! Ez a tiszta, illatos, hófehér és piruló fiatal asszony, aki azt a furcsa hatást tette rá, hogy öt perccel ezelőtt szállt ki a fürdőjéből, ez a finom és drága embervirág, akinek lelkében az ő silány cikkei visszhangot keltettek, egyszerre megváltoztatta egész világfelfogását, embergyűlölete elpárolgott, mint az eső a napfényben s önérzete fellobogott, mint a pásztortűz, melyre friss venyigét vetettek. Nem volt már mai legény, az életet a fenéig ismerte, de ezzel az asszonytipussal még sohase találkozott. Hol látott volna hozzá hasonlót a rosszszaigu cirkuszban, ahol eddig sivár napjait eltöltötte? Laczfí e pillanatban a vadember szédülését érezte, aki előtt, vakító fehérségében, jelenik meg egyszerre a magasabb kultura asszonya...

Szebenyiné utóbb maga is leült az egyik karosszékre - oly szerény elfogódottsággal ült le, mintha csak különös jóindulatból engedték volna meg neki, hogy a nagyok közt helyet foglaljon - Szebenyi pedig, a zeneműkiadó ösztökélésére, újra letelepedett a zongora mellé. Most már nemcsak a jövődöbéli operettjéből játszott, hanem titokban készült, régebbi műveiből is, melyek legénykori magányos estéin születtek elegáns dolgozósobájába csöndjében: hangulatos kis chansonokat, melyekben talán több volt a szív, mint az eredetiség, egy román-cot, mely valahol az ezüsthényű tenger partján született, egy finom kis bölcsődalt, melynek hallatára a fiatal asszony hirtelen elpirult (isten tudja, micsoda titokzatos kis jövevényre gondolt, akinek ágyacskája fölé majd ezek a hangok hívják le nemsokára a pólyásbabák őrző angyalát), csupa csillogó, kedves kis bijout, melyek egytől-egyig értékes drágaköveknek látszottak, pedig talán csak művészi hamisítványok voltak, amiket csak az igazi szakértő tud megkülönböztetni a valóságos briliánsoktól. Major úr azonban vagy nem volt igazi szakértő, vagy álnokul és opportunus módon hazudott; mert a szemei most is szinte túlvilági fényben ragyogtak a lelkesedéstől, ősz fejét boldogan megbólintotta a fiatalember felé, kezét elragadtatva a szívéhez szoritotta, szóval oly feltűnően viselkedett, mintha a késői korban neki jutott volna a szerencse, hogy egy új Schubertet a világnak bemutatthasson. De sokkal érdekesebb volt, hogy most a hirlapirodalom ifjú lázongója is követte a ravasz kotta-uzsorás példáját; Laczfí a székében előrehajolva, lázas érdeklődéssel figyelt, szeméből eltűnt az apatikus álmoság, fejét néha álmodozva hajtotta a karosszék támlájára, s szinte anyailag gyöngéd pillantásokkal simogatta végig a zongorázó milliomost, majd félhangosan, mintha csak önmagának mondaná, de gondosan ügyelve, hogy a fiatal asszony is meghallja, így szólott:

- Pompás, pompás, - és szinte érthetetlen az a szerénység, amellyel eddig a nyilvánosságtól visszavonult! Hiszen ez az ember az összes reklámhősöknél nagyobb tehetség! Igen, ez jellemzi a magyar viszony okát: a hivatottak elrejtőznek a homályba, a kontárok pedig, otromba falovaikon, kürtszó mellett vonulnak be a sikerek hangos és kivilágított várába. Hát nem kellene felrobbantani azt az országot, ahol az ilyesmi nap-nap után megtörténhetik?

Elkeseredve rázta meg a fejét - e pillanatban, mint javíthatatlan impresszionista kétségtelenül érezte is, amit mond - szemrehányó pillantásokat vetett Major úrra, mintha kizárólag ő lenne az oka, hogy Szebenyi még nem kergethette ki sasfészskeikből a méltatlan bitorlókat, de villámló pillantása egyszerre megenyhült, mikor a fiatal asszony, leányosan félénk hangján, így szólott hozzá:

- Oh, hát igazán azt hiszi, hogy van tehetség az uramban? Gondolja, hogy lesz sikere a színpadon is? Nem kell attól tartanunk, hogy csak széplelkű dilettánsnak nézik?

- Dilettánsnak? - kiáltott föl Laczfí és oly gúnyos nevetésbe tört ki, mintha Beethovent vagy Mozartot illette volna valaki a dilettánság vádjával. - Dilettánsnak azt, aki ezt a pókhálóból szőtt bölcsődalocskát megírta? Nem, kedves nagyságos asszonyom olyan elvetemedett gonosztevő talán még se akad, aki Szebenyi urat dilettánsnak merné mondani. És ha akadna, én lennék az első, aki az ilyen alattomos kigyónak a nyakát kitekerném!

Ez a kitörés oly hangos volt, hogy a zongora mellett ülő Szebenyi is meghallotta, nemcsak meghallotta, de bele is pirult a mértéktelen dicséretbe s egy halk akkorddal hirtelen abbahagyta a potpourrit, amit eddig válogatott műveiből előadott. Ez volt az a pillanat, amit a furfangos zeneműkiadó már régen várt: a kövér ember, egy természet megszágyenítő lendülettel, egyszerre felugrott a helyéből, viharosan átgázolt a szőnyegen, mely karosszékét a zongorától elválasztotta, s önkivületet szimulálva borult a megdöbbent komponista nyakába, akit majdnem székestül feldöntött.

- Édes fiam, - én az öreg és tapasztalt szakember mondom magának, hogy két hónap múlva maga lesz itt a legnépszerűbb ember! Akar velem fogadni, hogy még az erzsébettéri verebek is a maga slágereit fogják csicseregni két héttel a premiér után? Fiam, engedje meg, hogy egy bolond vén ember megcsókolja, egy bolond vén ember, akinek mindig az volt a hibája, hogy lelkesedését nem tudta véka alá rejteni...

Cuppanós és kissé nedves csókot nyomott a szegény fiatalember mindkét orcájára - és Laczfí, aki a kávéházi legendákból jól tudta, hogy az öreg gazember a legnagyobb tehetségeket is aprópénzzel fizeti, s magát Csajkovszkyt is félóráig vártná a boltjában, nehogy túlságosan elbízsa magát. - Laczfí keserű és irónikus megvetéssel gyujtott rá egy egyiptomi cigarettára, nehogy valami hatmázsás gorombaságra fakadjon. Major, mint a lelkesedés örültje, - ez a gondolat oly tébolyító volt, hogy csakugyan nem lehetett hidegvérrel elviselni...

Szebenyi, miután szerencsésen meguszta a rohamot, melyet az érzelmeitől megrészegeedett uzsorás intézett ellene, kisiűs zavarral vette tudomásul az ujságíró bókjait is, aztán - a szerény emberek önzetlenségével - igyekezett más térre fordítani a beszélgetést. De Laczfí, aki most már katolikusabb volt a római pápánál, nem engedte, hogy a lelkesedését beléje fojtsák.

- Igen, most már szívesen beleegyezem, hogy a szövegemet megzenésítse, sőt boldog vagyok, hogy én is eszköze lehetek a sikerének. Bizonyos vagyok, hogy olyan szövegíró is kapna, amilyet megérdemel, - vérbeli író, nem pedig egy kóborló kis riportert, - de ha velem is megelégszik, hát boldog vagyok, hogy rendelkezésére állhatok. Ha nincs terhére, olvassa el ezt a kontármunkát, s ha kifogásol valamit, hát csak mondja meg őszintén, - mindent megcsinállok, amit a zenéje érdekében szükségesnek tart. Ha kívánja, akár az egész szöveget átdolgozom, - hiszen én tudom legjobban, hogy ez a silányság nem méltó a magához való művészhez. Tudja kérem, hogy maga a legelső milliomos, aki a podgyásza közt igazi tehetséget is hozott magával a világra?

Ez az utóbbi megjegyzés csupán a megpuhult anarkista vergődése volt, - a lelkes csillogás, mellyel Laczfí a zeneszerzőt és feleségét nézte, ugyancsak hiuvá tette azt a szánalmas kíséreltet, hogy tovább is mint keserű forradalmár szerepeljen. A riportert, aki mindig pillanatnyi benyomásainak hatása alatt állt, most már végleg elhatározta, hogy a sors egy csodálatos

emberpárral hozta össze: a világ egyetlen szerény és szimpátikus milliomosával, aki mellel a legnagyobb tehetségek egyike, s az asszonyi finomság és grácia; egyetlen földi képviselőjével, aki a teremés összes rossz nőiért kárpótolja a csalódások és hazugságok tengerében evickelő modern embert. Laczfi eddig csak az orfeumi nőket és kávéházi márványasztalok asszony-filisztereit ismerte...

Mikor a Szebenyiék vendégei az alkonyodó utcán végigmentek, Laczfi sokáig elgondolkozva ballagott a kövér zeneműkiadó mellett, akinek zsíros arca csakugy ragyogott a belső megelégedéstől. Major úr utóbb vidáman vállon veregette a barátját.

- Hát még most is azt hiszi, hogy a jó Major bácsi bolondot üzött magából? Hazudtam, mikor tehetségnek mondtam a fiatal vaskereskedőt? Hiszi már, hogy érték valamicskét a mesterségemhez, s hogy a *Csipkeverő leány* előtt tisztességes perspektíva áll?

Barátságosan belekarolt a hallgató riporterbe és ravaszul csiptetve folytatta:

- És ami a fő: nem egy ifjú éhenkórással hoztam össze, aki csak holdbeli birtokával hengeg, hanem egy jóra való kis nábobbal, aki tudja, hogy a Krisztus koporsóját se ingyen őrizték. Major bácsi bőkezűen gondoskodik a barátairól: holnapután, amilyen igaz, hogy ma szerda van, két darab újdonság ezresbankócska fogja megpecsételni a legújabb operett-cég megalakulását.

- Azt akarja mondani, hogy Szebenyi úr pénzt ad nekem? - kérdezte helyében megállva az újságíró.

- Azt, fiacskám, azt, - ez olyan biztos, hogy akár ma este adósságokat csinálhat rá. A milliomosoknak, még ha világrengető tehetségek is, sohase árt, ha a szegény emberek eret vágnak rajtuk.

Laczfi most különös mozdulatot tett: mindkét kezét odahelyezte a zenekiadó vállaira, s oly erővel rázta meg a kövér embert, hogy Major úrnak még a cvikkere is leesett ijedtében.

- Édesem, - mondta - nagyon tisztelt emberkereskedő, maga téved, ha azt hiszi, hogy magához hasonló uzsorás került az útjába! Nekem épp oly kevésbé kell a Szebenyi pénze, mint a magáé, - s a szövegemet még Astornak és Wanderbiltnek se adnám oda, ha a lelkem mélyén nem tartanám igazi tehetségnek. Egy Laczfi még sohase fogadott el borra való, - de ezt maga, a kurta kis kalmáreszével, sohase fogja megérteni...

Major úr oly lekötőleg mosolygott, mintha az újságíró a legnagyobb bókot mondta volna neki, sőt a barátság kedvéért el is kísérté Laczfít a szerkesztőség kapujáig, ahol erőteljes kézszorítással vett búcsút tőle. Másnap, estefelé, - Laczfi éppen a Váltóbank sikkasztójának életrajzát írta - a zeneműkiadó, mintha egy színpadi sülyesztőből bukkant volna föl, egyszerre csak ott termett a riporter tintafoltos asztala mellett, s mielőtt húsos ajkát beszédre nyitotta volna, hatalmas, pántlikás szivart vett elő impozáns városi bundája zsebéből.

- Kedves Laczfi úr, nehogy gorombáskodjék velem, előbb óvatosan be fogom dugni a száját egy igazi havannával. Ezt a szivart Berdol úrtól kaptam, aki mint tudja a világ legelső impresszáriója, ő viszont a dán királytól kapta, aki előtt a legújabb csodahegedűsét produkáltatta. Azt gondoltam, legjobb lesz, ha maga szívja el, - hiszen a jó szivar szinte szentségtörés számba megy a kocapipás szájában...

Laczfi, egy fejedelmi gesztussal, mely sehogyse illett összevissza tépett munkakabátjához, elfogadta a zeneműkiadótól a dán király havannáját. Major úr pedig most belenyúlt a kis kabátja zsebébe.

- Így fiacskám és most olvassa el a szerződést, amit a *Csipkeverő leány* dolgában készítettem, - azt hiszem, nem fog azzal vádolni, hogy az érdekeit elhanyagoltam. Szebenyi úr már aláírta

a nevét, - s ha magának is úgy tetszik, semmi akadályja sincs többé, hogy a kis írás azonnal életbelépjen...

Laczfí elolvasta az okiratot, de pár másodperc múlva fölszisszent, mintha tüzes vasra lépett volna.

- Ember, - nem meg mondtam magának tegnap, hogy hallani se akarok az előlegről!? Nem tud elképzelni olyan embert, aki abszolút nincs inklinálva az uzsorás pályára? - kiáltott föl olyan megbotránkozott hangon, mintha Major úr egy jól dotált bérnyilkosságra akarta volna rávenni a milliomos bankjegyeivel.

A zeneműkiadót azonban ez erélyes fellépés nem hozta ki a sodrából.

- Drága kis fiam, én nagyon is el tudok képzelni olyan embert, aki nincs inklinálva az uzsorás pályára, - ez a pálya távolról se olyan könnyű, amilyennek maga isteni naivitásában gondolja. Öreg és tehetséges uzsorás létemre illetékesen kijelentettem, hogy maga fiacskám éhenhalna, ha erre a pályára lépne. De az előleg elfogadása még nem kvalifikál az uzsorás-métier-re, - kérdezze csak meg Krausz urat, a kiadóhivataluk főnökét. Az előleg csak annyi az újságíró-nak, mint a lókupecnek az áldomás, - bátran zsebregyűrheti tehát a Szebenyi úr bankóit, ettől még épp olyan gentleman marad, akár az angol trónörökös vagy a norfolki herceg. Mondja, nagyon megártana a maga nyomorult szervezetének, ha egyszer megengedné magának azt a fényűzést, hogy két hetet a Tátrában vagy a Semmeringen töltsön?

Laczfí csupán egy gyilkos pillantással felelt a kérdésre, de Major úr nem reagált a szem-játékra, hanem egy kövér pénztárcát kotort elő a nadrágja hátulsó zsebéből.

- Ime, aranyvirágom, a kétezer koronácska, tegye el és használja föl egészséggel és ne haragudjék a szegény, agg uzsorásra, aki ezúttal kizárólag csak a maga javát akarja. És ha szabad kérnem, írja ide a nevét a szerződés alá, amit gondosan el fogok zárni a pénzszekrényembe és külön végrendeleti codicillusban fogok az örököseimnek figyelmébe ajánlani, mert a maga manupropriája, száz év múlva, jóval többet fog érni hitvány kétezer koronánál. Nos, cicuskám, hát ne nyársaljon föl a szemeivel, hanem írja ide szépen a becses nevét, mert Major bácsinak más dolga is van ám, mint hogy vérszegény anarkistákkal tárgyaljon!

Laczfí most habozó pillantást vetett a gyufatartóra - nem tudta hirtelen eldönteni, vajjon pofonüsse-e a perfid zeneműkiadót, vagy a masszív gyufatartót vágja-e a fejéhez? - de egy hirtelen elhatározással mégis megoldotta a problémát: tollat fogott s aláírta a szerződést és az undor egy kifejezhetetlen fokával zsebrevágta a hitvány mammont, amiért a zene-Shylocknak eladta magát.

V.

Szebenyi nem sokat alkalmatlankodott a színháznál - betegesen félt attól, hogy tolakodónak nézhetik, - de a színházdirektor egy délelőtti föltelefonálta az édesapja dunaparti irodájában.

- Kedves szerzőm, magának orvosságot kéne szedni a szerénység ellen, mert amit mível, az már egyenesen betegségszámba megy. Miért nem láttatja magát hetek óta a színház körül? A *Csipkeverő leány*-nak holnap lesz az első zenekari próbája, - hát megparancsolom, hogy pontban tíz órára jelentkezzék, ha azt nem akarja, hogy a színpadi poroszlóimmal vezettessem elő.

Másnap, korán délelőtti, egy tétovázó, feltűrt galléros, láthatólag megdöbben fiatalember kóborolt jó negyedóraig a színházi folyosón, mely ezidőtájt még meglehetősen néptelen volt:

csak néhány didergő kardalosnő s egy-két trikóinges színpadi munkás lebzsel a kopott falak közt s egy zongora elmosódó akkordjai hallatszottak ide valamelyik távoli próbateremből. A fiatalember, aki körülbelül úgy érezte magát, mintha az emberevők egy ismeretlen szigetére került volna, jó darabig tanácstalanul kószált ide-oda a homályos folyosón, míg végre egy nagyszakállas óriás került az útjába. A nagyszakállas óriás az őskori germán-istenhez hasonlított, de voltaképp becsületes filiszter volt, aki az angol kürtöt szokta kezelni az operett-színház zenekarában.

- Suchen's vielleicht tén Direktor? - kérdezte a jószívű Wotán, miután a fiatal úr drága városi bundáját szakértőleg végignézte.

Szebenyi alázatosan bemutatkozott, megemlítette, hogy elfogadott operettje van a színháznál, de nem beszélhetett tovább, mert az óriás most barátságosan szalutált neki.

- Ja, ja die Csipkeverő leány, - mondta látható elismeréssel, miközben impozáns lapátszakállát több ízben udvariasan megbillentette a fiatal idegen előtt. És bizonyosságául annak, hogy a darabról már előzetesen véleményt alkotott magának, kedveskedve belekarolt a zeneszerzőbe s most már jóakaró magyar idiomával folytatta:

- El fogom vezetni a karmester úrhoz, aki épp most jár egy vitus-táncot az ouvertur miatt. A nagyságos karmester úr tudniillik mindig vitus-táncot jár, mikor egy új operett próbáit megkezd...

Karonfogva vitte végig Szebenyt néhány folyosón, csigalépcsőn és díszletraktáron s végre egy fűtetlen, hosszúkás teremben állt meg vele, melynek egyetlen bútorzata egy öreg zongora volt s ahol egy sereg embergyűlölő-külsejű, télkabátos férfi állt, míg egy magas kotta-állvány előtt, kezét egy rókaprémből készült muffba süllyesztve, egy szikár, összegyűrt arcú alak kiabált érthetetlen német szavakat, miközben hol a jobb-, hol a balkezét rántotta elő a meleg rókamuff belsejéből. Szebenyi megjelenése azonban hirtelen megakasztotta benne a szóáradatot, s most már szemmelátható érdeklődéssel fordult az előkelő jövevény felé.

- Ha nem csalódom, maga az, aki ezt a remekművet írta? - kérdezte azzal a derűs iróniával, melyet a színházi karmesterek oly előszeretettel szoktak használni, ha idegen zenemű kerül a karmaik közé.

Szebenyi alázatosan meghajolt, a vészna ember pedig így folytatta:

- Én, aki harminc év óta vagyok a piacon, ezennel kiadom önnek a bizonyítványt, hogy remekművet írt, s személyesen fogok pofonvágni minden kotnyelest, aki azt állítja, hogy idegen hatások alatt áll. Micsoda bornírság lenne azt kívánni, hogy egy operett-szerző oly eredeti legyen, mint Beethoven vagy Wagner Richard? Ha egy ismert motivumot átveszek, ezt szemtelenség volna lopásnak mondani, - az ilyesmi épp oly megengedett dolog, mint hogy a vendéglői sőtartóból sőt hintek az ételemre. Az ember végre is ott vesz sőt, ahol kap, s mindenki rosszakaratu charlatán, aki az ellenkezőjét állítja. De most jöjjön, foglaljon helyet itt ezen a törött széken, s mindjárt meg fogjuk kezdeni a zenekari próbákat.

Egy rövid botocskával megkoppintotta a kotta-állványt, mire a többiek kedvetlenül mozgolódni kezdtek, hegedűk, flóták, rézkürtök, cellók, timpánok, violák kerültek elő egy láthatatlan benyílóból, a hangszerek zavaros hangjai töltötték meg a levegőt, néhányan káromkodtak, mások hangos ásításba törtek ki, egy hosszú ember szétszórt a rézkürtjét s minden darabba külön befújt, egy nagyorrú suhanc, akinek ajka idegesen rángatózott, mérgesen cincogtatta hegedűje húrjait, míg végre a rókamuffos karmester intésére minden zaj elhallgatott, hogy aztán egyszerre fölzendüljenek a *Csipkeverő leány* nyitányának első akkordjai... Csak a legelsők, mert a karmester mindjárt kopogtatni kezdett megint rövid botjával a kotta-állványon, s oly stentori hangon kezdett ordítani, hogy a szelid Szebenyi összerázkódott ijedtében.

- Jerzsabek, ha aludni akar, hát bujjon vissza az ágyába! - kiáltott egy hirtelenszöke fiatal-ember felé, aki egy nálánál hatszorta kövérebb nagybögőt szorongatott a térdai között s oly holdkóros arccal ült a háttérben, mintha az itt lejátszódó események egyáltalában nem érdekelték volna. Holdkóros tekintete a karmester ordítására se változott meg, csupán vonóját távolította el lustán a nagybögő húrjairól, hogy aztán egy ügyes mozdulattal a tarkóját megvakarja vele.

A próba ismét megkezdődött és megint abbamaradt, a karmester különböző nyelveken ordított s néha olyanformán emelte föl rövid botját, mintha az előtte ülő primhegedűs orrát akarná megkoppintani vele, egyik-másik vénebb ember az orrát fujta és tubákat szippantott, mások megvető grimaszokat vágtak és komikus fejbólintásokkal kísérték a nyitány banálisabb részeit, a hátul állók félhangosan diskuráltak, néhányan krákoztak és köhögtek, mint a pajkos diákok, akik a tanárukat bosszantani akarják, míg a rókamuffos karmester végre egy dühös mozdulattal összecsapta a partitúrát s olyan pillantást vetve Szebenyire, mintha az éppen a szemelättára gyilkolta volna meg az édesapját, így szólott:

- Amint látja, máris tisztességesen megy, - de persze nem lehet kívánni, hogy már a legelső próbán napvilágra kerüljenek a *Csipkeverő leány* rejtett szépségei. Mert bizonyos, hogy vannak benne rejtett szépségek is, csak türelem kell hozzá, hogy az ember a kemény burokból kihámozza őket. Mindenesetre nem fog ártani, ha a szomszéd korcsmában csapra üttet egy hordó sört a zenész urak számára, - az ilyesmi mindig előnyére szokott válni a kezdő urak partitúráinak.

Szebenyi egy lekötelező mozdulattal átnyújtott egy százkoronást a nagyszakállas germán-istennek, aki az előbb a próbaterembe kalauzolta, aztán - maga se tudta hogyan - kitámolygott a homályos szinpad folyosóra. Kábultan és szédülő fejjel járt egy darabig az elhagyott csigalépcsőkön, - úgy érezte magát, mintha egy husággal fejbeütötték volna. A rókamuffos karmester és a mogorva télikabátosok gyülekezete úgy hatott rá, mint valami kegyetlen anarkista-tömeg, mely földalatti katakombájában halálos ítéletet mondott a fejére. Mindeddig fiatalos optimizmussal bízott a *Csipkeverő leány* sikerében, bizonyos volt benne, hogy hivatás vezette a szinpadra, - most az az érzése volt, hogy a dilettáns hiuságát összetévesztette az igazi tehetséggel. Megundorodott önmagától, szinte fizikai rosszullétet érzett s csak egyetlen vágy dominált benne: eltűnni, észrevétlenül eltűnni innen, s légmentesen elzárkózni az édes-apja jól fűtött irodájába, ahol az anarkisták helyett illedelmes könyvvezetők ülnek s partitúrák helyett piroszlénias üzleti könyvek hevernek az állványokon és az íróasztalok mappáján.

Ha a meghasonlott lelkű fiatal ember e pillanatban rábukkan a kijáratra, alkalmasint gyászosan be is fejeződött volna a *Csipkeverő leány* pályafutása, - de a szinpad folyosókat szerencsére nem úgy építik, hogy a járatlanok könnyűszerrel eligazodhassanak bennök. Szebenyi vagy tíz percig tanácstalanul és nehéz szívvel kóborolt ide-oda a félhomályban, míg végre, nagy bánatára, ismét ott találta magát a nyitott szinpad mellett, az öltözőkre torkolló társalgóban, mely zsufolásig tele volt a legközelebbi bécsi operett szereplőivel, civilruhás hölgyekkel és urakkal, sápadt és nappali világításban megcsúnyult karhölgyekkel, akik fázósan húzták össze nyakukon hamis boájukat és díszleteket cipelő munkásokkal, akik kiméletlenül oldalba lökdösték az útjukban álló tömeget, mintha egy percnyi késedelem beláthatatlan veszedelmekbe döntené őket. A fiatal komponista, kalapját kezében tartva, sietve át akart surranni a torlódáson, de egy édes és ismerős leányhang most hirtelen megállította útjában.

- Drága, talán észrevenné a szegény embert! Egyszerűen láthatatlanná akar válni, csak hogy a barátai észre ne vegyék?

A fiatalember megállt útjában: Tavasz Klári állt előtte, megennivalóan bájos téli kosztümben, óriási kalappal a fején, keztyűsen, illatosan, kacérsága és szépsége teljes fegyverzetében, a

korzóra siető úrikisasszony szüzenen rózsás pirjával az arcán. Az ő bársonyosan finom arcának ugyancsak nem ártott meg a nappali világítás.

- Azt hiszi, hogy csak úgy rövidesen elsurranhat mellettem? Nem, kedves barátom, sokkal régebben várok magára, semhogy most, mikor a karmaim közé került, szabadon bocsátanám! Szépen velem fog jönni a váci-utcába és mindent elmesél nekem, ami a legutóbbi tíz napban történt magával! Hát nem kell hinni a sugallatokban, mikor most a legsürgősebb dolgom között még fölszaladtam a színházba? Meri mondani, hogy nem a jó istenke vezérelt ide, akinél magát tegnap az esti imádságomban bepanaszoltam?

Szebenyi megcsókolta a művésznő keztyűs kezét, de nem jutott szóhoz, mert Klárika egyszerűen belekapaszkodott a karjába és se szó, se beszéd, magával cipelte az utcára, ahol egy csillogó fogat várakozott rá, melynek kocsija és ezüstzablás paripái egy született herceghez se lettek volna méltatlanok.

- Ide fog ülni mellém és udvariasan elkísér bevásárlási körútamra és közben türelmesen bevallja nekem, hogy miért hanyagolt el hosszú tíz napon keresztül! Figyelmeztetem, hogy ne próbáljon menekülni, mert az első szökési kísérletnél rendőrt fogok hívni...

A fiatalember még mindig szó nélkül engedelmeskedett, - a reggeli próba sokkal inkább letörte, semhogy holmi könnyűfajta csevegésre képes lett volna - de a légmentesen elzárt batárban, a gyönyörű gyermekkel maga mellett, lassanként visszatért a nyugodtsága, a világ megint más színeket öltött körülötte, a napsugár, mely az ablakon át a kocsiba özönlött, fölolvastotta a nyomást, mely szívére nehezedett s most már kipirulva, de még mindig valami kisfiús szomorúsággal tekintett a drága kis leány szemébe, aki egy királynő tisztaságával és önérzetével ült mellette a kékbéléses landauerben.

- Oh kedves barátnóm, legjobb volna lefeküdni és tíz napot, tíz éjszakát aludni egyfolytában, csakhogy az egész világról megfeledkezzem! Mindenről meg szeretnék feledkezni, arról az ostoba álmról is, hogy valaha a színpadon sikerem lesz!

Oly végtelen kétségbeeséssel mondta ezt, hogy a jószívű művésznő majdcsaknem sírva fakadt, s keztyűs keze, mely mindedig egy édes kis muff mélyén pihent, hízkelve és anyai gyöngédséggel kulcsolta át az elkeseredett kisfiú ujjacskáit.

- Drága kis szerzőm, mi történt magával, hogy ennyire meggyűlölte a világot? Bántotta valaki vagy talán a baloldalán feküdt és rosszat álmodott az éjjel? Rögtön el fog nekem mesélni mindent és én megígérem, hogy a sarokba állítom azt a rossz embert, aki arra mert vetemedni, hogy a legjobb fiúcskát megbántsa. Beszéljen el mindent és ne vágjon ilyen elkeseredett arcot, mert most már, bizony isteni, komolyan megharagszom. Na, - nevet mindjárt, maga csacsi és érzékeny kisfiú!

Szebenyi, aki a természettől egyébként oly hideg és zárkózott volt, hogy még a feleségét se avatta be a bizalmasabb dolgaiba, most valami csodálatos bőbeszédűséggel öntötte ki szívét a szeretetreméltó művésznő előtt s nyíltan bevallotta, hogy nem bizik többé az operettje sikerében. Óh igen, mindedig maga is azt hitte, hogy nem végzett egészen haszontalan munkát; de most brutálisan megértették vele, hogy csak tehetségtelen tolakodónak tartják, akinek semmi keresete az igazán hivatottak között. De szomoru tévedésének bizonyára nem önmaga az oka; jószívűségből vagy álnokságból - maga se tudja, melyik volt a döntő momentum - a mai napig következetesen azzal áltatták, hogy a *Csipkeverő leány*-t nagyobb botrány nélkül be lehet mutatni a budapesti közönségnek. De szerencsére még idejében kiderült, hogy az önbizalom nem ér fel a tehetséggel, s hogy a vaskereskedők voltaképp sokkal okosabban teszik, ha ásóikkal, szerszámokkal és ezekhez hasonló holmikkal árasztják el a piacot banális operett-melódiák helyett.

- És ki mondta magának, hogy a *Csipkeverő leány* haszontalan munka? - kérdezte tágranyílt szemmel a művésznő, miközben oly gyöngéd és résztvevő pillantást vetett a fiatal úrra, mely még egy agonizáló öreg embert is fölmelegített volna.

Szebenyi most elmesélte a reggeli próba történetét, a megjegyzéseket, melyekkel a róka-muffos karmester az operettje nyitányát kísérte, a gúnyos, hideg és lenéző pillantásokat, melyekkel a télikabátos muzsikások az ouvertur befejezése után végigmérték. Mi okuk lett volna e komoly férfiaknak, hogy egy idegent ok nélkül halálra keserítsenek? Nem, ő szerencsére nem tartozik az elkapott bolondok közé, akik minden rossz kottájuk mellett lándzsát törnek, s Planquettet, Offenbachot és az öreg Strauss Jánost is lenézik, ha arról van szó, hogy maguk számára a sikert kikarmolják. Ha valaki, hát ő maga teljesen tisztában van vele, hogy egy meghibbant fejű vaskereskedő a legszánalmasabb figura...

Tavaszi Klári, kinek apró cipőcskéi közben már a Kossuth Lajos-utca aszfaltján kopogtak (mert a gyönyörű idő kicsalta őket a kocsiból) mennyei derűvel és anyáskodó fölénnyel nézett végig az elkeseredett komponistán.

- Oh drága kis szerzőm, ha nem volnánk most az utcán, hát becsületszavamra agyoncsókolnám az éretlenségeért! Hol élt maga, kivel érintkezett eddig, hogy ennyire nem ismeri a színházi embereket? Ha egy rossz szó vagy egy ártatlan malícia már ok volna az elkeseredésre, akkor én már régen mint kedves nővér ápolnám a sebesülteket vagy piszkos leányokat tanítanék az abc-re, amihez mellesleg szólva meg volna a jogom, mert diplomám van a budai tanítóképzőtől. Oh, drága kis fiam, hát maga még annyit se tud, hogy voltaképp minden színházi muzsikusi forradalmár, s hogy a karmester kihallgatás nélkül paralitikusoknak tartja az összes zeneszerzőket? Talán még azt se tudja, hogy Pákoszt mesternek két elfogadott operettje van a színháznál, mely teljes öt év óta várja a feltámadást?

- Nem, erről fogalmam sincs, de különben sem értem, mi összefüggése lehet ennek a *Csipkeverő leány* partitúrájával?

- Nem érti, igazán nem érti, maga huszadik századbeli árkádiai pásztor? Pákoszt mester habozás nélkül megfojtana minden komponistát, akinek munkája miatt az ő remekműveit a sutba dobják, de a máglyahalált se tartaná elég kínos halálnak az olyan szerző számára, aki milliomos létére a szegény embert a kenyerétől megfosztja. Hát csakugyan oly égbekiáltón naiv magácska, hogy a Pákoszt mester maliciáit komolyan veszi?

A fiatalember - mivel okosabb válasz nem jutott az eszébe - annak a szerény nézetének adott kifejezést, hogy Pákoszt mesterrel szemben csakugyan méltatlanság az eféle mellőzés, de Tavasz Klári - tekintettel arra is, hogy az utcán jóleső közfeltűnést keltett megjelenésével, s hogy a járókelők szinte hangosan ünnepelték - édesen és dallamosan felkacagott, ugyanolyan édesen és dallamosan, ahogy a színpadon szokott, mikor a zsufolt nézőtér gukker-ütegei feléje szegeződnek.

- Nem, drága kis szerzőm, egy csöpp méltatlanság sincs benne, mert Pákoszt mester a legnagyobb antitalentum mindazok közt, akik ezidőszerint karmesteri pálcát tartanak a kezükben. Mint dirigens, talán egész Európában a legkülönb ember, de komponistának gyalázatosan rossz, akihez még a tolvaj-szarka is a becsületesség prototípusa. Ő meri mondani, hogy maga idegen források után dolgozott? Ő, aki már minden élő és holt zeneszerzőt meglopott? Kis fiam, ezt még a kulisszatologatók is tudják a színháznál, - csak maga lenne oly csacsi, hogy az ő rosszmájú kiszólásai miatt a fejét lehorgasztja?

Kesztyűs kezével, melyből édes és hódító perfume-illat áradt, hízkelve meglegyintette a Szebenyi arcát, aztán így folytatta:

- Föl a fejfel és higgyen a barátainak, akik bizonyosak benne, hogy Pákoszt mester még meg is fog pukkadni irigységében. Én mondom magának, hogy meg fog pukkadni a premiér után, - mint ahogy minden alkalommal megpukkad, amikor idegen, tehetséges szerzők műveit dirigálja. Azt hiszem, hogy bennem is csak bizik egy picurkát, - én pedig becsületszavamra kijelentem, hogy kolostorba vonulok és apáca leszek, ha a *Csipkeverő leány*-ra táblás ház nem lesz az ötvenedik előadáson.

Ibolyaillatos tavaszi kabátkája, mely édes és világos volt, mint a szeme, bizalmasan hozzáért most a Szebenyi karjához s halkán, kacérkodva folytatta:

- Az a kérdés, hogy kinek hisz kettőnk közül: Pákoszt mesternek, aki egy kanál vízben megfojtaná magát, vagy nekem, aki akár itt a nyílt utcán megcsókolnám, amiért ilyen pompás szerepet irt számomra?

A fiatalember fölvetette a pillantását - a szeme meleg hálával és megindulással tekintett Tavasz Klárra - és így szólt:

- Magának hiszek, mert maga a legédesebb és legőszintébb kis nő, akivel eddig életemben találkoztam...

Oly boldogan és megbékülve haladt most már tova a művésznő oldalán, mintha a rókamuffos karmester a leglelkesebb bókokat mondta volna neki, mintha a télikabátos muzsikások tust huztak volna tiszteletére a nyitány végigjátszása után, mintha az uzsorás igazgató, akit nem igen fenyegetett az a veszedelem, hogy pazarlásért gyámság alá helyezik, ötszáz forintnyi előleget kínált volna neki. A világ ragyogott a jókedvtől, a nap süttött és csupa boldog és tavasziasan derűs asszony járt az utcákon, akik valamennyien őt és bájos kis partnerét nézték, miközben halkán és mosolyogva összesúgtak egymással. Szebenyt valami diákos mámor fogta el, melyhez hasonlót még sohase érzett a felesége oldalán...

Sorra járták a belvárosi boltokat (a kereskedők kijöttek üvegkalitkájukból és királynőket megillető hajlongással üdvözölték a művésznőt), felkukkantottak egy híres szabónő műtermébe, végigtapogatták, ami selyem és csipke volt a pesti piacon, aztán betértek villásreggelire a Gizella-téri cukrászdába, ahol mindenki egyszerre feléjük pillantott. A napsugár csillogott az ezüsttel és kristálytányérokakkal megrakott asztalokon, fiatal asszonyok, akik udvarlóikkal csevegtek, égő arccal és szinte hisztérikus szomjúsággal a szemükben simogatták végig a Tavasz Klári karcsu termetét és a főlszolgáló kisasszonyok lelkesen körül-sereglették őket, mintha álmaik istenasszonya lépett volna be közéjük a finom kis boltba, az ibolyaillat és az angol parfume ködtengerében, mely aranyszökére festett, gyönyörű haja fölött lebegett.

Dél volt és a tavasz bájosága reszketett a sárga függönyökön keresztül beszűrődő napsugarakban, melyek minden köznapiságot megaranyoztak körülöttük és azt az illuziót keltették, hogy az élet csupa költészet és finomság, mely a csipkemenyezetes selyembőlcsőtől a baldachinos halotti ágyig hűségesen elkíséri a földretévedt vándorokat...

Szebenyi megevett egy habos süteményt és így szólt:

- Ha semmi eredménye sem volna a *Csipkeverő leány*-nak, mint az, hogy magával megismerkedtem, már ezért is mindörökre hálás lennék a sorsnak. Elhiszi, hogy mindig az az érzés fog el, mintha magát már kicsike diákkorom óta ismerném?

- Oh, drágám, nem gondolja, hogy kissé különös bókokat mond nekem? Csakugyan oly vénnek látszom, hogy maga már diákkorában kedvesnek találhatott?

Szebenyi, aki nem volt ravasz fiú, s néha a tréfákat is olyan komolyan vette, mint az ó-testamentumot, zavartan kijelentette, hogy a művésznő tökéletesen félreértette őt, mert ő nem

a korra célzott (istenem, hiszen maga nem igen látszik többnek tizennyolc évesnél!) hanem hogy az édes közvetlenségre, mellyel oly rövid idő alatt megbarátkozott vele. Neki akárhányszor úgy tűnik föl, hogy Klárika egy aranyos kis nieçe jóságával fogadta a kegyeibe s némelykor az az érzés fogja el, mintha csipkeruhás bábé kora óta ismerné, mintha pöttön korábban kézenfogva vitte volna sétálni valami májusi virágzásban pompázó parkba s a szemeláttára nőtt volna föl ilyen gyönyörű leánnyá, aki most az egész világot megbabonázza.

Mindennek a sok frázisnak az elmondása meglehetősen nehézségeket okozott a puritán Szebenyinek, aki a szónokláshoz csak annyit értett, mint a széptevéshez, de végre mégis csak kimagyarázkodott valahogy s pirulva, égő arccal hallgatott el, miközben az okos Klárika oly mennyei jókedvvel nézett rá, mintha valami kedves, de másvilágból való csodafiúcska ült volna szemben vele a finom cukrászda sarokasztalánál. Hiszen a színház cinikusai közt, akik bizalmas körben a saját külön tolvajnyelvüket beszélték s oly fesztelenül tegeződtek, mintha még mindig a biblia szelíd völgyeiben éltek volna: csakugyan csodaszamba ment ez a pironkodó nagy kamasz, aki sokkal kevesebbet tudott az igazi életről, mint a színház legfiatalabb kardalos-kisasszonya. Klárika szinte elragadtatva nézett rá, szeme édesen és pajkosan megvillant s drágakövektől csillogó ujjacskái gyöngéden átkulcsolták az asztal alatt a fiú leányosan fehér kezét, mely észrevehetőleg megrezzent a belső fölindulástól.

- Kis szerzőm, ne védekezzék - én már a legelső percben megértettem magát! Az asszonyok mindig megérik, ha tetszenek valakinek, maga pedig sokkal őszintébb, semhogy az érzéseit titkolni tudná. Oh, nem kell ám azért, hogy zavarba jöjjön, - hiszen végre is nem követ el valami égbekiáltó bűnt, ha egy jó kis leányt egy kicsikét szimpatikusnak talál...

A főszolgáló kisasszonyok boldog sorfala közt vonultak ki félóra múlva a cukrászdából, mely előtt a Klárika fényes fogata várakozott, de a művésznő nem búcsúzott el barátjától, hanem így szólott hozzá:

- Tudja, hogy drága és édes volna, ha maga most nem hagyna engem itt szó nélkül a faképnél, hanem szépen hazakisérne és nálam ebédelne! Ha csak annyi sziv is van magában, amennyi egy mákszembe befér, hát nem engedi, hogy egyedül és elhagyatva költsem el az ebédemet.

Szebenyit, aki az esküvője óta még sohase ebédelt házon kívül, az ajánlat oly látható zavarba hozta, mintha Klárika gőzhajót bérelt volna, hogy Amerikába szöktesse, de utóbb mégis magához tért annyira, hogy valahogy elő tudott hozakodni a kifogásával: otthon pontosan egy órákor várják, a fiatal asszonyka kétségbeesnék, ha váratlanul elmaradna s talán egy árva falatot se tudna lenyelni, ha az ura helye az asztal mellett üresen maradna. De a művésznőt az okos beszéd nem hatotta meg, sőt láthatólag jó kedvre derítette, hogy a barátját ily ügyefogyott dadogásra kényszeríti.

- Kedves, kicsi szerzőm, maga rosszul ismeri az asszonyokat, ha azt hiszi, hogy egy férfi miatt éhesek maradnak. Igen, a maga jelenlétében talán a koplalásra is képes volna, de honnan tudja, hogy nem habzsol föl minden nyalánkságot, ha a zárt ajtók mögött egyedül marad? Oh, egészen nyugodt lehet, a saját nememet én száz fiatal férjnél jobban ismerem! Ne féljen, a kis felesége pompásan meg fog ebédelni egymagában is, s csak annál édesebb lesz a viszontlátás, ha estefelé, a hosszú távollét után, betoppan hozzá! Vagy azt hiszi, hogy nem bírja el a lelkiismerete, ha egyszer egy jámbor hazugsággal megterheli?

A zeneszerző oly megdöbben arcot vágott, mintha Klárika egy templomrabláshoz vagy gyilkossághoz hívta volna.

- Hazudjam? Azt hiszi, hogy valami hazugság révén elmaradhatok hazulról? Tud valami kifogást kieszelni, amivel a feleségem előtt kimenthetem magamat?

Klárka hangosan felkacagott: oh, nagy bajszos fiú, hát magát még egy hazugság is zavarba hozza? Talán azt akarja elhitetni velem, hogy maga örökéletében mindenkinek igazat mondott? Kedveském, óva intem az eféle könnyelműségtől: jaj az olyan házasságnak, amelyben a férj elvileg csak igazat beszél! Az illúziókat csupán a csillogó hazugságok tartják fenn, s ugyan hol lenne nagyobb szükség az illúziókra, mint a házasságban, ahol az emberi lények mindig csak a hétköznapi arcukat mutatják egymásnak? Azok a házasságok, melyek fölött a Pénz és Hazugság istennője nem virraszt, a testamentumi idők óta mindig válóperrel végződtek...

- És maga fölteszi rólam, hogy ki tudok eszelni valami elfogadható hazugságot? - kérdezte a szelid zeneszerző, miközben szemeit a Gizellatér fölött sugárzó mennyboltra vetette.

A művésznő most pajkosan megrázta aranyfürtös fejcskáját.

- Édes barátom, a hazugság az utcán hever, mint a kavicskő, - aki lehajol, akár az egész markát teleszedheti vele. Én tanítom ki magát arra, hogy micsoda kifogást mondjon az asszonykájának? Az okos ember sohasem jön zavarba egy sürgős ankét miatt, s egy külföldi pénzember is mindig akad valahol, aki ég a vágytól, hogy egy előkelő magyar vasgyárossal tárgyalhasson. Egyáltalában hallott már maga valamit arról, hogy a telefon nevű intézmény is a világon van?

Szebenyi néhány pillanatig oly ostobán nézett a napfényes levegőbe, mintha egy negyedfoku egyenletet kellett volna megfejtenie, de a látvány, mely lelki szemei elé tárult, csakhamar földerítette arcvonásait: egy drága, virágtól illatos ebédlőt látott maga előtt, hófehér, ezüsttől csillogó asztallal, egy csipkefüggönyös ablakot, melyen át májusi napsugár ömlik a szobába, két komoly, angol karosszéket, melyeknek egyikében egy szőke és kékszemű gyermek ül, aki a csirke zuzáját sajátkezűleg helyezi a másik karosszék gazdájának a tányérjára, míg a bóbítás szobalány diszkrétül és pártfogói mosollyal tűnik el a konyhába vezető ajtó mögött. A látvány oly csábító, oly illatos, oly drága volt, hogy a puritán Szebenyi arcát már maga az elképzelés is lángba borította s a hangja remegett, mint a gyermeké, akit egy váratlan izgalom lázba hozott.

- Ha megvár, rögtön telefonálni fogok a cukrászdából! Azt fogom mondani, hogy egy külföldi üzletbarátom várakozik reám, aki direkte Hamburgból jött Pestre, hogy egy fontos ügyet elintézzon velem!

Klárka megbólintotta a fejét.

- Megvárom, de ügyesen hazudjék, nehogy a kis felesége gyanút fogjon! Mert azt már a világért sem akarnám, hogy az édes asszonyka én miattam csak egy könnyet is ejtsen.

Szebenyi boldogan tért vissza pár perc múlva, mert a felesége vakon elhitte, amit hazudott neki, sőt szívből sajnálkozott az uracskáján, hogy rossz vendéglői étellel kell beérnie a pompás házikoszt helyett. Oly ragyogó arccal, oly diákos lelkesedéssel mondta el ezt a művésznőnek, mintha a legnagyobb szerencse érte volna azzal, hogy egy drága kis asszonyt a füllentésével tévuttra vezethetett.

Klárka helyeslőleg bólintott, de közben fürkészve, elgondolkodó pillantással tekintett a Szebenyi szemébe, mintha valami megfeszíthetetlen problémán töprengene.

- És nincs lelkifurdalása, hogy a kis feleségét megcsalta? Öt perccel ezelőtt még hallani sem akart róla, hogy hazudjék és most már ennyire beletanult a ravaszságba? Nem kellene minden férfit felnégyelni, ha még a legkorrektebb is képes rá, hogy a szegény asszonyokat lóvá tegye?

Komolykodva, kedves szigorúsággal fordult Szebenyi felé, de a következő pillanatban már jókedvű kacagásra fakadt, s keztyüs kezecskéjével gyöngéden simogatta meg a fiatal ember lányos arcát.

- Óh, édes kis komponistám, nem furcsa, hogy én leckéztetem, mikor miattam követte el ezt a hőstettet, hogy a feleségének hazudják? Legyen esze, drágám, és ne hallgasson egy szeleburdi lány fecsegésére, aki tavasszal még több ostobaságot csacsog össze, mint télen, mert a májusi napok hosszabbak, mint a decemberiek. De ez még nem ok arra, hogy ilyen kétségbeesett arcot vágjon és ha rögtön el nem mosolyodik, hát irgalmatlanul a nyakába borulok és az egész világ előtt kompromittálom magát! Nagyon szeretné, ha holnap *Botrány a Gizella-téren* címmel írnanak rólunk cikkeket a reggeli lapok?

Sietve betuszkolta Szebenyit a kékbetétes landauerbe és az ezüstzablás lovak sebes iramban indultak meg velük a liget felé, a májusi verőfényben ragyogó Andrassy-úton keresztül, melynek sétálói kíváncsi és lelkes pillantásokat vetettek a tüköruveg mögött mosolygó művésznőre. A fiatal ember pirulva húzta szemébe kalapját s fölöttébb hálás lett volna a sorsnak, ha hirtelen láthatatlanná válik, mint Wells regényhőse, mert puritán üzletember létére cseppet se találta kellemesnek, hogy egy színésznővel ilyen bizalmas együttlétben látják. De mikor oly drága és izgató volt a tudat, hogy a finom és édes Tavasz Klári ül megette a kocsiban, hogy karja melegét ott érzi maga mellett a vékony tavaszi kabáton keresztül, hogy leányosan kék és millió huncutságtól csillogó szeme csak reá sugárzik a sok száz- és százezer ember közül, aki esténként a tenyerét véresre tapsolja miatta. Szebenyi valami mondhatatlan vágyat érzett aziránt, hogy hirtelen levegővé váljék, nehogy a járókelők észrevegyék, de a szívét valami csodálatosan boldog mámor dobogtatta meg, szeme tágranyilt, hogy a művésznő alakját minél jobban magába fogadhassa és az orra kéjesen megremegett a parfume illatától, mely a drága kis teremtest valami misztikus felhő gyanánt körülvette. Mindez megrészegette és megfosztotta kissé a józan eszétől, szíve ott vert valahol a torkában, s lába reszketett a plüsstakaró alatt, melyet hanyagul a térdükre vetettek, de azért szeliden és kisfiusan mosolygott, s mozduatlanul, összetett kézzel tekintett ki az előttük elrepülő palotákra, s a májusi színükben pompázó fákra, melyek sóhajtásaikat a messze erdőségek felé küldik a rideg, nagyvárosi aszfalt-ról. Sohase találta még ily szépnek, ily ragyogónak a májust, mint itt, a fülledt levegőjű kocsiban, mely a faburkolatos kocsiuton végig robogott velük; a fák mirtuskoszorus menyasszonyoknak tünnek föl előtte s a csillogó ablakok, a félig lebecsátott zsaluk, a csipkeszegélyes függönyök mögött lévő világ csupa titokzatosan boldog és szerelemtől illatos fészek benyomását keltette föl a lelkében. Mennyivel szebb volt itt a tavasz, mint a tiroli havasok közt, vagy a wörthi tó partján vagy a svábhegyi nyaralóban, ahova gyermekkorában az édesanyja magával vitte! Egyszer valami kényeskedő kis unokahuga lakodalmán májusi bort ivott s késő éjszakáig becsipve támolygott ide-oda a nagybácsija verandáján, - most ugyanaz a rózsás hangulat fogta el, sejtelmes melódiák kóvályogtak körülötte a levegőben, s egy pillanatig megreszketett a gondolatra, hogy a művésznő karcsu derekát átfogja. De Szebenyi nem volt hős és a szándék távolabb állt nála a kiviteltől, mint a hold ezüstje a földi tájaktól; nyugodtan ülve maradt tehát és így szólott:

- Kellemes napunk van és azt hiszem, hogy szép nyarunk lesz az idén! A zord tél után majdnem bizonyosra lehet venni, hogy a nyár ugyancsak kitesz magáért! Emlékszik rá, milyen rémes kánikula volt harmadéve, mikor a tavasz ugyancsak ily későn kezdődött?

Klárika legyintett a kezével, és oly szivettépő sóhajtásba tört ki, mintha Szebenyi a madridi földrengésről beszélt volna neki.

- Nem, kicsi szerzőm, semmire se emlékszem, mert a szemem szinte karikákat hány az éhségtől! Oly éhes vagyok, hogy mind a négy évszakot habozás nélkül odaadnám egy csirke-csontért! Mondja, nem volt már maga olyan állapotban, hogy a bibliai Ézsaut is megértette?

Boldogan és szinte átszellemült arccal szimatolt a levegőben és majdnem extázisban suttogetta:

- Érzy ezt az illatot?

- Igen, ez a virágzó akácok illata!

- Nem fiam - mondta most a művésznő és a szemét kéjesen lehunyta - ez a pörkölt illata, ami a vendéglők nyitott ablakaiból kiárad! Hát nem lehetünk hálásak a jó istenke iránt, aki a tavaszt, a napfényt és a báránypörköltet megalkotta?

A kocsi végre megállott a kis bérpalota előtt, melyben a művésznő lakott, Klárika kézenfogta Szebenyt, s forgószél módjára magával vonszolta a mezzanin lépcsőin, s öt másodperc múlva már mindketten ott voltak az előszobában, ahol a türelmetlen Mari szigorú fejszólással fogadta őket.

- Hát nem borzasztó, hogy ilyenkor jön haza, mikor már minden étel elromlott? Nem megmondtam, hogy pontban egy órára itthon legyen? Képzelem, hogy jóllakott megint a rossz cukrászsüteménnyel, s most megint fitymálni fog mindent, amit a szakácsnő az asztalra ad...

Klárika mint egy szelid angyal, szótlanul könyörgésre kulcsolta össze a kezeit, de a szobacica nem figyelt rá, mert most hirtelen észrevette Szebenyt, aki eddig gyáván meglapult a művésznő háta mögött.

- Jé, hát a nagyságos urat is magával hozta? Csak nem hívta meg talán a kozmás levesre és az égett húsról? Mondhatom, szép fogalmak lesznek a nagyságos urnak a nagy művésznők vircsaftjáról. Tessék meghinni, hogy a cigányoknál sincs olyan vircsaft, amilyenre a híres színésznők a szakácsnéjukat kényszerítik!

A jó isten tudja, meddig papolt volna még a csacska Teréz, ha Klárika most hirtelen a nyakába nem borul s kényeztetett kislány módjára így nem szól hozzá:

- Ne haragudj Teréz, inkább add be az ebédet, mert olyan éhes vagyok, hogy a kavicskövet is megenném! A nagyságos úr is megbocsátja, ha rossz ételt kap, hiszen egy ilyen gyönyörű teremts társaságában amúgy se érzi az étel ízét. Csak nem gondolod, hogy a levest meg a húst nézi, mikor a Tavasz Klári bájos pofikájában gyönyörködhetik!

Gyorsan ledobta a kabátját, megnézte magát a tükörben s kamaszosan fütölteni kezdett valami divatos orfeumi kuplét, aztán a muffját, boáját, kalapját szerteszétszórva, tánclépésekben vitte be magával Szebenyt a pompás ebédlőbe, melynek kályhájában, a tavaszi nap ellenére, még kellemes tűz égett s melynek levegője oly csodálatosan édes gyöngyvirág-illattal volt átitatva, mintha egy napsugaras hegyoldalban, vízmosásos erdők szélén jártak volna. A hófehér abroszon csillogott az ezüst, két al wien-vázácskában pármai ibolyák sötétlettek, a falakról pedig száz és száz példányban mosolygott rájuk a diadalmas Tavasz Klári, mint a szépség és grácia királykisasszonya, akit a jó isten csak ünnepi jókedvében küldhetett ide a gyarló, földi emberek világába.

Teréz, aki még mindig nem volt egészen kibékülve a világrenddel, mormogva még egy terítéket tett az asztalra, s miközben a tányérokat, evőeszközöket és a kristálypoharakat elrendezte, komoran referált a délelőtti eseményeiről.

- A direktor személyesen itt járt s a fonográfos társaságtól is keresték, hogy a Rövidlító herceg keringőjét elénekelje nekik. Persze a legkisebb gondja is nagyobb annál, mint hogy öt perc alatt kerek ötszáz koronát keressen, Kruppné két óra hosszat várt, hogy az új kosztümjét felpróbálja, s a manikürös kisasszony is megőszült szomorúságában, mert a nagyságos kisasszonynak eszéágában se volt, hogy a kitűzött órában itthon legyen. Az újságtól is járt itt egy szőke irnok, hogy az új szerep felől kikérdezze, s mindenáron be akart rontani a lakásba, mert bizonyosra vette, hogy a nagyságos kisasszony letagadtatja magát.

Klári egy erélyes hátbaütéssel gátat vetett végre a fecsegő Teréz szóáradatának, s helyet foglalt a terített asztal mellett.

- Egy-kettő tálaltass, mert ebben a pillanatban megkapom az éhtifuszt! Kicsi szerzőm üljön le maga is és egy szót se szóljon, míg az első kanál levest le nem hörpintette.

A Teréz jóslata szerencsére túlsötétnek bizonyult: az ebéd, ha nem is volt oly fényes, mint amilyet a nagy monte-carlói hotelekben föltálalnak, még mindig dicsőségére vált egy polgári háztartásnak; s a művésznő, akit étvágyának fokozatos kielégülése úgylátszik, mindjobban fölkelkesített, végül már szinte mámorosan kiáltotta:

- Hát vallja meg: evett már jobbat életében ennél a porhanyós kis spárgánál és találkozott már rokonszenvesebb csirkével, mint amilyen a kövér Zsuzsanna elkényeztetett bennünket? És ez a pudding, - meri mondani, hogy került már ennél tökéletesebb remekmű a szeme elé? Szebenyi, Szebenyi, maga is hálát adhat a jó istenkének, amiért váratlanul ilyen pompás kis lakomához juttatta!

Teréz végre fölszolgálta a feketekávé, majd tőle szinte szokatlan diszkrécióval visszavonult a magánéletbe; s a művésznő és házi szerzője egyedül maradtak a terített asztal mellett, az ebédutáni hangulat rózsás mámorában, mely csillogó ködként borult fölējük, s mely egy pillanattig szinte az egész mindennapi lényüket átformálta. Klárka oly rejtelmes jókedvvel tekintett a partnerére, mintha száz és száz égő titkot rejtegetne a lelke mélyén, a Szebenyi szürke szeme pedig veszedelmesen csillogni kezdett, s szomjasan és álmodozva tekintett a levegőbe, mintha egy fantasztikus álom színei lobbantak volna föl káprázó pillantása előtt.

Egy forró kéz most ránehezült az övére, s egy édes, halk, visszafojtott vágyaktól fátyolos hang így szólott hozzá:

- Kicsi szerzőm, nem bántad meg, hogy hazudtál miattam?

Szebenyi megrázta a fejét, semmitsem felelt.

- Nem? Igazán nem bántad meg? Hát érdemes volt, hogy egy kissé lekanyarodjál miattam az igazság ösvényéről? Gyere, hadd csókoljalak meg, amiért a kedvemért ilyen rettenetes bűnre vetemedtél!

Sans-géne tegezte most már a zeneszerzőt, mintha gyerekkora óta pajtáskodnék vele, de Szebenyi nem talált semmi feltűnőt a szokatlan tónusban, szürke szeme lángolt, mintha egy rejtelmes processussal a becsületes nyárspolgár-lelkét is kicserélték volna, s a hangja izzott és reszketett a belső indulattól, mely a hideg hétköznapi arcát egyszerre átvilágította!

- Oh nem, - életemben sem voltam még boldogabb, mint most, hogy magával négyszemközt lehetek! Nemcsak hazudni, de lopni és sikkasztani tudnék, csak hogy ezt a boldogságot még egyszer elérhessem!

A művésznő szeme fölragyogott, mintha valami drága és édes ostobaságot hallott volna, s forró keze gyöngéden odasímult a Szebenyi ajkához.

- Kicsike szerzőm, te vagy a legbájosabb férfi, akivel eddig hosszú életpályámon találkoztam! Édes és megennivaló csacsi vagy, akinek még voltaképp rézorrú cipőt és fehér galléros matróruhát kellene viselned, az ünnepélyes redingot helyett.

Tavaszi Klári, miután vendégére még egy tébolyító pillantást vetett, most pár furcsa tánc-lépéssel átperdült a szomszédos szalonba, egy sikerült rohammal elfoglalta a zongoraszéket s karcsu újjaival hirtelen felébresztette álmukból a szunnyadó Bechstein billentyűit. A klasszikus futamok azonban, melyeket szinte átlátszóan fehér kezei életre keltettek, csakhamar belefűltek egy divatos, de izléstelen kuplé posványába.

A művésznő most abbahagyta a zongorázást s újra kiperdült a boldogan emésztő Szebenyihez, aki még mindig álmodozva ült a kávéscsészéje mellett.

- Drága fiacskám, most fel fogom függeszteni a híres magyar vendégszeretetet, mert őszintén szólva pokolian álmos vagyok. Klárika baba álmos és aludni szeretne s magácska, mint jó fiú, előzékenyen és lábujjhegyen távozik. De mielőtt elmegy, egy ünnepies fogadalmat tesz nekem, ha azt akarja, hogy az ebédutáni álmom nyugodt legyen.

- És az?

- Kocsin, autón vagy mondjuk inkább: repülőgépen fog hazasietni a szépséges kis felesége mellé s addig térdel előtte, míg átmeneti hűtlenségét megbocsátja. Mert a legújabb kutatások szerint már az is átmeneti hűtlenségszámba megy, ha az ember kiszáradt rostbeefet eszik másutt, mikor otthon a legízletesebb pecsenye várja...

- De hiszen a feleségem nem tudja, hogy a művésznőnél ebédeltem! - kiáltott föl a puritán fiatal ember, aki mint becsületes jellem többé nem is gondolt arra, hogy a hazugság fogadalmát megszegje.

- Kedves barátom, - a feleségek már a világ teremtése óta se biznak teljesen a külföldi üzletbarátokban s a másutt ebédelő férjet már a régi föníciaiak is gyanusnak tartották. Legyen tehát ügyes és óvatos, - ami azonban távolról sem annyit jelent, hogy az igazságmondást megkockáztassa!

Szebenyi férfiasan kijelentette, hogy ügyes lesz és még csak gondolni se fog az igazmondásra, - majd néhány gyors búcsúszó után, melyek láthatólag nagyon nehezére estek, végre mégis csak eltávozott a városligeti palotácskából. A művésznőnek azt a tanácsát azonban, hogy lehetőleg repülőgépen siessen haza a feleségéhez, a Csipkeverő leány szerzője aligha szándékozott követni; sőt lassú, meggondolt lépései után ítélve, minden sokkal inkább az eszében volt, mint a tulságos sietség. Szebenyi csak gyalogszerrel baktatott végig az Andrássy-úton, s oly sűrűn meg-megállt útjában, mint a penziónátus öreg urak szoktak, akik egészségi sétájukat végzik egy gyönyörű májusi reggelen. És közben szórakozottan, sőt kissé ostobán bámult a levegőbe, s józan vaskereskedő léteire ködös víziókkal foglalkozott a kézzelfogható valóságok helyett. Oh nem, a látszatnak nem volt igaza: Szebenyi most nem az operettjére gondolt, mellyel a cinikus Budapestet rövid hetek múlva meghódítani szándékozott; sőt igazat szólva: még azt is elfelejtette, hogy valaha kuplékat és keringőket írt. Csupán egy karcsu, drága és édesszavu leány járt az eszében, akinek forró arca tíz perccel ezelőtt az övéhez ért; egy édesszavu leány, aki lappangó férfiasságát legelőször öntudatra keltette. Mindeneddig csupán egy aszkéta-diák rideg és fantáziátlan életét élte s a vágyak tűzét a nászinduló zenéje ép oly kevésbé gyújtotta föl lelkében, mint a szűziesen szelid pillantás, melyet kolostornövendék-felesége fészkek magányosságában reája vetett. De most úgy érezte, hogy minden érzéke egyszerre lángra lobbant; és a drága és különös kis nőre gondolva, aki hol hermelines királykisasszonynak, hol simulékony, hófehér cicának tűnt föl fantáziájában, hirtelen minden asszonyi lényről megfeledkezett, akivel eddig csöndes életútján összetalálkozott valaha. És halkan és dallamosan, mintha egy kedves melódiát ismételne, százszor így szólott magában egymásután: Tavasz Klári...

Élete kellékestárából e pillanatban semmit sem látott és semmire sem emlékezett többé; apja milliói, a nagy iroda személyzete, istenfélő édesanyja és templomjáró, erényes huga, a Csipkeverő leány és tisztavízillatos, pironkodó felesége: mind-mind egyszerre eltűntek a semmiségben és két meleg és könyező és pajkos és huncut szem mosolygott rá: a Tavasz Klári két szeme...

VI.

Szebenyit másnap kedves meglepetés érte: a színház igazgatója egy ortográfiai hibáktól hemzsegő levélben tudatta vele, hogy a Csipkeverő leány ügyében sürgős beszélőnivalója volna vele, mert az operettet most már négy héten belül okvetlenül színrehozzák.

„Tisztelt barátomuram, meg fogja érteni, hogy a próbák megkezdése előtt még mindenesetre beszélnünk kell egymással, - írta az öreg színházi uzsorás, aki még egy magánlevél fogalmazásától se riadt vissza, ha arról volt szó, hogy a takarékpénztári betétecskéit szaporítsa. - Ha kívánja, szívesen felkeresem akár a lakásán is, de célszerűbbnek tartanám, ha maga fáradna el a színházhoz, mert itt mindenkit megtalál, aki a Csipkeverő leány sikerét előmozdítja. Nemcsak a primadonnát találja meg, hanem a sugót, meg az ügyelőt is, akikre néha még nagyobb szükség van, mint a primadonnára. Tehát megegyeztünk, hogy haladéktalanul fölkeres? Ha kedves akar lenni, akkor már holnap délelőtt megtisztel a látogatásával, de ha a hazai vaskereskedelmet netalán mégis többre becsülné a színpadi irodalomnál, hát nem bánom, megtoldom a terminust huszonnégy órával. Szóval: legkésőbb holnapután délig minden körülmények közt látni akarom az irodámban, s ha nem jön, el lehet rá készülve, hogy csendőrknek öltöztetett statisztákkal vezettetem elő.”

Szebenyi úgy látszik, nem becsülte többre a vaskereskedelmet a színpadi irodalomnál, mert másnap - tehát már a végső terminus előtt huszonnégy órával - megjelent a vén Shylock színházi irodájában. Szerényen és alázatos bókölések közt lépett be a kopott butorok közé, de mindjárt abba is volt kénytelen hagyni minden ceremóniázást, mert az ősz színházi róka egy viharos mozdulattal a nyakába omlott.

- Drága kis fiam, hát végre mégis csak elszánta magát arra, hogy egy öreg komédiást a látogatásával megtiszteljen? Vesse le gyorsan a felöltőjét és gyújtson rá egy tisztességes szivarra, amit tegnap kaptam az öreg Pantagruel hercegtől, amiért egy ostoba, de tehetséges kis karhölgynek bemutatam. Én nem vagyok dohányos, de a szivart mindenesetre zsebredugtam, mert egy sejtelmem már tegnap megsugta, hogy huszonnégy óra múlva előkelő látogatást fogok kapni.

A szerény Szebenyi rágyújtott a Pantagruel herceg szivarjára, mely voltaképp gyalázatos német gyártmány volt, az öreg komédiás pedig rátért a tárgyra, melynek kedvéért a magyar Offenbachot magához fűrasztotta.

- Kedves gyermekem, nem kenyerem a dicsekvés, de hogy javíthatatlan idealista vagyok, azt mindenki tudja, aki csak valaha egy magyar színpad kulisszái közt megfordult. Öreg idealista vagyok, édes fiam, vagy mondjuk inkább, hogy öreg bolond, mert ugyan ki nem bolond manapság, aki az álmait az anyagi érdekeinek fel nem áldozza?

A bevezetés, melyet Magyarország legnagyobb uzsorása egy hősszínészhez se méltatlan komolysággal adott elő, oly groteszk és kacagtató volt, hogy mindenki kacagó görcsöt kapott volna a hallatára, - a jólnevelt Szebenyi azonban meggyőződéssel bölintott, oly mély és szemmellátható meggyőződéssel, mintha a római pápa ült volna a pesti Shylock helyében.

Az igazgató, miután egy mélabús viszontfejbőlintással nyugtázta a fiatal ember elismerését, egy hirtelen fordulattal leszögezte a kétségbeejtő tényt, hogy Magyarország a csalók és szédelgők hazája. A színházak körül, az egyetlen mártírt, az igazgatót kivéve, csupa szemenszedett gazember él. Nemcsak a színész, a rendező, a kulisszatologató tartozik bele ebbe a vérszopó gárdába, hanem a szende primadonna is, akit a jóhiszemű közönség csak a jámbor angyal-arcáról ismer félszázadon keresztül, de akiben voltaképp egy véreskörmű furia rejtőzik - nagybögős, a timpanista, a karmester, a szállító, a szabóné, a balletmester, sőt az inspekciós

tüzoltó is tizenhárompróbás gazember s a vérszopók e gyülekezetében csak egyetlen naiv, ártatlan és szánalomraméltó teremtes él: a színházi igazgató.

A frázistenger, mellyel Magyarország egyetlen idealistája a szerencsétlen Szebenyit elárasztotta, utóbb mégis csak tisztább mederbe terelődött; s a naiv zeneszerző végre megértette, hogy a tehetséges komponistának nem csupán dallamokra, invencióra és hangszerelésre van szüksége, hanem egy sokkal fontosabb dologra is, ami bizonyára aligha foglalkoztatta annak idején az őskori operettek és szimfóniák szerzőit: t. i. csengő pénzre.

- Van magának fogalma, fiacskám, hogy mibe kerül manapság egy operette színrehozatala? - kérdezte a boldogtalan zeneszerzőt, miközben akkorát csapott a térdére, hogy egy reflexet-vizsgáló idegorvosnak is becsületére vált volna.

Szebenyi, aki most már annyira megrémült, hogy csak gesztusokkal birt résztvenni a párbeszédben, egy szerény fejrázás segítségével kijelentette, hogy e téren csakugyan nem rendelkezik a szükséges fogalmakkal.

Pergámen mester mélabúsan bólintott, s oly szemrehányó pillantásokat vetett a piszkos plafond felé, mintha sorsának összes intézői ott laknának valahol a züllött iroda magasságában.

- Tudja-e öcsém, hogy mennyibe kerül most például a szatin métere? - rivallt rá dörgő hangon a *Csipkeverő leány* szerzőjére, oly módon húzva össze a szemöldökét, mintha Szebenyit tenné felelőssé az összes bűnökért, melyek a szatingyártás terén a legutóbbi évtizedekben fölmerültek.

A végleg kétségbeesett fiatal ember most már félig kábultan terjesztette szét a karjait, de az öreg komédiás elvileg nem ismerte a kegyelmet.

- A szatin métere harmadfél korona, tisztelt barátom, s aljas hazug lennék, ha azt állítanám, hogy a delin, a zefír, a chiffon, a voile de lain talán tisztességesebb karakterrel dicsekedhetik. Minden kereskedő voltaképp a fegyencek közé tartozik, s csak pusztá véletlen dolga, ha a sötét cellát elkerüli. Vegye most már ezt az általános becstelenséget s kalkulálja bele abba a költségvetésbe, amit a *Csipkeverő leány* jelmezeiről szükségképpen készítenünk kell. Mit gondol, kedves magyar Offenbach: ki fogjuk állítani az operettjét hitvány negyvenezer koronán alul?*

Diadalmasan vállon veregette a boldogtalan szerzőt és sárga fogait rávicsoritva, így folytatta:

- Olyan igaz, mint hogy élek, barátocskám: negyvenezer korona még csak nem is pénz, ha a *Csipkeverő leány*-nyal a szemtelen pestiek szemét el akarjuk kápráztatni. Én mondom magának, hogy ez egyáltalában nem számít pénznek, mert ma már Baranya-Derecskén is jól tudják, hogy kockázat nélkül a színpadon se lehet igazi siker. És végre: csakugyan olyan nagy pénz volna negyvenezer koronácska a dűsgazdag Sembach Györgynek, aki azt a nemes ambíciót hordja keblében, hogy a cinikus Budapestet tehetségével a lábai alá tiporja?

A fiatal ember felütötte a fejét: most végre megértette, hogy miről van szó. Megértette és fenéig belelátott a furfangos vén ember lelkébe, aki egyszerűen negyvenezer korona fizetséget kívánt tőle, amiért az operettjét színre hozza.

- Tehát úgy szokás, hogy a szerző fizeti meg a jelmezek árát? - kérdezte most már némi gúnnyal Pergámen mestertől, aki oly ájtatos szemforgatással ült helyén, mintha magában valami csendes imát mormolna.

* Az anakronisztikus árak, melyek a regényben szerepelnek, ne lepjék meg az olvasót; a kis történet még a háború első éveiben íródott. *A szerző.*

- Hogy szokás-e? Édes fiam, ez szokás is, nem is, mint például az, hogy valaki császárszakállal vagy borotvált arccal jelenik meg a nyilvánosság előtt. Kinek a császárszakáll illik jól, kinek a borotvált arc, - magának fiacskám, nézetem szerint a borotvált arc illik. A néhai Offenbach nem fizetett a színháznak, amiért *Szép Heléná*-ját színre hozták, de az a tiszteletre-méltó ügyvéd, akinek *Jégkopogás* című szimfóniáját a minap a ferencvárosi filharmonikusok bemutatták, tízezer pengőcskét áldozott a nemes célra, hogy nevét a nyilvánosság megismerje. Ez tisztára szokás dolga s nem látom be, miért ne áldozhatna barátocskám negyvenezer koronát, mikor az öreg Sembach bácsi annyi jó bankót összegyűjtött életében. Hát kívánhatná, hogy a magam pénzéből öltöztessen föl a *Csipkeverő leány* szüzeit és martalócait, mikor a tisztelt szülői házában még fidibusznak is husz koronásokat használnak?

Szebenyi egy szerény kézmozdulattal felelt a kérdésre, Pergámen mester pedig kijelentette, hogy csupán a kedvezőtlen színházi konjunkturák készítetik az efféle kicsinyeskedésre, mert ő normális körülmények közt még a velszi hercegnél is nagyobb gavallér. Oh, kedves barátom, voltak idők, mikor negyvenezer koronát a mellényzsebemből is kiráztam, s még a tantiémeken kívül is ajándékokkal halmoztam el a szerzőket, akik műveikkel szerény műintézetemet megtisztelték.

- De hiszen, ha jól tudom, hát a nagybecsű színháza még ma is aranybánya! - kiáltott föl csodálkozva a zeneszerző.

- Aranybánya? Nem kívánom, fiacskám, hogy a Sembach-cég vállalata ilyen aranybánya legyen, mert akkor hamarosan csődbe jutnának. Hát józan üzletember létére maga is a külszín után ítél? Igen, a színház minden este zsúfolva van, de ha maga a szabadjegyeseket valami ideális közönségnek tartja, hát bizonyisten, nem irigylem az ízlését. Miért nem mondja mindjárt azt is, hogy bérházaim is vannak a városban?

- Hát nincsenek?

- Vannak, drágaságom, vannak, de Rotschild éljen meg abból a jövedelemből, amit nekem a négyemeletes palotáim hoznak. Menjen csak a telekkönyvbe és az adóhivatalba, - ott majd hamarosan föl fogják világosítani, hogy kinek van jobb dolga: a háziúrnak-e, vagy a fegyházban ülő sikkasztónak? Nem, fiacskám, igazán nem volt érdemes megöregednem azért, hogy vénségemre ilyen fene nagy nábob legyen belőlem!

Elhallgatott és mélabúsan megbólintotta néhányszor fehéredő rókafejét, - ebben a poseban csakugyan el lehetett volna hinni róla, hogy lyukas cipőben jár és keserű liptói sajtot vacsorázik. Legalább Szebenyi, aki életében talán sohase találkozott álnok vagy hazug emberrel, még az ennél nagyobb nyomorúságot is készséggel elhitte volna neki.

- És negyvenezer korona elég lesz a *Csipkeverő leány* kiállításához? - kérdezte most már bizonyos részvétellel, melyet minden arcvonása visszatükrözött.

Pergámen mester egy patriárka komolyságával bólintott.

- Elég, fiam! És ha nem lesz elég, hát legföljebb fölveszünk még egy jelzőlogkölcsonőcskét az üllői-uti bérházra, de magától, fiam, egy hitvány krajcárt el nem fogadok többé!

Oly puritán nemeslelkűséggel mondta ezt, mintha valami hallatlan jótéteményben részesítené az előtte ülő fiatal embert, mintha egész életére lekenyerezné az áldozattal, hogy negyvenezer koronán felül még egy veszett fityinget se hajlandó kizsarolni a Sembachok vagyonából.

Szebenyi most belenyúlt a belső zsebébe s egy mérgeszöld checkkönyvecskét halászott elő a tárcájából. Azután szó nélkül tollat fogott és kitöltötte a blankettát.

- Parancsoljon! - mondta udvariasan a vén desperadónak, aki csontkeretes pápaszeme mögül szinte szerelmesen simogatta végig a hosszúkás papírlapot.

Pergámen mester egy futólagos pillantást vetett a checkre: negyvenezer koronáról volt kiállítva és az Angol-Osztrák-Bank budapesti fiókjához szólt.

- All right, - mondta egyszerűen, miközben az értékes cédulácskát egy hanyag mozdulattal a fiókjába csúsztatta.

Szebenyi fölállt és búcsúzott, de nem juthatott el az ajtóig, mert Pergámen mester most egyszerre a nyakába omlott. Az agg Sobri Jóska vállai remegtek a fölindulástól, szemében pedig az elérékenyülés könnyei csillogtak.

- Fiam, - mondta és hangja ugyanaz volt e percben, mint negyven évvel azelőtt, mikor az enyingi színházban a *Szegény ifju* cimszerepét eljátszotta, - szeretett fiam, én mondom neked, hogy a *Csipkeverő leány* európai szenzáció lesz. Nevezzenek a legutolsó ripacsnak, ha a remekművedet százötvenszer ki nem hozom! Híres embert csinállok belőled, olyan igaz, mint hogy Pergámen Sándor a nevem!

VII.

Szebenyi, - bár időközben baráti viszonyba keveredett szerzőtársával, - nem árulta el neki a Pergámen mesterrel kötött üzletet. Laczfi, aki elvileg senkiről se mondott jót e hitvány földtekén, de Pergámen mestert még a gazemberek közt is a legnagyobb gazembernek tartotta, néha elejtett egy megjegyzést a magyar színpad rákfenéjéről, aki hosszú életében ötvenezer ember zsírját sajtolta ki, csak hogy önmaga nehéz százezreket gyűjthesse; de a finomlelkű zeneszerző csak egy mélabús mosollyal honorálta a megjegyzést, a kevésbeszédű emberek szomorú és megbocsátó mosolyával, mely minden földi gyarlóságot természetesnek és megbocsátandónak talál.

- És ha magától függene, hát nem töretné kerébe azt a rablókapitányt? - kérdezte a riporter fölháborodva Szebenyitől, aki még Pergámen mestertől se tudott megtagadni alkalomadtán egy elismerő megjegyzést.

A fiatal milliomos mosolyogva válaszolt, mint mindig, valahányszor a becsületes ujságíró egy szempillantás alatt Petur bánná változott.

- Kedves barátom, rosszul teszi, ha szenteket keres a földön, mikor a mai ember már a bibliai szentekben se hisz. És miért éppen a színházak körül akar ráakadni a huszadik század apostolára?

- Kedvesem, maga jobban tenné, ha matróruhát viselne, - mondta ilyenkor haragosan az ujságíró, aki mindenkit éretlen csecsemőnek tartott, ha alkalomadtán néhány kellemetlen embertársát föl nem nyársaltatta volna. Neki az lett volna a legboldogabb napja, ha fél Budapestet irgalmatlanul a vérpadra küldheti. Mondani se kell, hogy csak elméletben volt ilyen vérengző, mert a valóságos életben még attól is irtózott, hogy egy poloskát vagy egy svábogarat megöljön.

Az efféle párbeszédnek többnyire a Szebenyi lakásában folytak le, este, vacsora után, mikor az embergyűlölő riporter, tollát lecsapván, lóhalálában sietett a Dunapartra, hogy szerzőtársánál egy csésze kitűnő teát megigye. Ezek a kis séance-ok mondhatatlanul bájosak voltak; Szebenyiné oltárterítőket hímezve, boldog szótalansággal húzódott meg az egyik fauteuilban, Szebenyi néha odaült a zongorához, hogy egy új szerzeményét eljátssza, Laczfi pedig, - hirtelen megbékülve a világrenddel, - sorra föltálalta azokat a bohém anekdotákat, melyek az ujságírók kávéházi törzsasztalainál keringtek. Furcsa és könnyűvérű bohém-anekdoták voltak ezek, melyeknek légköre ugyancsak eltért attól, melyet a visszavonult patricius család meg-

szokott, de a Laczfi elbeszélései mégis csodálatosan hatottak, s a pironkodó asszonyka, aki egyenesen a Sacré Coeur tömjénszagú szobájából jött ide, hangosan föl kacagott a tréfás történetek hallatára, melyeknek a budapesti ujságírók ismeretlen nevezetességei voltak a hősei.

- És igazán élnek ezek a jókedvű urak? - kérdezte csillogó szemmel az ujságírótól, míg oltárterítőjét elgondolkodva az ölébe ejtette.

Laczfi becsületszavát adta, hogy élnek, aztán elkomolyodva végigsimogatta pillantásával a fiatal asszonyt, aki e percben szinte valami túlvilági teremtésnek tetszett neki. Nemcsak a bájos, gyermekleányszerű külseje volt más, mint azoké a nőké, akiket eddigi pályafutása alatt megismert, hanem a beszéde, a gondolkodása, sőt a fantáziája is. Az az érzése volt, hogy egy idegen földrész királykisasszonya ül előtte, egy álmokból és könnyekből szőtt teremtés, akinek életútja messze elkanyarodik a közönséges földi asszonyokétól; ez a kis lény virágok és mesebeli illatok közt jár és finom muzsikaszó lebeg simára fésült hajfürtjei körül. És önkéntelenül azok a nők jutottak az eszébe, akik eddig a barátságukkal kitüntették; a hazugok és a frivolok, a léhák és a cifrázkodók, a könnyűvéruék és a kacérok, akik tegnap még gondtalanul az ő nyakába borultak, de ma már a legelső jöttmentet boldogították hitvány és értéktelen barátságukkal. A mérges kis riporter, aki mértéktelenül romlottnak hitte magát, de voltaképp naivabb volt egy zárdaszűznél, a szokatlan levegőben szinte úgy érezte magát, hogy valami fojtott barlangból egyszerre csak kikerült a szabadba, ahol illatos tavaszi szellő borzolja föl a hajfürtjeit. Az illatos tavaszi szellőt valószínűleg a Sebenyiné parfümjé juttatta eszébe, mely láthatatlan felhőként lebegett az aranyhimzéses oltárterítő fölött.

A tea-séance-ok rendszeren még éjfél előtt véget értek (a Sembachoknak sohase volt kenyerük az éjszakázás) és a kis riporter, haragosan, szivarozva robogott végig az elsötétült utcákon. Oly dörgő lépésekkel rótt az elcsöndesült gyalogutat, mintha valami hallatlan injuria érte volna. És fojtott hangon, dühös gesztussal szólott magában:

- Ökör, hát csakugyan megtörtént volna veled az a szégyen, hogy vén korodra szerelmes lettél?

Mogorván sietett el az ujságírók éjjeli kávéházába, ahol ez idő tájt még kevesen voltak a céhbeliek közül; csak a rikkancslap kövér rendőri tudósítója szívta elégedetten a virginiját s egy nyálasszáju volontair lapozgatott a külföldi ujságokban. Laczfi köszöntés nélkül helyet foglalt mellettük, s maga is kezébe vette a *London News*-t; de a rikkancslap munkatársa csakhamar megzavarta az érdekes képek szemléletében.

- Nem adhatnál kölcsön elsejéig huszezer koronácskát? - kérdezte ártatlan arccal Laczfától, akiről köztudomású volt, hogy tizedike után elvileg nincs soha többje tíz koronánál.

A riporter felütötte fejét a képeslapból.

- Elmésség akar ez lenni? Nem gondolod, hogy okosabban tennéd, ha ötleteidet a derék konfliskocsisok számára tartogatnád, akik tudósításaidat olvasni szokták?

A díjbirkózó - ujságíró körökben így hívták a kövér ujságírót - szeliden nézett haragos kollégájára.

- Nem, fiacskám, ez nem elmésség, - a pénzre égetően szükségem van. Kitől kérnék, ha nem tőled, kit a jó istenke oly hirtelen náobbá tett? Nem emlékszel vissza arra az időre, amikor még magad is szegény ember voltál? Akkor bezzeg neked is jól esett volna ugy-e, ha valaki kisegít tizezer forintocskával?

Laczfi, aki most már torkig volt azzal a sok számársággal, amit testes kartársa összefecsegett, lassan letette kezéből a londoni ujságot.

- Édesem, - mondta gyanus higgadtsággal melynek mindjobban tüzelő szemei élénken ellentmondtak - édesem, én meg tudom érteni, hogy grogba fektetted összes földi vagytonodat, de ezt már sehogyse értem meg, hogy részegségedben ártatlan embereket macerálsz. Nem gondolod, hogy okosabb volna, ha kétmázsás testi hüvelyedet most már ruganyos párnák közé rejtened? A mértéktelen virrasztás nem való a hozzád hasonló monsthumoknak, akikre az öreg Guta már születésükkor szemet vetett.

A kövér újságíró nem sértődött meg, sőt ellenkezőleg: derűlten közelebb húzódott Laczfihoz, s a mérges kis riportert egy barátságos szorítással a kebléhez szorította.

- Hát mered a becsületszavadat adni, hogy nincs pénzed?

- Nem merem.

- Valld meg hát őszintén, hogy mennyi pénzed van?

Laczfí szemlét tartott az összes zsebeiben: Kilenc korona és ötvenhat fillér került ki bizonyos fáradság után a márványasztalra.

- Ez az összes vagytonod?

A riportert megrázta a fejét.

- Bocsánat, a vagytonom nem pénzben rejlik, hanem oly értékekben, melyek hasonlíthatatlanul becsesebbek a hitvány mammonnál. Először is meg van a nyugodt öntudatom, az egészséges álmom, meg van az utálatom az emberek iránt, van néhány jóra való himzett ingem, egy smoking-öltözetem s egy angol ruhám, egy lakkcipőm, egy gamáslim, s hetvenöt nyakken-dőm, nem is beszélve a *Csipkeverő leány* című operett librettójáról, melynek értékét a beavatottak egy millióra becsülik. Van ezenfelül...

Nem folytathatta, mert a kövér ember most villámgyorsan a kezére csapott.

- Megállj, most végre helyben vagyunk, öreg cimborám! Meg mered vallani, mennyi az a pénzecske, amit Szebenyi mester a remekművedért előlegben kifizetett?

- Nekem?

- Fájdalom nem is nekem.

- Azt hiszed, hogy megzsaroltam a zeneszerzőmet?

- Zsarolásról nincs szó, öregem, de néhány forintocskát épp oly nyugodt lelkiismerettel elszedtél tőle, mint nagy mintaképed, a tudós és praktikus Pergámen mester. Ő negyvenezer koronát vágott zsebre, te fiacskám, a milyen slendrián vagy, bizonyára hússzezerrel is megelégedtél. Pedig mondhatom, hogy országgraszoló balek vagy, mert a Sembachok vagytonának ugyancsak nem árt, ha egy okos újságíró hébe-hóba eret vág rajta.

Laczfí - figyelmen kívül hagyva a személyét illető inszinuációt - dühös tigris módjára kapott bele a Pergámen mesterre vonatkozó állításba.

- Honnan tudod, hogy Pergámen mester pénzt kapott Szebenyi Györgytől? - kérdezte szikrázó szemmel, míg karját oly fenyegetőleg emelte a levegőbe, mintha ő nyomott volna két mázsát s kollégája bolyongott volna negyvennyolc kilóval a földi téreken.

- Hogy honnan tudom? Attól az embertől tudom drágám, aki a Szebenyi ur checkjét az Angol-Osziák Bankban kifizette: a második unokabátyámtól. Tegnap fizetett ki negyvenezer koronát a Pergámen mester kezébe, aki rögtön ott is hagyta a pénzt, nehogy egy napig is kamatoztatlanul maradjon.

Laczfi most már lebocsátotta a kezét, de a szeme lángolt, mintha valami hallatlan gonoszság nyitjára jött volna.

- Bizonyos ez? - kérdezte elsápadva.

- Oly bizonyos, mint amilyen bizonyos, hogy te sohase fogsz sarokházakat szerezni, mint Pergámen mester... Oly bizonyos, mint hogy a *Csipkeverő leány* dacára a klinikán fogsz meghalni, te naiv, te ostoba apostolocska te...

Laczfi nem szólt többet, hanem lassu kortyokban megitta a vizét, aztán köszönés nélkül távozott a kávéházi márványszobától. Oly dühösen robogott végig az utcákon, mintha csak most fedezte volna föl, hogy az önzés is előfordulhat az emberi indulatok között.

VIII.

Kora reggel kopogtatás verte föl Pergámen mestert színházi irodájában. Az ajtónyíláson az álmos Laczfi dugta be a fejét.

- Topp, maga az, magyar Halévy? - kiáltotta az ősz csirkefogó.

Nyájasan, széles gesztusokkal közeledett az ujságíró felé, de Laczfi most hirtelen feltartóztatta útjában.

- Megálljon, rablókapitány! - kiáltotta dörgő hangon, míg karjait védőleg maga elé tartotta.

Pergámen mester oly vidám arcot vágott, mintha vendége a legválogatottabb hizelgésekkel üdvözölte volna.

- Fiam, maga ugylátszik a legujabb librettójából szaval! Csak nem akadt talán megint egy művészetkedvelő milliomosra, aki mindenáron magával karöltve akarja megostromolni a siker várát? Ha igen, mondja meg nyiltan, - Pergámen mester mindig készen áll arra, hogy a fiatal és tehetséges lángeszeket támogassa...

Laczfi most közelebb lépett Pergámen mesterhez, egy erélyes mozdulattal lenyomta a legközelebbi székbe, mely csakúgy görnyedt a világ legporosabb kézirataitól, s aztán azon a hangon, melyet a regényírók bizonyos előszeretettel vészjóslónak szoktak nevezni, így szólott:

- Kedves Rinaldo Rinaldini, én szívesen elhiszem magának, hogy szeretne felhorgászni egy új milliomost, aki rothadt műintézetét újabb pénzcsekkekkel támogatná, de ezuttal nincs szerencséje: még egy Szebenyi nem mutatkozik a látóhatáron. Ebből a fajtából csak egy van az egész világon, s rajta kívül még Hondurasban vagy Venezuelában se akadna olyan naiv fickó, aki a magához hasonló haramiavezérnek felülne. Mondja, tisztelt Sobri, mit gondol maga ilyenkor, mikor elszánja magát arra a nagy hőstetre, hogy a tükörbe néz?

- Hogy mit gondolok? Azt gondolom, hogy nálam valószínűleg hiresebb férfiszépségek is élnek a földön, de mivel a testi szépség mulandó, ellenben a lelki szépség...

Az ujságíró most fölemelte a jobb keze mutatóujját, még pedig oly erélyesen, hogy Pergámen mester abbahagyta a mondat befejezését.

- Tiszteletreméltó, vén uzsorás, köbre emelt Hoszter Fülöp, elég a tréfából: maga elkövette azt a jellemtelenséget, hogy negyvenezer koronát csikart ki egy ártatlan emberből, vagyis alávalóan megfizettette magát azért, hogy egy tehetséges szerző munkáját előadja. Sokkal vénebb róka kegyed, semhogy ne tudná, hogy csak kétféle színpadi munka egzisztál: vagy olyan, amelytől sikert vár az ember, vagy olyan, amely minden valószínűség szerint nem

fogja megérni a tizedik előadást. A jó darabot a tisztességes ember ingyen előadja, a rosszat akkor se adja elő, ha százezer forinttal akarják megvesztegetni. A kérdés tehát most már ez: jónak vagy rossznak tartja-e a *Csipkeverő leány*-t?

Pergámen mester vidáman vállat vont.

- Jó operett, fiacskám, Offenbach óta nincs a világon. De a rosszak közt a *Csipkeverő leány* még a legjobbak egyike.

- Hát akkor miért csalt ki negyvenezer koronát a zeneszerzőtől?

- Kedves barátocskám, maga még sokkal fiatalabb, semhogy a pénz igazi értékét ismerné. Negyvenezer korona a mai világban rengeteg pénz. Csak nem képzelem talán, hogy egy milliomos zsebében hagyok negyvenezer koronát, amikor könnyűszerrel elvehetem tőle?

Laczfí most oly közel lépett Pergámen mesterhez, hogy szinte székestül feldöntötte.

- Feleljen igennel vagy nemmel: hajlandó-e visszaadni Szebenyi úrnak a negyvenezer koronáját?

- Szívesen felelek, de kegyeskedjék kissé hátrább lépni, mert én hevesebb vita közben köpködni szoktam. Tehát azt akarja, hogy igennel vagy nemmel feleljek?

- Azt.

- Jó. Tehát: nem!

- Mi az, hogy nem?

- Nem adom vissza.

- Nem adja vissza a kizsarolt pénzt?

- Nem, angyalkám.

- Tudja, hogy ez az eljárás micsoda?

- Tudom. Jellemtelenség. Alávalóság. Gonoszság. Utonállás. Templomrablás. És mégse adom vissza. De van egy közbeeső indítványom.

- Mi az?

- Adok magának ötszáz korona előleget.

- Nekem?

- Önnek, kis méregtömlő.

- Nekem akar adni ötszáz koronát? A rablott pénzből akar megvesztegetni engem?

- Úgy van. Kivonulunk az erdőszélre és megosztozunk a zsákmányon. Maga kap ötszáz koronát, én kapok harminckilencezer koronát és ugyancsak ötszázat. Ez kissé aránytalan osztzkodás, de meg kell gondolnia, hogy én zsaroltam az egész pénzt.

Laczfí arcát előntötte a tűz, karja meglendült, mintha arcul akarná ütni az előtte ülő cinikust, de aztán hirtelen meggondolta magát és tompa hangon, melyet a középfajta drámák művészei szoktak használni a második felvonás végén, összefont karral szólott Pergámen mesterhez:

- Harámbasa, meg fogja emlegetni ezt a napot, oly igaz, mint hogy Laczfí a becsületes nevem!

Pergámen mester egy pillanatig tünődve nézett maga elé, majd halkán azt mormogta magában:

- Laczfi? Nem, édes fiam, a maga becsületes neve nem Laczfi, hanem Eppinger, sőt ha sokat veszekszik velem, hát keresztneve se Géza, hanem Ignác. A boldogult Eppinger bácsit én még abból az időből ismertem, mikor tojást árult a Hunyady-téren.

A mérges ujságíró nem felelt a konfidenciára, hanem bevágta maga után az igazgatói szoba ajtaját, lóhalálában elrohant a Dunapartra, s meg se állt az impozáns, emeletes palotáig, ahol a Sembachok másfélszázad óta a milliókat összehalmazták. Talán székestől feldöntött volna néhány szorgalmas hivatalnokot, ha egy szolgál a hosszú irodasor elején, óvatosan fel nem tartóztatja útjában.

- Kit tetszik keresni? - kérdezte kissé fitymálva a különös idegent, aki a külseje után ítélve aligha tartozott a ház klienseihez.

- Szebenyi urat.

- A fiatal főnök urat? Szabadna egy névjegyet kérnem, hogy bejelentsem?

Laczfi előkeresett valahonnan egy züllött névjegyet, s a *Csipkeverő leány* komponistája pár pillanat múlva meglepve sietett eléje az üveges irodák útvesztőjéből.

- Egek, micsoda szél hozta önt erre? - kérdezte az ifju vasnábob, mikor szerzőtársát, láthatólag kikelve magából, az ajtóban megpillantotta.

Laczfi azonban nem adott egyenes választ.

- Nincs itt egy üres szoba valahol? - kérdezte mogorván.

- Oh akár egy egész lakosztályt is a rendelkezésére bocsáthatok! Talán arról van szó, hogy egy új jelenetet írt a *Csipkeverő leány*-ba?

A riporter komoran nemet intett, aztán szóvalanul előre sietett, mintegy jelezve, hogy csak elhatárolt területen hajlandó folytatni a további tárgyalást. Mikor végre az egyik üres irodában megálltak s a milliomos szó nélkül az egyik nádszékre mutatott, Laczfi végre elszánta magát rá, hogy a hallgatását megtörje.

- Édesem, - mondta egymásra tett lábszárakkal, melyek most egy gnóm külsejét kölcsönözték neki - édesem, csakugyan annyi a maga pénze, hogy néha népünnepet rendez, s aranyakat szór ki az ablakon?

Szebenyi jámborul bólintott.

- Igenis, parancsolatjára, nagyon sok a pénzem, több a pénzem, mint Astornak, Wanderbiltnek, Carnegienek és Rotschildnak együttvéve s mivel a legnagyobb tékozlás mellett sem tudom elkölteni a kamataim kamatját, hát úgy segítek magamon, hogy reggel kilenctől tizenegyig tíz zsák huszkoronás aranyat hajítok ki a hálószobám ablakán. Tehetem, mert elvégre a magam pénzéről van szó, s ha még egy megjegyzést tesz, hát holnaptól kezdve nem tíz, hanem húsz zsákot szórok le szeretett híveim markába. Elvégre akkor se leszek koldus, mert amint tudja, az irodák alatt öt utcán végigfutó pince huzódik el, s ez mind telestele van körmöci aranyakkal.

A tréfás hang, melyet a derütlelkű zeneszerző megütött, úgylátszik nem volt kedvére a haragos riporternek.

- Nagyon tisztelt Pénzeszsák, kedves szerzőtársam, ha maga azt hiszi, hogy nagyobb bolondság pénzt szórni az utcára, mint negyvenezer korona előleget adni Pergámen mesternek, hát becsületszavamra alaposan téved. Még inkább tíz zsák aranyat a népnek, mint tíz fillért az álarcos uzsorásnak, aki mellesteg szólva Budapest egyik leggazdagabb embere. Mondja fiam, igazán nem tudott okosabbat cselekedni a pénzével, mint hogy Pergámen mester fejéhez vágja?

Szebenyi szerényen elmosolyodott.

- Kérem, én szívesen megengedem magának, hogy negyvenezer korona tisztességes pénzösszeg, de maga is engedje meg viszont nekem, hogy higgyek az emberek becsületességében. Pergámen mester a becsületszavát adta, hogy előleg nélkül nem adhatná elő a *Csipkeverő leány*-t, már pedig...

- Már pedig maga százezer forintot is szívesen kockáztatna, csak hogy az operettjét egyszer előadják egymásután! - dörögte kíméletlenül az ujságíró. - És ha éppen kíváncsi rá, hát azt is megmondhatom, hogy miért ragaszkodik oly makacsul a Pergámen mester színpadához...

- Na miért?

- Nem a dicsőségért, mert maga fűtyöl a dicsőségre, s magát alapjában véve az is kielégíti, ha négy öreg bácsi a templomi szerzeményeit csinosaknak tartja. Maga egyáltalában nem is arra született, hogy a publikum előtt pukkerlizzék s borzas ujságírókkal a jövő terveire nézve meginterviewoltassa magát. Maga - ámbár kedves és intelligens fiú - sokkal inkább való vaskereskedőnek és takarékpénztári részvényesnek, mint színpadi szerzőnek, mert magába még annyi bohémság se szorult, mint egy nünükébe vagy péterkebogárba. Magát a magyarok istene is arra teremtette, hogy reggeltől estig fakturákat vizsgálgasson, s este a drága kis feleségét dédelgesse. Mit keres maga a színpadon, a hamisság, hazudozás, hiúság, álnokság és aranyfüst tanyáján? Akarja tudni, hogy mit keres? Ha akarja, hát csak szóljon, én szívesen megmondom.

- Hát mondja meg!

- Maga kedves barátom a Tavasz Klára kandirozott mosolygását keresi, azt keresi, hogy ez a kifestett tündér a kezecskéjét megszorítsa, hogy a fülére titokban egy csókot cuppantson, hogy a fogatán hazavigye és megvacsoráztassa, hogy egy csésze rossz theával megkínálja, mikor végre a szobalánya is egyedül hagyja magukat. A *Csipkeverő leány* csak alkalom, hogy mindezt a paradicsomi élvezetet megszerezze magának, mert a Sembachok családi háza különben sokkal messzebb esik a Tavasz Klári kisasszony szalonjától, mint a pesti Dunapart az afrikai Kongótól. Ezért dob ki maga drágám könnyű szívvel negyvenezer koronát, mint ahogy százezret, vagy kétszázezret is kidobna, ha a Klárikával való barátság ennyibe kerülne. Különben akar még hallani tőlem egy őszinte szót? Ha igen, hát ezennel megjósolom, hogy ez a barátság nem csupán a készpénzét, de az összes vasrudait is föl fogja enni lassacskán, mert Klárika baba, amilyen édes és szende, úgy ki fogja forgatni magát minden vagyonából, hogy a csontja is megropog majd bele. Klárika babácska ugyanis nem a maga szabályos orrába, szürke szemébe és kissé előrekonnyuló füleibe szerelmes, nem is a szellemi tulajdonságaiba, sőt nem is a zenei lángeszébe szerelmes, hanem abba a jó, finom pénzbe, amit a kedves dédapja, nagyapja és édesapja összeszerzett. Hogy a fülét megcsókolja, vagy hogy néha viharosan a karjaiba omlik, arra ne legyen büszke, mert ezt a legkisebb ujságírócskával is megteszi, akitől két sornyi kritikát vár. Ez a kis némbor a gyermekes kacaja, csodálkozó pofikája és macskaszerű hizelgése dacára is voltaképp egy raffinált üzleti nő, akit még egy nap alatt se szabad emlegetni azokkal a szolid, tisztességes és korrekt feleségekkel, akik otthon akár estig is türelmesen, panaszszó nélkül és mosolyogva várják az ostoba urukat, míg az kokett színésznőknél ebédel. Mert akár hiszi, akár nem, ilyen édes és drága és bájos és önzetlen lények is élnek a földön a maga csucsorító száju színésznői mellett. Vagy magának még nem került az útjába ilyen önzetlen asszony?

Nagyon raffinált és naivul átlátszó gúnnyal mondta ezt a becsületes kis riporter, de a milliomos - csodálatosképpen - nem jött zavarba, csak leányosan elpirult és így felelt:

- Igaza van, tisztelt mester, az operettírók valamennyien ravasz legények; mind csak azért írtak le egy sereg kottát, hogy az összecsucsorított szájú színésznőknél ebédelhessenek s hogy a fülüket orozva megcsókolja valaki.

Az újságíró nem felelt mindjárt a gunyolódásra, hanem egy darabig fürkészve, a riporterek vesébe ható pillantásával nézett szerzőtársa szemébe. Később meg is szólalt. Ezt mondta:

- Nagyságos úr, bocsásson meg, hogy pár hétig magát valami különleges lénynek tartottam, valami olyasminek, mint az üvegházban érett dinnyét szokták a növények között. Most már bevallom, hogy tévedtem; maga is megerősíti a régi mottót, mely tündöklő glóriával lebeg a Laczfiak családi címere fölött.

- És mi az a mottó?

- Ez fiam: előbb-utóbb mindenkiről kiderül, hogy számár, az egész pusztán csak idő kérdése.

Szebenyi nem sértődött meg a hatmázsás őszinteségen, még csak nem is felelt a gorombaságra, hanem cognakot és finom cigarettákat szedett elő az íróasztal egy titkos fiókjából.

- Tessék, gyújtson rá, ez okosabb, mintha a szamarakat okosságokkal traktálja. Hiszen ha jól vesszük, tulajdonképpen nincs is okom a panaszra: rajtam legalább már zsenge ifjúságomban beteljesedett a halandók földi végzete. Ez a hollandi szivar, azt hiszem, hamarosan ki fogja gyógyítani az indokolatlan pesszimizmusából...

Az egzotikus szivarskatulyát barátságosan odatolta a barátja elé, de Laczfi nem mutatott hajlandóságot, hogy szivarfüstbe fojtja a keserűségét: pár percnyi hallgatás után egyszerre csak felugrott a helyéből s egy hirtelen mozdulattal kezét nyújtotta a milliomosnak.

- Isten vele, álmodozzék tovább a csipkeverő leányról, de nem arról, mely az én szikkadt fantáziámban született, hanem az igaziról, az elevenről, aki a csipkeverés helyett naiv nábobok fülcimpáit csókolgatja s egy görög pásztorlány pofikájával álcázza el ravasz és praktikus agyvelejét. Erről a kis nőről - esküszöm magának - még akkor se fog kiderülni, hogy számár, mikor magácska már a harmadik unokáját fogja megtanítani a tarka bocikáról szóló meséskére...

Az újságíró, az utolsó szavak után, a forgószél gyorsaságával rontott ki az üveges irodából, s mire a megfontolt Szebenyinek még csak eszébe is juthatott volna, hogy visszatartsa, már rég eltűnt a legelső mellékutcában, s oly viharos lépésekkel robogott végig a rossz kövezeten, mintha kedvenc sarokháza lángban állott volna. És közben, kissé fuldokolva a sietségtől, így szólott magában:

- Cimbora, voltaképp nem te vagy a legnagyobb számár, aki ok nélkül felizgatod magad a mások ügyeivel? Az őrangyal szerepe mindenesetre jól áll az arcodhoz, s okvetlen zsöllyét fogsz kapni a paradicsomban, amiért egy szegény milliomost a felesége karjaiba visszavezetsz.

Laczfi szíve kissé megvonaglott, mikor mindezt végiggondolta, hiszen ő elméletben cinikus gazember volt, aki az elhagyott és boldogtalan feleségek közt érezte magát a legjobban - de szerencsére feltűnt a láthatáron egy dőcögős konflis, mely némi habozás után megállott a gyanus utas intésére, sőt pár dörögő megjegyzés után még arra is vállalkozott; hogy Laczfít a városligetbe kiszállítsa. A riporter hátradőlt a koci ülésén s merengve nézett kifelé a piszkos ablaküvegen keresztül; de nem az utcát, a házakat, a sétáló embereket látta maga előtt, hanem két ismerős női arcot. Az egyik - az asszony - szüzsies bájjal, fájdalmasan megilletődve tekintett rá a levegőből, a másik - a leány - a Phrynék banális mosolyával, mely kifestett arcát aranyos napfénnel öntötte végig. A riporter pillantása gyorsan végigsiklott a két arcon, s ekkor halkan, de meggyőződéssel így szólott:

- Ökör vagy!

A kocsi eközben kiért egy csinos villa elé, Laczfi megnyomta a csengetyű gombját s a következő pillanatban egy kedves szobacica-fej jelent meg az üveges terrász lépcsőjén.

- Itthon van a művésznő, oh szobalányok legbájosabbja? - kérdezte élénken a vendég, miközben a csinos kis nőnek udvariasan csókokat dobált.

A szép szobacicus közelébb jött a rácskapuhoz.

- A művésznő voltaképp nincs itthon, de a maga számára Laczfi úr még éjfélkor is itthon van. Gondolja, hogy szükség van a bejelentésre?

- Igen angyal, csak jelentsen be, mert elvileg irtózom attól, hogy öltözködő primadonnákat meglepjek. Csak annyit mondjon, hogy sürgős interviwről van szó!

A szobaleány eltűnt a villa belsejében s a következő pillanatban egy rózsás, égszínképek peplonba burkolt tündér jelent meg lihegve a nyaraló terraszán. Aranyszőke haja félig-meddig lehullott, a peplon lecsuszott fehér válláról, az arca pedig lángolt és tüzelt, mintha tengerész-kedvese, akit tíz éven át a mérhetetlen óceán fenekén hitt, most egyszerre halványan és megrogyó térdekkel bukkant volna eléje váratlanul a multak ködéből. A tengerész-kedves, az óceán bús halottja Laczfi volt, a Budapesti Hirmondó riportere...

- Maga az? - lihegte, susogta, selypítette, sőt dadogta a halványképek tündér, aki ugyanolyan joggal reflektálhatott volna e pillanatban a najád vagy a sellő elnevezésre. - Maga az? Hát mégis megszólalt egyszer az a rossz szíve s eszébe jutott a szegény kis barátnője, akit oly hirtelenül cserbenhagyott? Jöjjön, hadd csókolom véresre a fülét, legalább így hadd álljak bosszút a szenvedésekért, amiket egy ostoba kis lánynak okozott...

Laczfi rezignáltan vállat vont; jól tudta, hogy a fülcsóktól nem menekülhet meg, mert ez a különös kedveskedés aféle háziszokás volt a művésznőnél, melynek áldásaiban nemcsak a barátait, az újságírókat, az ifjú arisztokratákat részesítette, hanem hébe-hóba azokat a szállítóit is, akik az asztaláról vagy toilette-jeiről gondoskodtak, Laczfi ismerte a háziszokást, tehát szeliden lehajtotta a fejét és így szólott:

- Kegyeskedjék talán gyorsan végezni a fülemmel, mert egy sürgős és szenzációs interviwről van szó!

A kék najád nem intéztette magához kétszer a rideg felszólítást, hanem egy viharos mozdulattal odaomlott a riporter fülére.

- Gonosz ember, - cinizmussal fizet ki egy szegény kis lányt, akiről tudja, hogy csak magát szereti az egész földön! Hát jöjjön, foglaljon helyet itt a hintaszékben, ha mindenáron ragaszkodik hozzá, hogy a titkaimat kikémlelje!

Laczfi engedelmesen leült, a sellő pedig egy gyors mozdulattal a lábaihoz kuporodott.

- Hát kérdezz te gonosz, te mindenkinél édesebb! Kérdezz, - hiszen úgy se lenne erőm hozzá, hogy a drága, az éles szemed elől eltitkoljak valamit.

Szebenyi alighanem elájult volna gyönyörűségében a hasonló szavak hallatára, - a riporter oly nyugodt arccal ült a helyén, mintha a tündérkirálynő a náthája után tudakozódott volna.

- Tehát megengedi, hogy belekezdhetek az interviwbe?

- Oh igen.

- Első kérdés: csakugyan oly remekműnek tartja a *Csipkeverő leány*-t?

- A legbájosabb operettnek tartom, amit az utóbbi évtized...

- Elég. Második kérdés: Mi célja van az ifjú számmal, aki boldogtalan örülségében a fejébe vette, hogy egy merész lépéssel kiperdül a nyilvánosság elé?

- Ki az az ifjú számár?

- Harmadik kérdés: Ha már mindenáron ragaszkodni méltóztatik ahhoz, hogy egy ifjú számmal karikát fűz az orrába, miért a dunaparti filisztért, a vaskereskedelem gyöngyét, a negyedik kerületi csalogányt választotta, ahelyett, hogy egy serdületlen mágnásfiucskát őrzített volna meg tengermély szemeivel? Ha már okvetlenül el akarja játszani a muzsa szerepét, miért éppen a rokonszenves báránycsókát csókolta fültövön, ahelyett, hogy egy raffinált gazembert vont volna bele abba a tündöklő bűvkörbe, melyről a múlt század regényírói beszélni szoktak? Ha már magát a szerény pézsmatulkot nem sajnálja, miért nincs részvétellel legalább a puritán felesége iránt, aki bizonyára nem arra született, hogy az összes kenőcsökkel fölkenet tündérkirálynőkkel konkuráljon?

Klárka, akinek alapjában véve sokkal több esze volt, mint egy közepszerű diplomatának, s aki magát Pergámen mestert is bámulatba ejtette néha a ravaszságával és élelmességével, e pillanatban egy tizenöt éves baby ártatlan kék szemét függesztette a haragos kis riporterre.

- Mit mond, hogy én Szebenyi úrral kacérkodtam volna? De hiszen sohase beszéltem vele másról, mint a *Csipkeverő leány*-ról, meg a jelmezekről, amiket az operettjében viselni fogok. Csak nem képzeli talán, hogy feleséges emberrel kacérkodni tudnék? Édes barátom, nem tagadom, hogy nekem is van szivem, de akiért minden percben meghalnék, az még arról is megfeledkezik néha, hogy az ostoba kis barátnője a világon van...

- Természetes, hogy én vagyok az, akiért minden percben meghalna? - bólintott gúnyosan az újságíró.

A művésznő azonban nem ment bele a cinikus hangba, hanem előbb hosszan, álmodozva nézett maga elé, majd reszketve elővette a csipkezebkendőjét. És könnyei egyszerre csak át nedvesítették a pókhálósövetet s csodálatos, aranyszőke hajából hirtelen kiszabadult néhány fűrt, mint az iskolás leányéból, akit szigorú tanítója megszigorított.

- Laczfi, maga gonoszul és kegyetlenül bánik velem! Jól tudja, hogy csak egyetlen férfihez ragaszkodtam egész életemben, s nincs az az elbizakodott archimilliomos, akiért szívtelen zsarnokomat elhagyni tudnám. Mondja, különös öröme telik benne, hogy egy jó kis leány életét ennyire elkészeríti?

A riporter most fölkel a helyéből, s anélkül, hogy a művésznő szavaira válaszolt volna, hirtelen odalépett az állótükhöz. Jó darabig figyelmesen nézte magát, aztán újra helyet foglalt a művésznő mellett. És ekkor csendesen és valami furcsa szatir-mosollyal így szólott:

- Imádásra méltó Sellő, maga tagadhatatlanul s a legtehetségesebb komédiások közül való s nappal még sokkal tehetségesebb, mint az esti világitásnál, de annyi talentuma még sincs, hogy egy magamfajta vén rókat elbolondítson. Mert tudnia kell, oh istennő, hogy engem, mikor csecsemőkoromban egy rossz mosóteknőben ringattak, a jótékony tündérek az összes hajakkal megkentek. Én tehát teljesen tisztában vagyok vele, hogy maga, Drága, körülbelül épp annyi szeretettel viseltetik irántam, mint a varangyos béka iránt, aki este a városligeti tóban hangversenyezni szokott. Maga, oh Aranyvirág, egyenesen utál engem s mert a jótékony tündér, a hájas tégelyekkel, valaha a maga égszínkéék bölcsőjéhez is ellátogatott, hát bölcsen szívébe zárja az érzéseit, s még arra is képes, hogy a szerelmes hisztériát mimelje a kedvemért. A baj, kedves barátnőm, csupán az, hogy mindketten átkozottul ravasz fiúk vagyunk. A vaskereskedők a világ teremtése óta felülnek az ilyesminek (állítólag már az öreg Tubalkain is szerelmes volt egy vándorprimadonnába), de az újságírók sohase tartoztak a rendes emberek közé, még abban az időben se, mikor az öreg Naftali a *Mezopotámia és*

vidéke című lapot megallapította. Bennünket csodálatos éleslátással vert meg a gondviselés, s tizenhétéves korunkban is tisztában vagyunk vele, hogy a mosoly, a szerelmi vallomás, a fülcsók nem a saját legmagasabb személyünknek szól, hanem az író tollnak, amivel magukról megírjuk, hogy istennők. Ez az írótól az, ami bennünket a városligeti varangyos békától megkülönböztet. Nagyon szépen kérem tehát, méltóztassék engem kikapcsolni a játékból, annál is inkább, mert a nappali komédiázásról nem szokás bírálatot írni. A fárasztó alakoskodás helyett inkább egyetlen kérdésre adjon választ: hajlandó-e szabadon bocsátani az ostoba potykát, aki a Nagysád rózsaszínű selyem hálójába gabalyodott?

Megállt és egy vizsgálóbíró szigorúságával tekintett a művésznőre, de Klárka nem válaszolt, hanem egy velőtrázó pillantással végignézett a riporterén. Gyönyörű orrcimpája reszketett, szőke haja egészen kibomlott (akár ha csak rugóra járt volna) s egyszerre oly görcsös zokogásra fakadt, hogy Laczfí majdnem visszahőkölt ijedtében. De ez a meglepetés nem tartott tovább tíz másodpercnél; a riportert a könyvek se hatották meg jobban, mint a szenvedélyes csók, mely belépésekor a füle cimpáját áttüzesítette.

- Oh nagy művésznő, engedje meg, hogy most már magára hagyjam a könyveivel! Az igazi fájdalmat nem illik megzavarni a tisztességes embernek. Isten vele egy boldogabb viszontlátásig, melynek gyémánttól roskadozó fák, zengő gyümölcsök és aranyszárnyu hurik lesznek a tanúi. A viszontlátásig a tiszta, földöntuli aetherben, amelybe egyszer a művésznők, a vaskereskedők és a riportereik is eljutnak!

A következő percben Laczfí már eltűnt az illatos szobából s teljes gőzerővel robogott konfliktusával a város felé. A művésznő ekkor felszárította a könyeit, bájos gyermekarca tíz évvel megöregedett s hangja, mikor megszólalt, rekedt volt, mint egy jubilált anyaszínésznőé.

- Oh csirkefogó, - mondta a gyermeteg kis tündér - oh tizenhárompróbás gazember, mikor érem meg végre azt a napot, mikor az egész gárdáddal együtt felakasztanak?

IX.

A riporter előbb zavaros utasításokat adott a kocsisnak, kihajtatott a mexikói-utra, majd a budai hegyek közé, öt szivart és husz cigarettát szivott el, anélkül, hogy tudta volna, mit cselekszik, de végre ugylátszik, mégis megjött a józan esze s így szólott a mormogó kocsishoz:

- A Dunapartra, a Sembachék palotájához! De úgy igyekezzék, hogy öt perc múlva a kapu előtt legyen!

Az ut öt perc helyett jó félóraig tartott, de a rozzant jármű végre mégis csak elért a csinos patricius házhoz, s Laczfí, miután züllött ruházatát pár simitással rendbehozta, becsöngetett a mollfüggönyös előszoba ajtaján.

Magas, szálfegyenességű szobalány jelent meg az ajtóban, s szigorú apáca-pillantással nézte végig a gyanusnak látszó vendéget. Mily más nő volt ez, mint a művésznő szobacicusa, aki meghitt pajtás módjára leckéztette meg akárhányszor az urnőjét.

A riporter előbb megilletődött pillantást vetett a komoly hölgyre, majd tiszteletteljesen megszólalt.

- Kérem tudakolja meg, vajjon az urnője hajlandó-e fogadni Laczfí szerkesztőt? Csak öt percnyi kihallgatásról van szó, de az ügy halaszthatatlanul sürgős.

- Be fogom jelenteni, - mondta ridegen a szobalány, aztán egy gyanakodó pillantás után eltűnt a lakás belsejében.

Két perc múlva - talán ennyi se volt - szemmel látható csodálkozással tért vissza az előszobába.

- Tessék... A nagyságos asszony szívesen látja.

A barátságos szavak mögött ez a gondolat lebegett: hát most már a kéregetőknek is szabad a bejárás?

Laczfí belépett a csinos szalonba, melyet esti látogatásaiból már jól ismert, s ugyanabban a pózban találta a ház urnőjét, melyben pár nappal ezelőtt elhagyta: oltárterítőt himzett a jezsuiták templomának. De az ujságíró belépésekor abbahagyta a kézímunkázást, s leányosan kipirulva, de mosolygó arccal kelt föl a sarokfülkében álló karosszékéből.

- Csakugyan engem illet a látogatás? Vagy voltaképpen az uramat keresi? Ha igen, akkor csöngetek, hogy hívják föl azonnal a földszinti irodájából.

A riporter udvariasan meghajolt, aztán így szólott:

- Nem, ne méltóztassék felhívatni, mert éppen azért jöttem, hogy négyszemközt beszélhessek a nagyságos asszonnyal.

A fiatal asszony mosolyogva és látható kíváncsisággal nézett az ujságíróra.

- Olyasmit akar elmondani nekem, amit az uramnak se szabad tudnia? - kérdezte kissé ijedten.

Laczfí komolyan bólintott.

- Olyasmit. Talán nem tulzok, ha azt mondom, hogy ez az ügy még a Sembachok üzleteinél is fontosabb. Mindennél fontosabb, mert két becsületes ember boldogsága forog kockán.

Szebenyiné most leejtette ölébe az oltárterítőt, s egy percig kíváncsian, fürkészve és valami kifejezhetetlen csodálkozással tekintett a vendége szeme közé. Sihederleányszerű naivitása, s szüziiesen szelíd pillantása helyett most valami asszonyos öntudatosság ragyogta be a vonásait s a riporternek úgy rémlett, mintha egyszerre tiz évvel megöregedett volna.

- Laczfí, - mondta a fiatal asszony nyugodtan és kék szeme szinte belefuródott az ujságíró arcába - Laczfí, maga most egy borzasztó ujságot fog elmondani nekem. Azt fogja elmondani, hogy az uram megcsalt, vagy megcsalni készül, ami voltaképpen egészen egyre megy. Ha azért keresett föl, bátran beszélhet, nem fogok megijedni! Meséljen el mindent, amit megtudott... A tiszta igazság az egyetlen orvosság, amivel beteg házasságunkat meggyógyíthatja, vagy amivel egy céltalan szövetséget végképpen megsemmisíthet.

Rózsás tenyerét gyöngéden rátette az ujságíró karjára, de Laczfíra semmise ragadt a fiatal asszony komolyságából, ellenkezőleg: hangosan és jókedvűen elnevette magát, mintha csupán egy ártatlan tréfáról volna szó.

- Kedves nagyságos asszonyom, ne használjon ilyen tragikus hangot, hiszen tulajdonképp csak egy éretlen gyermekcsinyről van szó. Maga épp oly jól tudja, mint én, hogy az ura egy rövidnadrágos fiucska lelkét hordja selyemtükrös szmokingja alatt. Az ura is csak férfi, akinek az esze csak a negyvenedik éve után fog megijedni. Mi célja lenne a házasságnak, ha az okos asszonyok az éretlen férjeik együgyűségeit el nem igazítanák? Maga elfelejti asszonyom, hogy a jó asszony nem csak felesége, hanem szerető édesanyja is a hites urának.

Szebenyiné helyeslőleg bólintott, aztán ezt mondta:

- Így van és én mindent meg fogok tenni, hogy a rossz fiacskámat odatereljem a helyes utra. Mondja meg őszintén és cifrázgatás nélkül: ki az a nő, akivel az ostoba uramért föl kell

vennem az élethalálharcot? Bátran beszélhet, sokkal több erő van én bennem, mint amennyit maguk egy feleségnek nevezett bakfisról föltesznek.

Laczfí végignézett a fiatal asszonyon, - most csakugyan semmise látszott rajta abból a piruló süldőlányból, akinek eddigi tapasztalatai után ismerte.

- Drága nagyságos asszonyom, ismétlem, amit előbb mondtam, nem tragédiáról van szó, hanem egy ostoba diákkalandról, ami épp úgy elszédítette az ura fejét, mintha hirtelen alkoholt ivott volna. Ez a részegség nem igen szokott tovább tartani huszonnégy óránál, csak vizes borogatás kell, amivel a lázongó vért az agyvelőből viaszozitjuk. Az ura becsipett, mint egy tapasztalatlan alkoholista, s a maga szeretete és okossága lesz a vizes borogatás, amivel az akut betegségéből kigyógyítjuk.

- Hogy hívják azt a nőt? - kérdezte komolyan Szebenyiné, anélkül, hogy az ujságíró hasonlatát kellőképpen méltányolta volna.

A riporter azonban még mindig nem válaszolt egyenesen a kérdésre.

- Az urának, legyünk őszinték, soha se volt olyan gyermekora, mint a többi hasonlókorú kamasznak, aki már házassága előtt átesik az összes gyermekbetegségeken. Ebben a derék kis fiúcskában, aki már tízéves korában virradatkor ébredt, s egy kitűnőt a természetanból a legszebb játéknál is többre becsült, voltaképp egy kötelességtudó jezsuita lelke élt, aki ájtatosan függesztette szemét az ég felé, s pajkos lapdajáték helyett a káprázatos mennyei trónusra gondolt, amelynek lábainál majd szorgalmas kis diákok ülnek valamikor. Az urának nem volt gyermekora asszonyom és az ifjúkorát is épp úgy elsikkasztották tőle, mint a lapdáját, a lőszőrhuszáját és a verekedő pajtasait. Szabad-e hát csodálkozni rajta, hogy végre mégis csak kitört belőle a vágy a földi mulatságok iránt s érett férfikorában vetekedik azokra a diákcsinnyekre, amelyeken mi többiek már viharos kamaszéveinkben átestünk.

A fiatal asszony megrázta a fejét.

- Nem szabad csodálkozni és én nem is csodálkozom. De megmondja végre, hogy kinek hívják azt a nőt, aki az éretlen diákcsinny hösnője volt?

- A neve talán nem jelent semmit, hiszen a diákok eszményképei századévek óta ugyanazok maradtak. Egy kokett kis lány, aki tollseprővel áll az ablakban, egy lángolószemű asszony, akit nem ért meg az ura, egy cirkuszi lovarnő, aki aranycsillagos trikót visel, egy királynő, aki kurta rokolyában jelenik meg a rivalda mögött, vagy testhezsimuló selyem kimonóban fogadja otthon azokat a kiválasztottakat, akikért érdemes lángoló szenvedélyt szimulálni... Tulajdonképp mindegyik ugyanaz a típus s mindegyik arra született, hogy a naivakat, a boldogtalanokat, az ostobákat elszédítse. Érdekli most már, hogy melyik közülök az a boldog, akinek az ura az aranyalmát az ölébe hullatta?

A fiatal asszony csendesen maga elé nézett, aztán valami édes, öntudatos és ravasz mosolygás ragyogta be arcocskáját, valami drága mosoly, mely sokkal bájosabb volt, semhogy egy diáknak maradt nagy csacsi megérdemelte volna.

- Nem érdekel, - mondta a fejét megrázva, - annyira se érdekel, mint egy konyhaszámla vagy egy mosócédula. És tudja, hogy miért nem érdekel? Mert most már a maga leleplezése nélkül is néven tudom nevezni a drágálatos uram kedvesét.

- Oh, azt én nem mondtam, hogy kedvese van. Ahhoz ő a milliói dacára is gyöngye legény.

- A művésznőt tehát Tavasz Klárinak hívják. Százszor szebb, ügyesebb, tehetségesebb és elragadóbb teremtmény, mint én vagyok, sőt az se lehetetlen, hogy én is beleszeretnék, ha férfi volnék, de hogy az uramat huszonnégy órán belül visszaveszem tőle, afelől egészen nyugodt lehet!

Oly fölényes tudatossággal beszélt, a szeme úgy ragyogott a biztos győzelem reményétől, hogy a riporter szinte elhűlve nézett végig rajta. Ez az okos, egészséges, erős asszony ugyanaz a személy volna a szelid kis kolostori növendékkel, aki jóformán a zárdai hálóterméből indult az oltár elé? Hát csakugyan lehetséges, hogy a gyermekekből néha egy szempillantás alatt fenőttek lesznek? Laczfi e percben úgy érezte, hogy tövisszorosítja még fájdalmasabb, mint eddig volt: most már örökre és visszavonhatatlanul szerelmes volt a drága kis nőbe, akinek karjaiba az ostoba szerelmesét visszavezetni óhajtott.

A fiatal asszony szeme most ragyogni kezdett, mint a gyémánt, alakja kiegyenesedett, mint valami királynőé, a hangja pedig, a csicsergő gyermekhangja, szilárdan és dallamosan csengett, mintha egyszerre öntudatára ébredt volna fiatalsága legnagyobb és legvirágzóbb kincsének: a saját értékének.

- Mit gondol, lesz hozzá erőm, hogy a haszontalan uramat megregulázzam? - kérdezte most már önbizalommal az ámuló ujságírótól, aki egy csodát megillető bámulattal nézett a diadalmas szép asszony szemébe.

Laczfi komikusan bólintott, majd így szólott:

- Nem mondhat olyat, amit most már vakon el nem hinnék magáról. Maga a legokosabb asszonyszemély, aki eddig életében a szemem elé került. Magát most már arra is képesnek hiszem, hogy az ura muzsájának szó nélkül ajtót mutasson...

Szebenyiné halkán és mosolyogva felsóhajtott.

- Igen, ajtót fogok mutatni neki, mert a vaskereskedő nem arra született, hogy a muzsákkal szórakozzék. Laczfi legyen férfi: e pillanatban le kell mondania arról, hogy az uram még egyszer meg fogja zenésíteni a maga remekműveit.

Laczfi egy darabig kíváncsian, összehúzott szemöldökkel nézett a szép asszonyra, mintha valami bibliai csodát látna, mintha az indus fakirok csodatétele ismétlődött volna meg a tömjénszagu szobácskában: a gyöngye palántácska egy szempillantás alatt büszke és káprázatos virággá változott. Nem a félénk, oltárterítőket himező kolostornövendék ült többé előtte, aki az urát egy felsőbb lénynek tekinti, hanem az erős és öntudatos asszony, aki magával a pokollal is szembeszáll, ha párját, a sűrű való párját veszedelem fenyegeti.

- Asszonyom, - mondta a kis ujságíró és a hangja most sokkal jobban remegett, mint amikor a miniszterelnököt vagy a hadtestparancsnokot interviewolta - asszonyom, most már tegye azt, amit jónak lát. Mondhatnám, hogy az ura nem vaskereskedő, hanem istentől való művész, mondhatnám, hogy bünt követ el, amikor egy tehetséges embert a hivatásától visszatart, azt is mondhatnám, hogy Szebenyi urra fényes sikerek várakoznak a színpadon, de inkább ebben a pillanatban némuljak meg, semhogy efélével előhozakodjam. Igaz, hogy a színpadi siker is nagy dolog, de hol van megírva, hogy egy jó vaskereskedő alárendeltebb lény volna egy diadalmas operettszerzőnél? Részemről, ha tőlem függne, mindig inkább volnék a Sembach-cég társtulajdonosa, mint a *Csipkeverő lány* című háromfelvonásos bárgyuság megalkotója. Igen asszonyom, tegye meg a kötelességét, s vezesse vissza az urát a nyers vas műzsájához, aki bizonyosan sokkal különb teremtés, mint az a másik, aki finálékat és keringőket sugalmaz...

Hűvösen és közömbös arccal mondta ezt a szegény kis riporter, de szíve, szerelmes szíve, mely félénken bújt meg a téglaszínű puha ing alatt, oly hevesen dobogott, mintha mindörökre megszakadni készülne. A kis riporter úgy érezte, hogy ő nemcsak a Sembach-cég irodájába, de a legsötétebb vasbányába is szívesen visszavonulna, ha esténként ez a drága kis nő várakoznék rá a szalmafüdeles kunyhóban. De a szalmafüdeles kunyhó - fájdalom - csak a regényekben szerepel, az élet sivár hónapos szobákat, rossz ágyakat és üres, fehérneműs

szekrényeket ajándékoz a költőnek, aki élete végéig arra van ítélve, hogy bérgyilkosságokat, sikkasztásokat és gyári tüzeket írjon meg egy nyolcfilléres napilapnak. A romantika csak a vaskereskedők csinos szalonjaiban érzi jól magát, ahol drága kis nők hímezik naphosszat az oltárterítőket, egy hatalmas és láthatatlan lény tiszteletére, akinek kisebb gondja is nagyobb annál, semhogy gyűröttkabátos, ostoba kis riporterekkel törődjék.

X.

Ebéd után, mikor az istenfélő szobalány egy csinos ezüstkefécskével az asztalt leseperte, Szebenyiné mosolyogva fordult az ura felé:

- Ráérsz? - kérdezte tőle hízelkedve, míg pongyolájából kifehérlő, hófehér karja egy gyöngéd mozdulattal hirtelen az ura nyaka köré kulcsolódott. - Van annyi időd, hogy szentelhetsz nekem egy félóracsát?

Szebenyi csodálkozva nézett a feleségére.

- Hogyne érnék rá! - mondta kissé értelmetlenül.

- Akkor fáradj be vetem az íróasztalodhoz, ahol két sürgős levelet fogok diktálni neked. Két sürgős levelet, amiket okvetetlenül a te kézírásoddal kell postára adnunk.

Választ se várva, gyorsan átsuhant a férje dolgozószobájába, s míg Szebenyi az íróasztal előtt helyet foglalt, derűs arccal ült le a hintaszékbe, s lábait kacérul egymásra rakta, mintha a fekete harisnyáit és a gyönyörű bokáját szándékosan mutogatni akarná az urának.

- Két levelet fogsz írni, de kikötöm, hogy nem szabad engem kérdésekkel zavarnod. Ha magyarázatot kívánsz, szívesen a rendelkezésedre állok, de csak akkor, ha mindakét levéllel végeztünk.

Szebenyi kissé ostobán bólintott, a szép asszony pedig diktálni kezdte a leveleket, halkan, huncutul, mosolygó szemmel, ügyet se vetve mindjobban megzavarodó urára, akinek a keze mindinkább reszketni kezdett.

*Ngs. Pergámen Sándor
színházigazgató úrnak*

Budapesten.

„Kedves Direktor úr, sajnálattal értesitem, hogy a *Csipkeverő leány* című operettemet ezennel visszavonom. Nagyon szépen kérem, hogy a partitúrát huszonnégy órán belül küldje vissza, a próbákat azonnal szüntesse be, s feledkezzék meg jólelkűen arról az ostobaságról, hogy egy komoly üzletember színpadi babérokról álmodott.

Nem, kedves direktorom, én csakugyan nem arra születtem, hogy a színpadon, ismeretlen emberek előtt, a derekamat meghajlítsam. Csak vevőim, a komoly gyárosok előtt hajlongok, akik következetesen megtisztelnak azzal, hogy vasszükségletüket az én házamnál fedezik.

A zene? Óh igen, én ezután is foglalkozni fogok a komoly zenével. De nem léha és világi operetteket írok, hanem komoly miséket és graduálékat, s az lesz életem legboldogabb napja, mikor a három kedves öreget, akikkel csütörtökönként a kvartetteket játszani szoktam, ismét visszacsalogathatom a családi tűzhelyemhez.

Ugy-e nem haragszik, hogy ennyi hiábavaló alkalmatlankodást szereztem önnek? Hadd reméljem, hogy eljön még valamikor az idő, mikor az egyszerű vaskereskedő is bebizonyíthatja, hogy hálás ember.

(- A negyvenezer koronámmal már eléggé volt szerencsém bebizonyítani, hogy Pergámen mester nem kígyót melengetett a keblén, - mondta magában óvatosan a *Csipkeverő leány* szerzője.)

És most, - Isten vele, tisztelt Igazgató úr. Felejtse el, hogy valaha élt a földön egy ostoba vaskereskedő, aki operettet írt, ahelyett, hogy fakturákat és üzleti leveleket írt volna.”

Szebenyi letette a tollat és zavartan, rejtett kíváncsisággal, de láthatólag megrémülve nézett a feleségére.

- Pihenj, - mondta az asszony, anélkül, hogy részletesebb magyarázatba bocsátkozott volna.

Pár percig hallgatva ültek egymás mellett, a férfi elgondolkodva függesztette szemét a színes ablaküvegekre, az asszony ismét kezébe vette az oltárterítőt, s az aranyfonalat befűzte a tű fokába. Egy darabig csöndesen dolgozott a kézimunkáján, de aztán - anélkül, hogy a munkáját abbahagyta volna - így szólott:

- Folytassuk!

Szebenyi újra kezébe fogta az író tollat és szó nélkül papírra vetette a felesége diktandóját.

Tavaszi Klárka úrnő önmagának

„Nagyrabecsült művésznő, e sorokkal mindörökre búcsút veszek Öntől és egyuttal búcsút veszek attól a botor álomtól is, hogy művésznőnek születtem. Ha később is, de végre rájöttem, hogy a Sembachok sok száz év óta mindig csak a kötelességüknek éltek, nekem pedig mi volna más a kötelességem, mint hogy annak a tisztaságú üzletnek szenteljem az életemet, mely már legtávolabbi őseimnek is kenyeret adott. Egy dilettáns muzsikusként mindig többet ér egy szakértelmes vaskereskedő, s a nyersvas Offenbachjának címe mindenesetre sokkal tiszteletreméltóbb, mint egy kontár zeneszerzőé, aki egy bőséges vacsora után a művészekkel rokonléleknek hitte magát. Nagyrabecsült művésznő, köszönöm az ön jóságát, melyekkel érdemetlenül elhalmozott, s egyuttal engedje meg, hogy mindörökre visszavonuljak abba a magánéletbe, melyben apáim és dédapáim boldogoknak érezték magukat. A Sembachok nem arra születtek, hogy kedves művésznőknél ebédeljenek, hanem arra, hogy egész napi munka után fáradtan és kimerülve húzódjanak meg a feleségük szoknyája mellett. Így tett minden ősem, - és én, a méltatlan utód, nem leszek kivétel.

Nagyon kérem, fogadja el tőlem szíves emlékül ezt a szerény gyűrűt, mely mindig eszébe fogja juttatni a csizmadiát, aki nem akart megmaradni a kaptafája mellett.

Szerény és alázatos szolgája, - Szebenyi.”

Az asszony most megcímezte a borítékokat is, aztán nyíltan és becsületesen és álnokság nélkül tekintett reszkető ura szemébe.

- Most el fogsz menni az aranyműveshez és megveszed a legszebb gyűrűt, ami raktáron van. Egy Sembach sokkal inkább úriember, semhogy a volt barátnőjével szemben fukarkodó lehessen. Ezzel a gyűrűvel végképp le fogod zárni a *Csipkeverő leány* számláját.

Szebenyi felnyitotta a száját, hogy mondjon valamit, de aztán meggondolta magát és semmit sem szólt. Ellenben hódolattal kezét csókolt a feleségének és sietve távozott, hogy a gyűrűt megvegye.

*

A *Csipkeverő leány*, a nagyra tartott operett, sohasem került színre. Pergámen mester személyesen tisztelkedni óhajtott a Sembach-palotában, de a szobaleány sajnálattal tudatta vele, hogy a nagyságos úr is, a nagyságos asszony is betegen fekszik. Szebenyi teljesen visszavonult az irodájába, s ami szabad ideje maradt, azt teljesen az egyházi zenének szentelte. Egy miséje a koronázási templomban is előadásra került, s a fiatal főherceg, aki a nemes kompozíciót végighallgatta, a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott a fiatal szerző tehetségéről.

Színházba a Szebenyi-házaspár sohasem jár. Ellenben a kis palotácska szalonjában minden csütörtökön összegyülekezik három finom és derűs arcú öreg, akik a házigazdával együtt éjfélig játszik a klasszikus kvartetteket s magukkal és a világgal megelégedve isszák meg a pompás theát, amivel a szép háziasszony megkínálja őket.

Csak egyetlen zenei analfabéta vesz részt az intim estélyeken: Laczfi, a mérges kis riporter, aki e millieubben csodamódon megszeliidülve, ájtatos arccal hallgatta végig a kamarazenét s titokban arra gondol, hogy ő is megnősül. Hátha van még a földön egy női lény, aki a piruló, oltárterítőt hímző szent asszonyhoz hasonlít!

- Vége. -

A fiatalság szigete.

Az automobil, mellyel a lengyel határra akartunk eljutni, késő éjjel hirtelen megállt a hegyi ösvényen, s mi, bóbiskolásunkból fölriadva, rémülten néztünk szét a széltől zugó fenyvesek birodalmában, melybe kicsike, tejfehér szigetet varázsolt a gépkocsi acetilénlámpája. A soffőr és az inas aggodalmasan vakarták a fejüket, majd suttogva tanácskoztak egymással, a szép pesti asszony pedig, akinek férje vendégül hívott a kirándulásra, idegesen föl kacagott.

- Nem tud tovább menni? - kérdezte a soffőrtől. - Most reggelig itt kell maradnunk az erdőben?

- Attól félek, hogy nem segíthetünk magunkon, méltóságos asszony, - felelte kétségbeesve az angol fiú.

Humoros arcokat vágunk, de belsőleg kissé megborzongtunk arra a gondolatra, hogy hajnalig a nedves erdőségben tanyázzunk, kigyók és éjjeli bogarak társaságában, holott most szmokingosan, havannával a fogunk közt, ülhetnénk a tátrai hotel halljában. Kövér barátom, az autó milliomos tulajdonosa, vészfütyöket hallatva nézett szét a fák között, én cigarettára gyújtottam s dühösen gondoltam arra a percre, melyben a meghívást elfogadtam, a méltóságos asszony azonban (akinek az ura természetesen az udvari tanácsosok gárdájába tartozott), semmiképp se mutatott hajlandóságot arra, hogy éjszakáját egy ismeretlen őserdő mélyében töltsen.

- Sándor körülnézhetne a környéken, hátha akad a közelben egy viskó, ahol reggelig meghúzódhatnánk. Van még egy acetilénlámpa a kocsiládában?

A soffőr előszedte a lámpát s az inas, ha nem is tulságosan lelkesedve, megindult a sziklás hegyi uton, mely titokzatosan beleveszett az éjszaka sötétjébe. Barátom egy darabig utána nézett, aztán - hiszen pesti volt, kövér volt és így jókedvűen cinikus fiú is volt - azt az ajánlatot tette, hogy üssük agyon alsózással az időt, amíg Sándor kutató-utjáról visszatér. Beemeltük tehát a lámpát a kocsi belsejébe, s pár perc múlva oly vigan csapkodtuk a kártyát a felföldi éjszakában, akárha a klubunk elegáns játéktérképében lettünk volna. A mulatságot nem unhattuk meg, mert Sándor csakhamar vigan integetni kezdett a távolból.

- Tessék jönni! - kiáltotta már messziről.

- Talált valamit? - kérdezte a méltóságos asszony.

- Egy egész kastélyt, még pedig alig tíz percrenyire innen. Még ébren vannak benne, mert az egész emeleti ablaksor ki van világítva.

A soffőrt otthagytuk a gépénél, mi pedig, az inas kalauzolása mellett, csakhamar megtaláltuk a titokzatos kastélyt, mely tíz-husz ragyogó szemével kápráztatóan világított a sötét felvidéki éjszakában. Egy kecses rokokó-épület silhouettejei tűntek elénk, erkélyekkel és tornyokkal, hatalmas, gondozott park közepén, melyet aranyhegyü lándzsa-kerítés választott el az országuttól. A nyugateurópai kultúra láttára megkönnyebbülten fellélekzettünk, s gondolatban már ott ültünk a nábob ebédlőjében, aki kávéval és óriási szivarokkal fog megkínálni bennünket, amikor a sötétben egyszerre csak ránkivallt valaki:

- Állj!

Gránátostermétű legény volt, talpig fegyverben, aféle uniformisban, melyet a hajdani inzurgensek viseltek, akiknek fakult olajképeit ma már csak a családi archivumokban őrzik. A fickó barátságatlanul felénk tartotta bajonettjét.

- Egy tapodtat se tovább! - kiáltotta határozott hangon.

A szép pesti asszony oly bámuló arccal nézte végig a sisakos vitézt, mintha valami panoptikum ritkaságai közt állt volna.

- Maga talán azt hiszi, fiacskám, hogy rablókkal van dolga? - kérdezte utóbb jókedvűen.

Az inzurgens zordonan emelte föl a puskáját.

- A kastélyba nem léphet be idegen ember! Ha akarnak valamit, kerüljenek jobbra a kormányzó ur házához, ott még alighanem ébren vannak. A kastélyba még maga a király se léphet...

- Hogy hívják a maga vendégszerető gazdáját, szép vitéz?

- Tekintetes ifjabb Lublós Miklós urnak.

- Csak nem annak az öreg Lublóynak a fia, aki Deák Ferenc idejében volt képviselő?

- A tekintetes úr maga volt követ már negyven esztendővel ezelőtt.

- Hát hány éves most?

A kapuőr suttogóra fogta a hangját.

- Hetvenhat, vagy hetvennyolc, de úgy lehet, hogy már a nyolcvanát is átlépte... Erről azonban ne beszéljünk, mert a kenyermel játszottam...

Nem nagyon értettük, miért játszik valaki a kenyérével, ha egy aggastyán életkorát elárulja, de nem töprengtünk sokat a huszadik századbeli keresztes-lovag beszédén, hanem átkerültünk a kivilágított verandához, ahol a kormányzó vendégei mulattak. Nagy és jókedvű társaságot találtunk, sok asszonyt és fiatal leányt, rózsásarcu öreg urakat, kártyázó vidéki nemeseket, cigánybandát, szóval: egy falusi névnap kellő közepébe vetett bennünket váratlan automobil-balesetünk. A legkedvesebb meglepetést azonban maga a házigazda okozta. Kiderült, hogy kövér barátom és Lublós jószágkormányzója Budapesten valaha együtt jártak valami előkelő magániskolába, ahol a jó házból való kis betyárok minden nagyobb skrupulus nélkül szokták ellátni érettségi bizonyítvánnyal. Az egykori osztálytársak, akik most nagy komolyan a felnőtteket imitálták, kitörő örömmel borultak egymás nyakába, a lipótvárosi udvari tanácsosné tegeződni kezdett a falusi menyecskével, s engem - mielőtt magamhoz térhettem volna - már be is ültettek egy kártyapartieba, ahol minden befejezett játszma öröme olyan zajos koccintás tört ki, mintha valaki egy hazafias felköszöntőt mondott volna.

Hajnalig mulattunk, későn keltünk, s frissen, pompásan kialudva foglaltunk helyet a verandán, a reggeliző-asztal mellett, a napsugártól és a fenyvesillattól édes délelőtti levegőben, mely a távoli erdőkből felénk hullámozott. Oly dús lakomával vártak bennünket, mintha egy angol herceg kastélyában lettünk volna s házigazdánk az egzotikus havannás-skatulyák egész gyűjteményét rakta elénk, mikor az utolsó falatot lenyeltük. Barátom, a lipótvárosi lord, aki maga se igen szokott a nyomorgó életmódhoz, derűs csodálkozással nézett egykori iskolatársára.

- Nem éltek rosszul, - mondta a kitűnő szakértő elismerésével.

Utóbb nagy sétát tettünk a parkban, s ekkor a méltóságos asszony szóba hozta a kelevézes lovagot, aki az éjjel majdcsaknem dárdahegyre szurt bennünket.

- Nekünk pestieknek fogalmunk sincs róla, hogy hat-nyolc órányira tölünk még hamisítatlan épségben grasszálnak a középkori szokások. Az a barátságtalan fickó oly vérfagyasztó fenséggel állt a várkastély kapujában, mintha egyenesen Csák Mátétól kapta volna a hivatalát. Meg vagyok győződve, hogy rögtön felkoncolt volna mind a hármunkat, ha további kísérletet tettünk volna a bejutásra. Én legalább nem néztem ki a szeméből semmi jót...

- Ez bizony nagyon valószínű, - mondta a Lublós Miklós jószágkormányzója.

- Gyönyörű vendégszeretet! A régi könyvekben nem ezt olvastam a magyar urak udvariaságáról... Így csak a háremre vigyáznak a török szultán palotájában... A maga ura remélhetőleg nem háremet őriz a kastélyában?

- Nem, - szólt a jószágkormányzó mosolyogva - nem háremet, hanem százszorta becsesebbet. A fiatalságát őrzi...

- A fiatalságát? - kiáltott föl a kövér pesti milliomos.

- A nyolcvanéves Lublói a fiatalságát tartogatja az elzárt kapu mögött? - kérdezte csodálkozva a szép asszony.

- Igen, méltóságos asszonyom, a fiatalságát, s nagyon csodálkozom, hogy eddig még nem hallottak a furcsa aggastyánról, aki harminc év óta nem lépte át a parkja kapuját. Itt, a Tátrában minden gyerek ismeri a történetét, mely annyira groteszk és különös, hogy még regényben se olvastam hasonlót. A környéken bolondnak tartják az öreg Lublót, én azonban a legbölcsebb filozófusnak tartom...

- Romantikus történet? Ezt rögtön el fogja mondani nekünk!

- Szívesen, de akkor kanyarodjunk ki az országutra, mert lehet, hogy a tekintetes ur a parkban sétál... Tehát harminc évvel ezelőtt az öreg Lublói, aki akkor ötvenesztendő, de még mindig délceg férfi volt, egy napon hirtelen elutazott Rómából, ahol parlamenti szereplése után nem kicsinylendő diplomáciai szolgálatokat végzett, s meg se állt a lengyel határszélen fekvő kastélyáig. Két órával elutazása előtt, a klubja karosszékében ülve tudta meg, hogy a barátnője, az olasz főváros egyik legszebb asszonya megszökött egy elegáns, nemzetközi szélhámossal, egy gyönyörű szál legénnyel, aki tizennyolcéves kora óta mindig könnyen hívő asszonyok oldalán és nagystilű játéktérmeiben töltötte az életét. Ez a kalandor husz évvel fiatalabb volt Lublóynál, s az öszülő ember hirtelen tudatára ébredt annak a fájdalmas valóságnak, hogy tudtán kívül megöregedett. Nem szólt, nem panaszkodott, nem gondolt bosszúra, hanem vasutra ült s visszavonult a fenyvesei közé, melyek eddigi világát kiméletesen elzárták előle. Harminc éve ennek, s Lublói Miklós azóta nem beszélt idegen emberrel.

- Maga azt mondta, hogy a fiatalságát őrzi itt? - szólott kíváncsian a méltóságos asszony.

- Ugy van, a fiatalságát, még pedig nem azt, mely visszavonulását közvetlenül megelőzte, hanem a régi, harmincesztendő fiatalságát, a romantikus álmok, a büszke és férfias önbizalom idejét, mely másoknál a legelső fehér hajszál megjelenésénél végképpen eltűnik a multak kódébe. Lublói fiatal és boldog maradt, bár a hófehérség koronáját hordja megörnyedt vállai fölött...

- Nem értem, - mondta a lipótvárosi.

- Én még kevésbé, - tette hozzá a szép asszony.

- Mi az öregség? - folytatta a jószágkormányzó elgondolkozva. - A fájdalmas reflex, mely a tárgyakon és az embereken visszatükröződik, ha fáradtan, ezüstös fűtőkkel megyünk végig hajdani diadalaink színhelyén. A tükör idegen arcot mutat, mely kialudt szemmel bámul reánk, barátaink a temetőben pihennek, az asszonyok derűs semmibevevéssel simogatják meg reszkető kezünket, az ujságok a fiatalok sikereiről beszélnek, akik még a pályában pihentek, mikor mi már titkos légyottjainkra siettünk. Az öregség nem csupán a szubjektivitásban nyilvánul meg, nem csupán erőink eltűnésében, izmaink fájdalmas megroppanásában, érzékeink kétségbeesztő gyengülésében, hanem a változásban is, mellyel az élő emberek és a holt tárgyak ránk pillantanak. Ezért mondtam, hogy Lublói a legbölcsebb filozófus, mert ő még mostan is abban a világban él, amely barnafűtös férfikarában körülvette...

- Részleteket! - kiáltotta türelmetlenül a pesti milliomos.

- Száz részlet van, de én csak néhányat fogok felsorolni, amiből tisztán beleláthattok a nyolcvanéves fiatalember gondolatvilágába. A kastélyban nincs tükör, s így Lublók ma se tudja, hogy haja a lomnici csucs havával versenyez. Idegen asszonynak épp oly kevésbé van belépése a házba, mint idegen férfinak. Az aggastyán esténként a Jósika és a Kemény Zsigmond regényeit olvassa, s a komornyik mindennap *A Hon* egy-egy következő számát teszi rá. Az ujság hűségesen elmondja, hogy Tisza Kálmán tegnap mit mondott az országházában, s hogy az öreg Csanády micsoda közbeszólással keltett közderűtséget a honatyák között. Lublók néha jókedvűen bólint a reggelinél s barátságosan átnyújtja nekem a friss lapot.

- Olvassa csak, Patti Adelina tegnap a pesti redutban énekelt, s kétezzer pengő forintot kapott egyetlen fellépéért. Andrassy gróf, a külügyminiszter is gyönyörű beszédet mondott a delegációban...

Él itt a kastélyban egy kilencvenéves öreg asszony, aki valamikor dajkája volt Lublóynak, - ez a matróna most is fiatalurnak szólítja az aggastyánt, s esténként az ágya mellett ülve, anyailag figyelmezteti, hogy a rossz és könnyelmű nőkkel ki ne kezdjen, mert a legtöbb férfi életerejét a léha asszonyok őrlik meg. Lublók helyeslően bólogat és ezt mondja:

- Ne féltsen engem, dada, meg van nekem a magamhoz való eszem!

Igy tölti napjait harminc esztendő óta az öreg ember, aki csodálatosan meg tudta őrizni azt az illúziót, hogy az idő nyomtalanul suhant el a feje fölött. Én azt hiszem, hogy ez az egyetlen boldog öreg az egész földkerekségén. De csitt, most egy szót se többé, - bujjunk el hamar...

A fák között egy meggörnyedt, hófehér hajú aggastyán közelített, ónszínű arccal, bottal a kezében, melyre néha kimerülten rátámaszkodott. Lublók volt, a fiatalság szigetének Robinzonja.

Délután, tovább folytattuk utunkat a lengyel határ felé, s mind a hárman elgondolkodva néztük az égnek tornyosuló fenyveseket, melyek mögött az öreg álmodozót, a nyolcvanesztendőös gyermeket elhagytuk. Nem nevettünk és nem csufolkodtunk, - és valahogy úgy éreztük, hogy ez a vén bolond az egész világ legirigylésreméltóbb embere.

A tábornok bankjegyei.

I.

A fiatal uralkodó jóindulattal végignézte a feszes haptákban előtte álló vén katonát.

- Hányadszor van most előttem? - kérdezte tőle, miközben az íróasztala mellől felállott.

A tábornok alig észrevehetően elmosolyodott.

- Hetedszer Felség, - mondotta katonás rövidséggel.

- Hetedszer, tehát eddig hatizben volt szerencsém, hogy az adósságait kifizethettem. Több, mint négyszázezer forintot fizettem ki magánpénztáramból, hogy anyagi viszonyait helyreállítsam. Mindig abban a reményben siettem a segítségére, hogy többé már csakugyan nem lesz szüksége rám. Amint látszik, hatodszor éppugy csalódtam, mint ötödször, negyedszer és harmadszor. Mire költi el a tömérdek pénzt?

Az öreg ember lesütötte a szemét.

- Nem tudom, Felség, - mondta őszintén.

- Nem tudja?

- Nem, Felség. Mindig megfogadom, hogy ezután nem adok ki egy fölösleges krajcárt, de a pénz ugylátszik valami titokzatos gyűlölettel viseltetik irántam. Elpárolog, amikor azt hiszem, hogy még hosszú ideig kitart mellettem, úgy elpárolog, hogy még nyoma sem marad nálam. Néha úgy képzem, hogy a bankók csak azt várják, amíg elalszom, s éjjelenként lábujjhegyen, a nyelvüket gúnyosan kiöltve, szöknek meg a dolgozószobám szekrényéből.

A tábornoktól nem volt különös, hogy ilyen nyíltan beszélt legfelsőbb hadurával, hiszen régóta nyílt titok volt, hogy az uralkodó szinte fiui szeretettel ragaszkodik a vén és szókimondó katonához. Már akkortól ismerte, mikor maga még hadnagyi uniformist viselt, még a néhai öreg király idejéből, aki őt választotta ki katonai nevelőnek a fia mellé. A fiatal trónörökös hosszú évekig a tábornok oldalán tökéletesítette magát a katonai erényekben, s mikor végre, huszonhat éves korában, trónra jutott, régi barátját azonnal áthelyezte a vezérkarba. Csak ekkor derült ki, amit különben a szakemberek évtizedek óta tudtak, hogy az őszhaju generális egyik legnagyobb talentuma a hadseregnek, s hogy gyors eszére, zseniális ötleteire már régen szükség lett volna a legfelsőbb hadvezetésben...

Az uralkodó most közelebb lépett hűséges és szégyenkező katonájához.

- Ön úgy látszik sohase lesz több huszesztendősnél - szólott a fejét megrázva. - Valamikor olvastam egy könyvet az örök fiatalságról, de azt gondolom, hogy az örök fiatalság problémáját tulajdonképpen ön oldotta meg elsőnek.

A vén katona bátorlalanul emelte föl tekintetét a láthatóan jó hangulatban levő királyra.

- A hadseregben eddig csak pazarló hadapródokat és könnyelmű hadnagyocskákat ismertünk - folytatta az uralkodó - a könnyelmű tábornok teljesen ismeretlen típus volt előttünk. Ön az első, aki az aranygallérban is huszonkétesztendőss hadnagyocskára maradt. Mennyi legsürgősebb adóssága?

A tábornok kinosan felsóhajtott.

- Sok, felség!

- Mennyi az a sok?

- Legalább is százhuszezer forint. Inkább több, mint kevesebb.

- Megint uzsoráskezekbe került?

A vén katona lehajtotta a fejét.

- A kegyesületű püspökök nem adnak váltókölcsonöket, felség. Ha az ember pénz dolgában megszorul, mindig az uzsorásokhoz kénytelen fordulni...

- És miért hiteleznek önnek ilyen rengeteg összeget az uzsorások? Hiszen tudtommal semmije sincs...

- De van valamim Felség, ami az uzsorások szemében többet ér, mintha egy kétezerholdas latifundiumom lenne...

- Mi az?

- Felséged soha meg nem hálálható jósága irántam. Azok a gazemberek - bocsánat a kemény kifejezésért - jól tudják ezt és ezért korlátlan összegig hiteleznek nekem... Pradon-grácia vén fejemnek, hogy ilyen nyíltan és őszintén merek beszélni Felségeddel...

Az uralkodó most megint elmosolyodott és kegyesen ráütött az öreg ember vállára.

- Az uzsorásai nem fognak csalódni, most az egyszer még ki fogom fizetni az adósságait... De csak egyetlen föltétel alatt: ha megígéri, hogy most már végre szakítani fog pazarló életmódjával!

- Meg fogom próbálni, Felség, - mondta a tábornok sóhajtva.

A király kezét nyújtotta egykori nevelőjének, mire a vén katona csillogó szemmel és kemény lépésekkel távozott a fejedelmi palotából.

II.

A tábornoknak az volt másnap az első dolga, hogy elhajtattott egy ismert automobil-gyároshoz s huszezer forintért megvásárolta azt a citromsárga automobilt, amelyre menyecske-leánya, aki egy lovaskapitány felesége volt, már hónapok óta vágyakozott. A gyáros jó ideig konokul ragaszkodott ahhoz, hogy a pompás gépet nem adja huszonháromezer forinton alul, s a tábornok, aki alapjában véve gavallér-ember volt, már-már hajlandónak mutatkozott, hogy ezt az árat is megfizeti, de ekkor - szerencsére, még idejében, - eszébe jutott, hogy mit ígért koronás királyának.

- Megfogadtam, hogy takarékos leszek, - szólott magában ünnepélyesen, - hát nem adok egy krajcárral sem többet huszonkétezer forintnál...

A gyáros, aki saját bevallása szerint régóta nem látott készpénzt, fejkavarva megvált végre az automobiltól, miután biztosította a tábornokot, hogy ráfizet az üzletre.

- A Felség megdicsért volna, ha látta volna, hogy mennyire alkuszom, - mondta elégedetten a takarékos generális.

Oththon természetesen szörnyen megörültek az ajándéknak, a szép, fiatal asszony örömkönnyeket sirva borult édesapja nyakába, míg férje, aki egy elszegényedett bárócsalád egyetlen férfi-tagja volt, átvitte apósát a pipázóba.

- Van pénzed? - kérdezte az öregúrtól.

- Egy-két krajcár mindig akad a ház körül, - felelte a tábornok dicsekedve.
 - Akkor itt van az ideje, hogy egy pompás ajánlatot tegyek neked. Tudod ugy-e, hogy egy versenystálló már a legrégebb álmaim közé tartozik?
 - Hát aztán?
 - Most elérkezett a pillanat, hogy meg is valósítsam az álmodat. Szentgróthy gróf a jövő héten árvereztetni el egyéves csikóit, s ezek közül öt-hat is akad, mely az én kezeim közt valóságos kincs volna.
 - Mennyi pénzre lenne szükséged? - kérdezte a tábornok érdeklődve.
 - Azt hiszem, hogy harmincezer forinttal olyan anyagra tehetnék szert, amellyel igazi csodákat művelhetnék.
- Az öreg ember már föl akarta nyitni a pénzeszekrényét, de akkor újra eszébe jutott, hogy mit ígért a Felségnek.
- Huszonnyolcezer forintnál egy fityinggel sem adok többet, - mondta konokul.
 - De...
 - Semmi ellentmondás! Tudod, hogy amit egyszer kimondtam, az szentírás. A takarékossgot már Seneca is az emberi erények öregapjának nevezte.
- A kapitány fejcsóválva vette át az ezresbankókat, s így szólt:
- Fukar vagy, mint egy lókupec!
 - Aki azt akarja, hogy jusson valamihez, annak nem szégyen, ha akárhogy is fukarkodik, - mondta elégedetten a tábornak.
- Még aznap eszébe jutott, hogy a felesége és a hajadon leánya semmit sem kapott, s mivel nem tudta volna elviselni, hogy ezzel a két derék nővel mostohábban bánják, mint a többiekkel, őket is meglepte egy-egy csinos ajándéktárggyal: a feleségének értékes gyémántkeresztet vásárolt, a leányának pedig csinos hajtókocsit, két gyönyörű angol félvérrel. Mondani se kell, hogy az ékszerésznél, a kocsigyárosnál is valósággal cigánymódra alkudott.

III.

A tábornoknak egy éjjel rettenetes álma volt.

Alkonyodott és ő bóbiskolva ült dolgozószobájában, íróasztala előtt. Egyszerre csak szokatlan zajra riadt föl. Hangos dobpergés hallatszott, majd megharsantak a trombiták is. A tábornok ijedten emelte fel pillantását, s majdnem megdermedt a rémülettől: pénzeszekrényének ajtaja egyszerre fölnyílt s az óriási, várszerű kapun át, amely a nehéz vasajtó helyén támadt, egy furcsa bataillon lépett ki... A bataillon csupa ezres és százas bankóból állott, amelyek hosszú gólyalábakkal defilíroztak el íróasztala előtt. Szabályosan és taktusra lépegettek, s egy tizes-bankó, amely oldalvást haladt, kidülledt arccal fújta a réztrombitát... A zászlóalj komolyan és ünnepélyesen lépkedett, de mikor az ajtóhoz ért, minden egyes legény vihogva kiöltötte nyelvét az öreg tábornokra...

Az álom oly szörnyű volt, hogy a vén katona verejtékes homlokkal ült fel az ágyában.

- Vajjon mi történhetett? - kérdezte megdöbbenve.

Fölkelt, s lábujjhegyen átment a dolgozószobába, nehogy alvó családját fölébressze. Nála volt a pénzszekrény kulcsa is, s így egy szál gyertya világossága mellett gyorsan szemügyre vehette a szekrény belsejét, ahová már hetek óta nem nézett.

A látvány, amely szeme elé tárult, olyan borzasztó volt, hogy a tábornok egyszerre a homlokához kapott.

- Ujra megszöktek a bestiák, - hördült fel kétségbeesve.

Egyetlen bankjegy sem volt a pénzszekrényben, még csak egy árva tizesbankó sem. Hová tűntek? A tábornoknak most ismét eszébe jutott a trombita harsogása és a gólyalábu bankók szemtelen nyelvtögtetése.

- Mit fog szólni a Felséges ur? - kérdezte magától megrémülve. Akármibe fogadok, nem hiszi el, hogy most az egyszer ártatlan vagyok a dologban...

Kamarazene.

(Egy karmester története.)

A kétöles Woernicke mester, aki föltűnően hasonlított az operákban látható Wotan istenre, elképedt arccal markolt a saját, térdigérő szakállába, s miközben a levelet, mely az imént még ártatlanul hevert a felesége kézimunka-kosarában, még egyszer ide-oda forgatta, megdöbbenve így szólott magában:

- Ez nem is lehet igaz... ez bizonyosan csak az unatkozó Elza tréfája... Hogy szeretett hitvesem ennyire megfélemedezett volna magáról, ezt épp oly kevésbé hiszem, mint azt, hogy a komoly kicsike ily léha kalandokra kapható lenne... Nem, nem, egészen bizonyos, hogy csupán valami farsangi fölültetésről van szó...

Woernicke mester, a *Kis Pipin* című, soha elő nem adott dalmű szerzője, aki egyébként harminckilenc év óta regens choriája volt a helybeli káptalani székesegyháznak, e szavak után újra és újra átolvasta a különös levelet, mely az imént még szendén meglapulva feküdt a pamutok, gyűszűk és stoppolásra kikészített harisnyák között.

„Drága királynőm, - így hangzott a levél - aki e pillanatban nyugodtan pihensz a boldogult Mária Anna hálósobájában, vajjon megérzed-e, hogy valaki hajnalig ott jár a bástya alatt, s elkeseredett pillantásokat vet a vaskosaras ablakokra? Meghallod-e a lépéseket, melyek a kísérteties éjszaka csöndességét fölverik? Amióta végre, tizéves hűséges kitartásom jutalmául, egy feledhetetlen alkonyaton a szobámba surrantál, amióta drága fejed a keblemen pihent, azóta nem vagyok többé képes arra, hogy az éjszakákat prózai alvással töltssem el. Hajnalig ott kószálok a bástya alatt, s reszketve számlálom az órákat, melyek még az estétől elválasztanak. Drága szerelmem, mikor fogsz megint eljönni hozzám? Tekints ki egy percig a holdfényben kóborló vándorra, akinek fájdalmas pillantása ott nyugszik ablakod vasrózsáin, s akkor bizonyára nem fogsz habozni tovább, hogy királynői palástodat egy órára ismét ledobd a kedvemért...”

A dunántuli városkába tévedt Wotánnak minden oka meg volt rá, hogy ezt a furcsa levelet tréfának vegye: a felesége sokkal józanabb és fukarabb asszony volt, semhogy királynői palástot viseljen. Maga járt a piacra és a fűszeresboltba és blúzait a megtakarított konyhapénzből vásárolta, mert az ura karnagyi fizetéséből ugyancsak nem telt volna bársonyra és hermelinre. De ha telt volna is, ha csakugyan megtévelyedett volna annyira, hogy királynői palástot csináltasson magának, Woernicke mester akkor se tudta elképzelni azt a lehetlenséget, hogy Elzája egy idegen férfi kedvéért a köpönyegét ledobhatná magáról...

- Nem, ez tisztán ostobaság, - mondta mély meggyőződéssel a szakállas zeneóriás, miközben elgondolkodva járt föl s alá a hálósobában, ahol kétszázestendővel ezelőtt a szépséges Mária Anna aludt...

A regens chori háza bele volt építve a várbástyába, mely szinte teljes épségében maradt meg a harcias XVI. századból, s mely komor fenségben trónolt a lomhán szétterpeszkedő kisváros fölött. Odalenn jókedvű öreg urak kopogtak botjukkal a durván összetákolts kövezeten, pletykás asszonyok bujtak össze a *Fekete kutya* vagy az *Elefánt* előtt, kacér lányok mosolyogtak az aljegyzőkre a muskátlis ablakok mögül, idefönn, a középkori bástyán, mélabús és romantikus nyugalom borongott. A székesegyház körül méltóságos kanonokházak sorakoztak, míg a püspök rezidenciája egy komor vércsefészek szigorúságával huzódott meg a völgyekbe kémlelő bástyatetőn. Emberi hang itt csak nagy ritkán hallatszott: a fekete árnyékok - kilencvenéves nagyprépostok alakjai - némán és hangtalanul tűntek el az öreg guardiákban,

melyeknek homlokzatán még ott sötétlett egy-egy század évekkal ezelőtt itt felejtett ágyugolyó. Az idő, mely odalenn vigan csörgedezett tova az örökkévalóság felé, mintha tehetetlenül megállott volna útjában e vaskosaras házak között, melyek valaha egy szomorú királyasszony könnyeit látták...

Ködös alkonyatokon, amíg Woernicke mester kolofóniumért vagy hangjegyfüzetekért járt odalenn a városban, az asszony álmodozva, káprázó szemmel támaszkodott néha a sziklafalba vájt ablaknak, melyen túl a hófehér messzeség csillogott. A völgyek ezüstös hótömegek alatt görnyedtek, s a messzeségben komor hegyóriások álltak őrt a füstölgő viskók fölött. Mily szép és szomorú volt itt a tél fehérsége! Vajjon a boldogtalan királyné szeme is végigsiklott-e innen valamikor a hóba süppedt erdőségeken, melyeken túl az ura zsoldosai csatáztak? A régens chori felesége félénk pillantást vetett e gondolatnál a székesegyház felé, melynek sirboltjában a porladozó királyasszony pihent, aztán nagyot sóhajtva visszavonult konyhájába, hogy az esti tea mellé az ánisos süteményeket elkészítse...

Tizenhat év óta - ennyi ideje volt, hogy Woernicke a könyvesbolt kalendáriumai közül elhozta - a fiatal asszony minden csütörtökön pontosan elkészítette az ánisos süteményeket. A bástyákon azóta vadonutaj mohatelepek képződtek, a könyvesbolt penészvirága gömbölyű és kíváncsi nővé érett, de az ánisos perecek most is csak olyanok voltak, mint tizenhat esztendővel ezelőtt. A perecek épp oly kevésbé változtak meg, mint a vendégek, akik csütörtök esténként elfogyasztották őket. Mindössze talán csak annyi történt, hogy az öregedés manupropriája, néhány ránc alakjában, észrevétlenül megjelent a szemük alatt, s a hajukat kezdte a csillogó ezüst, mellyel a sors az elvesztett fiatalságot kárpótolja. De kezük, mellyel oly gyönyörű melódiákat csaltak ki hangszerükből, nem változott meg: a csütörtök este most is ünnep volt, mellyel a zene klasszikus istenasszonyának áldoztak...

Pont tizenöt esztendeje volt, hogy a Woernicke-féle vonósnégyes társaság megalakult, hogy ettől fogva hétről-hétre pontosan összegyűljön a bástyába épült dolgozósobában, az éjszaka leplébe burkolózó kisváros fölött. Sokáig csak álmodozva beszéltek tervükről, mert mindössze három zenebarát akadt a városban: maga Woernicke, aki mestere volt a sordokának, Szilágyi, a káptalani pénztáros, aki bátran magára vállalta a primhegedűt és Kozma bácsi, az agglegény-ügyvéd, aki a második hegedű kezeléséhez érzett magában különös hivatottságot. De a violához, fájdalom, mindaddig nem akadt szakférfi, amíg a kegyes sors egy napon csodával határos meglepetést ki nem eszelt: a regens chori-t, aki fizetni járt az adóhivatalban, egy ismeretlen fiatalember szólította meg a rézkapcsos főkönyvek között.

- Kegyed karnagy? - kérdezte a szakállas óriástól, miután adókönyvét kíváncsian ide-oda forgatta.

- Az vagyok, - mondta Woernicke mester udvariasan.

Az ismeretlen fiatalember barátságos arccal hajolt át a tintafoltos íróasztalon.

- Ennek nagyon örülök, mert magam is előszeretettel művelem a zenét... Azt mondhatnám, hogy ez az egyetlen szórakozásom; kávéházba ugyanis elvileg nem járok. Ha tehát megengedi, hogy néhanapján tiszteletemet lehessenem...

- Micsoda hangszert játszik? - kérdezte a karnagy, akit egyszerre valami megmagyarázhatatlan sejtélem kapott meg.

- Tulajdonképpen mindent, de legszívesebben a violával foglalkozom... Bártfán, ahonnan ide áthelyezték, volt is egy jóra való vonósnégyes-társaságunk...

Woernicke-mestert csak a közhivatalok iránt érzett tisztelete akadályozta meg abban, hogy az ismeretlennek a nyakába boruljon; de türtőztetve izgatottságát, nem ragadtatta el magát ilyen kitörésre, hanem csupán ennyit mondott:

- Végtelen boldog lennék, ha meglátogatna, mert évek óta várunk valakire, aki a violát magára vállalná... Nem jöhetne el még ma este hozzám? Ha nincs jobb dolga, akkor rögtön értesíteni fogom a többi urat is...

A következő csütörtökön nevezetes változások történtek. A háromszáz éves ház régimódi dolgozószobájából, ahol valamikor egy bánatos királyné álmodozott, klasszikusan szép zenehangok szűrődtek ki a havas éjszaka csöndjébe... A négy férfi csillogó szemmel ülte körül a hatalmas cserépkályhát, míg az asszony szelid komolysággal hajolt a himzés fölé, majd a szünet után teával és ánisos süteményekkel kedveskedett a kifáradt zenebarátoknak... És ez a jelenet - pedig már tizenhat év telt el a legelső hangverseny óta - hétről-hétre megismétlődött: két kvartett közt percnyi pontossággal megjelentek az asztalon a teáscsészek és az ánisos sütemények, amiket sietve, boldog izgatottsággal költöttek el, hogy Haydn C-dúr négyesét mielőbb megkezdhesék...

A másfél évtized alatt, mely az első csütörtöki hangverseny óta az örökkévalóság feneketlen szakadékaiba lepergett, jelentékenyebb esemény nem igen zavarta meg a bolthajtásos szoba harmóniáját: a fiatal császár képe most is ott függött a rövid zongora fölött, a két pamutdinnye, körülötte néhány megsárgult névjeggyel, még mindig főekessége volt a kis szalonasztalnak, s a hajszálakból font csataképen, melyet a fiatal asszony valaha a szülői házból hozott magával, most is kelevézeiket lobogtatva rohantak egymásnak a kínai arcú vitézek... Maguk az élők is győzedelmesen harcoltak az idővel: a Woernicke szakálla még talán hosszabbá és tekintélyesebbé lett, a káptalani pénztáros egy újabb tokával szaporította eddigi állományát, az aggregényügyvéd még nagyobb gyalogsétákat tett, mint régebben, a kis adóhivatalnok pedig épp oly meleg pillantásokat vetett a szeliden kézímunkázó asszony felé, mint az első csütörtök estén, amikor a bástyába épített öreg házban megjelent. A kis adóhivatalnok most már betöltötte negyvenkettedik esztendejét, a szolgálati évek tisztes tömegére tekintetett vissza, de itt, a bizalmas esti társaságban, még mindig annak a rózsásarcu gyermeknek néztek, aki tizenhat esztendővel ezelőtt az ismeretlenség homályából fölbukkant. Aki figyelmesebben megnézte, immár fölfedezhette itt-ott a szarkalábakat, melyek halántéka finomságát megzavarták; de az öregek még mindig atyai jóindulattal bántak vele, az asszony pedig néha komolyan figyelmeztette, hogy tartsa föl a gallérját, nehogy a hideg éjszakai levegőben torokgyulladást kapjon. A kicsike: mondták neki kedveskedve mindannyian, érthetetlenül megfélemedve arról, hogy a rózsásarcu gyermekből már rég reumás aggregény lett, aki esténként gyapju hálósipkát huz a fejére, nehogy az idegei huzatot kapjanak.

Woernicke mester tehát újra végigolvasta a levelet, jó ideig föl és alá járt a dolgozószobában, majd hosszú pillantást vetett a havas völgyre, mely az ablak alatt elterült. Mikor az asszony később a fűszeresboltból hazatért, s a köpenyegét fáradtan ledobta magáról, a karmester szokás szerint megsókolta, majd hirtelen elébe tartotta az összegyűrt papírszeletet.

- Neked irták ezt? - kérdezte kissé meghajolva, hogy az arca a felesége szemével egy vonalban legyen.

Az asszony egyszerre elsápadt.

- Ezt, - dadogta - ezt a leveled gondolod?

- Ezt gondolom, - mondta Woernicke mester.

Pár pillanatig csönd volt, de az asszony utóbb szeliden vállat vont, s bár még mindig ijesztően halovány volt, kedvesen és ügyetlenül elmosolyodott.

- Nézd, - szólott - nem szabad rosszat gondolnod rólam, mert abból, amit talán képzelsz, semmi se igaz... Csak nem gondolod, Aloys, hogy képes volnék valami alávalóságot elkövetni?... Igaz, hogy ott voltam a lakásán, amikor a kicsike a minap meghült és lázas volt, de

csak azért voltam ott, mert attól tartottam, hogy senkije sincs, aki a betegségében gondot viselne rá... Az is igaz, hogy a kicsike tizenhat év óta szerelmes belém - ezt te épp úgy tudod Aloys, mint én - de talán nem gondolsz olyasmit, hogy meg tudnék feledkezni magamról?... Nem, Aloys, egészen nyugodt lehetsz, a kicsike sokkal is tisztességesebb, semhogy efféle ostobaság az eszébe jutna...

Fölágaskodott és vakmerően nézett a Woernicke szemébe, mely egy darabig kíváncsian pihent az asszony arcán, majd tűnődve belemeredt a levegőbe... A nagyszakállas regens chori lelkében különös és titokzatos forrongás támadt... Egyrészt csakugyan hihetetlennek látszott előtte, hogy az asszony, tizenhat éves házasság után, hűtlenné tudna lenni hozzá, de másrészt valami homályos sejtés támadt benne afelől, hogy a harmincöt éves asszonyok nőtlen fiatal urakkal szemben nem igen vállalkoznak az önzetlen betegápoló szerepére... Most hirtelen számtalan epizód jutott az eszébe, melyre a hosszú másfél évtized alatt még csak ügyet se vetett: az egyetértő pillantásokra, melyeket felesége és a kicsike váltottak egymással, bizalmas suttogásukra, mellyel - a többiektől félrevonulva - elbucsuztak egymástól, az asszony álmodozó pillantására, melyet a sötét völgykatlanba vetett, mikor a kicsike lépései a szűk falépcsőn elhangzottak... Mindez most bizonyossá tette előtte, hogy a levélben nem egy ártatlan beteglátogatásról van szó, s egy pillanatig az az érzés lett urrá benne, hogy tragikus hősként kellene megoldania a csomót... Valami pokoli vágyat érzett, hogy az asszony hófehér nyakát véresre marcangolja, vagy hogy kalap nélkül rohanjon el hazulról, s az egész város szemeláttára fojtsa meg győzelmes vetélytársát... De ekkor eszébe jutott, hogy egy elsietett ostobasággal helyrehozhatatlan hibát követhetne el, hogy a gyönyörű csütörtökesték örökre megszűnnének, hogy a vonósnégyes-társaság végképpen föloszlana, mert talán száz év is el fog telni megint, amíg olyasvalaki téved ide, aki a violát kezelni tudja... Lelkében egyszerre fölhangzottak a Beethoven, a Haydn, a Mozart nemes és csodaszép akkordjai, melyek tizenhat év óta minden csütörtök estéjét ünneppé tették... És e gondolatra a féltékeny férj egyszerre összelapult benne, hogy a fanatikus zenerajongó lépjen a helyébe. Woernicke mester behunyta a szemét, s így szólott a zavartan mosolygó asszonyhoz:

- A kicsike előtt nem szabad említened, hogy a levelét olvastam, mert attól tartok, hogy nagyon restelkednék előttem... Legjobb, ha az egészet agyonhallgatod, én ugyse hiszem, hogy te valaha hűtlenné lehetnél hozzám.

A myridon Bismarck.

Az ujságírók, akik két nap, két éjjel dideregtek a külügyminisztérium palotája előtt, hogy a diplomaták kongresszusáról hírt kaphassanak, este kilenc óra után egy égő szivart pillantottak meg a nagy szalon ablakában. A *Herald* tudósítója, gondos távcső-vizsgálat után, kiderítette, hogy a szivart az öreg Novák doktor, a berlini myridon követ tartja az ajkai között. Később az összes hirlaptudósítók megfigyelték, hogy a myridon követ heves eszmecserét folytat az ablakfülkében Gessmann Kurttal, a német császárság képviselőjével. A jelenet szakasztottan úgy festett, mintha a kis Balkán-ország követét a híres porosz diplomata jóindulattal csititgatta volna, s mintha Novák doktor hallani sem akart volna a további tanácskozásról. Az ujságírók e feltűnő jelenet után berohantak szerkesztőségeikbe s másnap egész Európa ujságolvasó közönsége lázas izgalommal olvasta a táviratok között, hogy a myridon követ meghiusította a nemzetközi konferenciát...

Vajjon csakugyan így történt-e?

*

Novák doktorról azt beszélték a diplomáciában, hogy fiatal korában kecskéket őrzött a határszéli hegyek között, de később, buzgó önképzés után, abbahagyta idillikus foglalkozását és merészen rávetette magát azokra az idegenekre, akik a myridon fővárost a látogatásukkal megtisztelték. A fiatalember jó ideig festői népviseletben kalauzolta a hazájába tévedt európaiakat, majd egy sikerült kauciószédelgés után rálépett a diplomáciai pályára. Megfejt-hetetlen titok, hogy hol tett szert a doktori titulusra, de mikor a nyolcvanas években a berlini követségen feltűnt, már kifogástalan redingot-kabátot s nyolcmárkás nyakkendőket viselt, sőt a kés és a villa használatában is bámulatraméltó routint árult el. Az új diplomata karrierje ez időponttól kezdve szédítő iramodással kanyarodott a magasba. Novák doktor nemsokára pénzügyminiszter, az államtanács elnöke, majd - zajos bukása után - a myridon állam berlini követe lett, aki az estélyeken himzett diplomata-frakkban jelent meg, de azért absolute nem riadt vissza attól, hogy jó pénzért exotikus rendjeleket közvetítsen a törekvő porosz kereskedőknek. Az a legenda, hogy myridon pénzügyminisztersége idején a billiárdozó vendégek karambol-pointjeit jegyezte esténként a kávéházban s mint az államtanács elnöke, üres óráiban lókupeckedéssel foglalkozott, nem igen ártott meg neki: a hófehér-szakállas aggastyán, tarka rendjeleivel, a makulátlan gentleman benyomását keltette, bár az emberismerők még most is rejtett banditahajlamokat olvastak ki világoskék gyermekszeméből...

Mikor a myridon határkérdés, mely Európa békéjét már annyiszor veszélyeztette, legelőször szóba került a diplomáciában, s az angol külügyminiszter nemzetközi konferenciát javasolt a fenyegető háború elhárítására, a myridon fejedelem külön futárt küldött Novák doktorhoz Berlinbe. A fejedelem, ha bajba került, mindig Novák doktorba vetette bizodalma horgonyát; az aggastyánnak, aki minden pillanatban vérét ontotta volna koronás uráért, egyetlen intés elég volt, hogy a dinasztiaért sikraszálljon. A közhit azt tartotta, hogy hazája ellenségeit akárhányszor orvul eltétette láb alól, hogy súlyos veszedelmek idején télben-fagyban ott virrasztott a határszéli myridon hegyek között s hogy fejedelme érdekében egy-egy jelentékenyebb konverziót is nyélbe ütött az európai pénzpiacra, ha II-ik Lázár a közvetítési díjat nem sajnálta tőle. A két öreg: a fejedelem és viharvert szolgája, csodálatosan kiegészítették egymást; Novák doktor egy intésből, egy kézlegyintésből, sőt egy krákogásból is értett s épp oly csalhatatlanul megérezte, ha a vén Lázárnak fejfájása vagy gyomorégése volt, mint ha magánpénztára aggasztóan fogyni kezdett. Az előbbi esetben kitűnő háziszereket ajánlott, az utóbbiban új bélyegeket, tetszetős papírpénzt hozott forgalomba, vagy sürgősen szállított néhány európai

strébert, aki a myridon Sündisznó-rendért még a gyémántok nélkül is hajlandó volt anyagi áldozatokba bocsátkozni...

*

Novák doktor az európai konferencia reggelén elgondolkodva kefélt fényesre hófehér állszakállát (egy párisi lap ugyanis azt állította, hogy a tiszteletreméltó szakáll valaha egy myridon pásztoré volt, akit az agg államférfi összeesküvőként kivégeztetett, hogy kecskenyáját elkobozhassa), majd csöngetett a hushagyókeddi maskarába öltözött komornyiknak.

- Van valaki a váróteremben? - kérdezte az óriástermetű fickótól, aki övében handzsárt viselt, de titokban slusszokat kötött a gabonatőzsdén.

- Legalább tizenketten várnak Excellenciádra.

- Kik azok?

- Legelsősorban egy futár, aki az éjjel jött a fejedelem öfenségétől. Azután egy cilinderes ur a külügyminisztériumból, két kereskedő, aki a rendjel felől akar tudakozódni, egy szerkesztő, egy rajzoló, egy fotografus, majd az a kicsike, pápaszemes ember, aki mindig a kopott bőrtárcát hordja a kezében...

- Mr. Lefkower?

- Így hívják?

- Azt hiszem Lefkovics volt, de itt Angliában Lefkower a neve.

- Igen, tehát Mr. Lefkower is itt van, még pedig hajnali hét óra óta. Azt mondja...

- Megállj! Senkit se fogadok, kivéve a futárt, de őt is türelemre kéred, amíg Mr. Lefkowerrel végeztem. Lefkower ugyanis titokban be fogod vezetni a fürdőszobán át, nehogy a többiek észrevegyék...

Öt perccel később a pápaszemes emberke ott állott a Balkán-diplomata dolgozószobájában s miután tisztesség okából alázatosan tudakozódott a Novák doktor egészsége felől, sietve kibontotta a bőrtárcát, melyet eddig a hóna alatt szorongatott.

- Várom a kegyelmes ur parancsait! - mondotta egy többiben jubilált tengeri rabló szolgálatkészségével.

A nemes aggastyán szeliden hunyorgatni kezdett.

- Mr. Lefkower, - suttogta óvatosan, miután előbb meggyőződött róla, hogy a farsangi jelmezbe bujtatott óriás nem hallgatózik-e a fürdőszoba ajtaja mögött. - Mr. Lefkower, ön azonnal értesíteni fogja Smurkusz urat, hogy ő viszont tudassa haladék nélkül Bernuda urral, hogy Schosberry urnak a legnagyobb titokban átadandó üzenetem a következő: Én ma este pont nyolc órakor égő szíval fogok megjelenni a tanácskozási terem ablakában s heves gesztusokkal és jogos fölháborodást jelző arcvonásokkal jelzem, hogy a konferencia elé kerülő javaslatokat nem fogadom el. A ház előtt lebzselő ujságírók ebből azt a következtetést fogják levonni, hogy a myridon határkérdés európai háboruvá fajul, az esti magánforgalomban minden részvény esni fog s így Mr. Schosberry olcsón összevásárolhatja számomra azokat a papirokat, melyeknek jegyzékét ime, írásban átadom önnek. Az égő szivar tehát annak a jele lesz, hogy Mr. Schosberry gyorsan és ügyesen kihasználhatja a keletkező pánikot. Holnap délben aztán, amikor kiderül, hogy a myridon ügyeket mégis békés mederbe tereltük, jó áron piacra fogjuk dobni az összes értékeket. Megértette?

Mr. Lefkower szemében kigyuladt a lelkesedés tüze.

- Excellenciád a legnagyobb genieje ennek az évszázadnak! - mondta leplezetlen csodálattal.

Novák doktor barátságosan kituszkolta dolgozószobájából a bőrtáskás emberkét, aztán kiszólt az óriásnak:

- Most már bebocsáthatja a király futárját.

*

A konferencia csöndes helyesléssel fogadta a német Gessmann Kurt előterjesztését, Anglia beleegyezőleg bólogatott, Franciaország derüsen szívta a szivarját, az osztrák-magyar monarchia nyugodtan bóbiskolt, a Balkán-országok megkönnyebbülve fellélegzettek, mikor Novák doktor, egy pillantást vetve órájára, hirtelen felugrott a helyéről. Az aggastyán oly ideges sietséggel rohant az ablakhoz, mintha a palota tetőzete váratlanul kigyuladt volna.

Gessmann s vele Anglia, Olaszország és Románia képviselői megdöbbenve siettek az izgatottan hadonászó patriarcha után.

- Mi történt? - kérdezték elképedve, miután a Novák doktor viruló arcára - melynek színét az agg államférfiu a közhit szerint nyers rostbeef-borogatásoknak köszönhetette - gyors és aggódó pillantást vetettek.

A myridon Bismarck idegesen összerándult.

- Azt hiszem, hogy megbolondulok a fejförcstől!

- Talán egy pohár vizet! - mondta az olasz követ.

- Vagy egy kis friss levegőt, - folytatta Románia.

- Vagy egy gramm pompás aszpirinecskét! - tette hozzá a nagynémet birodalom.

Az aggastyán megrázta hófehér oroszlánfejét.

- Nem, semmi se kell, csak nyugalom. Vízet huszonöt év óta nem ittam, orvossággal pedig még egész életemben nem éltem. Kérem excellenciátokat, hogy ne törődjenek velem, én öt perc múlva bizonyosan magamhoz térek.

- Talán jó lenne, ha a szivart eldobná excellenciád, - javasolta előzékenyen Oroszország.

- A szivart? - kiáltotta Novák doktor, miközben az égő tűzcsóvát többször meglöbögatta az ablak felé. - A szivart? Akkor inkább rögtön meghalok, semhogy egy jól égő szivart eldobjak!

Haragosan ökölbe szoritotta a kezét, miközben a többiek résztvevőleg körülvették, - és odalenn, a sötét utcán, az újságírók tábora lázasan megmozdult, hogy a friss hírrel berohanjon a szerkesztőségbe, míg Mr. Lefkower lihegve értesítette Smurkusz urat. Smurkusz ur lélegzet nélkül száguldott Bernuda urhoz és Bernuda ur lázasan telefonált Schosberry urnak, aki viszont tizenöt perccel később már nyalábszámra vásárolta össze a piacra dobott részvényeket. Schosberry ur körülbelül az utolsó kötést jegyezte be a noteszébe, mikor a nemes aggastyán végre visszatért a zöld asztalhoz.

- Szünik, - mondta habozva, reménykedő hangon, míg a koponyacsontjából kidudorodó hegyfokot kémlelődvé végigtapogatta.

A zöld asztalnál általános megkönnyebbülés támadt. - Anglia szeretetreméltóan mosolygott, Olaszország közelebb tolta a patriarchához a vizes tálcát, a monarchia kivette zsebéből a cukorkás dobozt, a kis Balkán-államok meglelégedéssel bólogattak, - mintha Európában egyszerre helyreállott volna az egyensúly, mintha a háboru veszedelme véglegesen visszavonult volna a semmiségbe annak az örömdetes ténynek a kapcsán, hogy a myridon Bismarck makacs fejförcse az isten kegyelméből csakugyan szünőfélben van.

Tíz perccel később az angol követ kimondta a határozatot, hogy a myridon határ-kérdést az európai konferencia közmegegyezésre elintézte s hogy a félreértések, melyek Európát oly hosszú ideig lázban tartották, az utolsó percben szerencsésen elsimultak. És messze a tanácskozó terem zöld asztalától, az éjszaka leplébe burkolózó hegyeken át, havas vizeken és sötét hegyszakadékokon keresztül, aranyos templomkupolák és magányos pusztai tanyák fölött a villám gyorsaságával futott végig a hír a világos nagyvárosokba és a nehéz álomban görnyedő falvakba, hogy az anyák nyugodtan hajthatják fejüket vánkosaikra: nem kell többé félniök, hogy a Balkán kecskepásztorai miatt fiaikat kegyetlenül a vérpadra hurcolják.

*

A patriarcha nemes méltósággal símogatta végig a hófehér szakáll-zuhatagot, mely mellényének legalsó gombját surolta.

- Nos? - kérdezte hazafiságtól vibráló torokhangon, míg tiszta kék szemét, mely egy napsugárban fürdő olasz öböl vizére emlékeztetett, méla várakozással szegezte az előtte álló férfiúra.

Schosberry mester orrára biggyesztette pápaszemét.

- Kegyelmes uram, - mondta a rokonszenves pénzember, miután noteszébe egy futólagos pillantást vetett, - kegyelmes uram, abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy csinos differenciáról számolhatok be, amennyiben a konzolokon, járadékokon és részvényeken kerek százezer aranykopeket nyertünk, hogy az ön hazája zengzetes idiomáját használjam. Ennyi maradt tisztán azon az összegben felül, melyet Mr. Lefkower, Mr. Bernuda, Mr. Smurkusz és csekélységem megosztottunk egymással. Engedje meg excellenciád, hogy az aranykopekeket ezennel átnyújtsam önnek, s egyúttal így kiáltsak föl, őszinte lelkesedéssel: Éljen a myridon fejedelemség!

Az aggastyán egy méltóságos mozdulattal átvette és zsebregyűrte az aranykopekekről szóló csekket, majd könnyekig meghatva így szólott:

- Köszönöm, amit hazámnak kívánt, derék Schosberry, - ez a vértől ázott kis ország csakugyan rászolgált már arra, hogy boldog legyen. Mi myridonok bármely percben meghalnánk a hazáért, de kétszeresen jól esik, hogy nemes küzdelmünkben egy idegen ország fia is velünk érez...

-&-